

ALKANTARAI SZT. PÉTER

IMÁDSÁG,
ELMÉLKEDÉS

+ SZALÉZI MŰVEK +

LELKI KULTÚRA KÖNYVEI

1. *SCUPOLI LŐRINC*

LELKI HARC

264 oldal, ára 180 P

2. *SZEKELY LÁSZLÓ*

NYOLC BOLDOGSÁG

204 oldal, ára 150 P

3. *SZEKELY LÁSZLÓ*

MINDENNAPI IMÁDSÁGOD

160 oldal, ára 160 P.

ALKANTARAI SZENT PÉTER

**IMÁDSÁG,
ELMÉLKEDÉS**

MAGYAR NYELVRE ÁTÍRTA:

NAGY IMRE LEÓ

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA.

Nihil obstat. *Carolus Szilkey* S. S. censor dioecesanus. Imprimatur Nr. 6288-1936. Vaci, die 31-a Decembris 1936. † *Stephanus* Episcopus Vaciensis.

4201. — Don Bosco Nyomda, Rákospalota.
(F.: Sarkadi J. Alajos.)

Alkantarai Szent Péter ezt a kis könyvecskét spanyol nyelven írta meg, és Dulken Antal, kölni karthauzi szerzetes, hogy minden ország népe használhassa, latin nyelvre lefordította. Latin nyelven Kölnben 1624-ben jelent meg. Nagyszombatban is kiadták a ferencrendiek latin nyelven 1747-ben.

Alkantarai Szent Péter avilai Szent Teréziának volt kortársa, aki műveiben a legnagyobb dicsérettel emlékezik meg Szent Péterről; tanácsért sokszor fordult hozzá, különösen a karmeliták sarutlan ágának megszerve-

zésekor, mivel Szent Péter volt az, ki megszervezte a ferencesek sarulatlan ágát. Nagy életszentségéért az anyaszentegyház alkantarai Szent Pétert a szentek sorába iktatta, és emlékét október tizenkilencedikén üli meg.

Legyen áldás ez aranykönyvecske minden olvasóján és forgassák, használják olyan szeretettel, mint aminővel én annak magyar nyelvre való átültetésén dolgozgattam.

A FORDÍTÓ.

ELSŐ RÉSZ.

IMÁDSÁG, ELMÉLKEDÉS.

I. FEJEZET.

Az imádság és elmélkedés hasznossága.

Mindenekelőtt röviden és főbb vonásaiban feltárom az imádság és elmélkedés hasznosságát. Azt igyekezem ezzel elérni, hogy az emberek lássák, micsoda kincsek vannak abban elrejtve, és azután annál készségesebb akarat-
tal törekedjenek felvállalni és gyakorolni az imádságot és elmélkedést.

Annyi minden kétségen felül igaz, hogy a mennyei boldogságnak elérésében minket első sorban szívünknek romlottsága gátol. Ennek folytán szinte unjuk és szerfelett restek vagyunk

minden jócselekedetre és az erények művelésére és egyre azt hajtogatjuk, hogy nagyon nehéz dolgok azok. Ha szívünknek ez a romlottsága nem volna meg bennünk, minden nehézség nélkül haladnánk az erények ösvényén, és minden fáradság nélkül érnénk el kitűzött célunkat. Erre nézve mondja az apostol: Gyönyörködöm Isten törvényében a belső ember szerint: de más törvényt látok tagjaimban, ellenkezőt elem törvényével, és engem rabbá tevőt a bűn törvénye alá. (Róm. 7, 22—23.)

A szívnek romlottsága tehát a gyökere és oka minden bajnak és nyomorúságnak. Nincs is ez ellen más megfelelőbb és hathatósabb ellenszer, mint az áhítat. Ez az áhítat pedig Szent Tamás szerint nem más, mint bizonyos lelki készség és könnyedség a jó cselekvésre. Éppen ezért kizár a lelkünk-ből minden ilyen nehézséget és kellemetlen érzést, és minket az összes erényekre készségesekké és gyorsakká tesz. Ennél fogva valóban elmondhatjuk az áhítatról, hogy az lelki táplálék, mennyei enyhülés és harmat, a Szent-

lélek édes ösztönzése, és természetfeletti indulat, mely az embernek a szívét annyira megerősíti és átváltoztatja, hogy a lelki dolgokban új ízt és gyönyört talál, míg a földies dolgoktól undorodik és únja azokat.

A mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy sokan az imádság után mélységes és áhítatos lelkületűek, remek elhatározásaik vannak, új kegyelmek és ajándékok töltik el őket, szilárdan el-tökéltek, hogy életüket helyesebben osztják be, és a jó cselekedetek gyakorlására több időt fordítanak. Ezek az imádság végeztével szinte elégnek a vágytól, hogy ennek a nagy jóságú és kegyességű Úrnak szolgálhassanak és őt teljes szívvel szerethessék, — mert az imádságban ilyenek találták az Urat, — sőt tovább mennek, és azt kívánják, hogy bár elszenvedhetnének őérette mindenféle, bármily nagy és keserves szenvedést; sőt vérüket szeretnék érette ontani. Hogy rövidre fogjam, az áhítat a lélek fürdője; vadregényes, kívánatos pihenő hely, ahol felüdül és megújul a lélek.

Ha most valaki azt kérdezné tőlem, hogy ezt a nemes és kiváló erényt: az áhítatot, hogyan sajátíthatjuk el, kénytelen vagyok neki Szent Tamással felelni: Ezt csak az istenes dolgokról való elmélkedés és a szemlélődés szerzi meg nekünk. Amidőn ugyanis ezeket a lelkünkben figyelmesen és mélységesen meghányjuk-vetjük, az akaratban egy bizonyos indulat keletkezik, amelyet mi áhítatnak nevezünk el, és amely indulat az embert minden jóra hathatósan ösztönzi. Nem csoda tehát, hogy a szent emberek nagyon megkedvelték és buzgón gyakorolták az imádságot és elmélkedést, mert hisz jól tudták, hogy így egykönnyen elsajátítják az áhítatot. Ez az áhítat ugyan csak egyetlen és egyszerű erény; de minket alkalmassá és serényté tesz minden más erény megszerzésében, szinte sarkantyúval kényszerít minket, hogy azokat elsajátítsuk.

Elégséges e tekintetben Szent Bonaventurára hivatkoznom. A Krisztus életéről szóló elmélkedéseiben ugyanis így ír: Megbecsülhetetlen nagy és hathatós

az imádság ereje, kieszközöl az minden üdvöset, és eltávolít az minden ártalmat. Békén akarod eltűnni a viszontagságokat? Imádkozzál. Lábbal akarod tapodni a gonosz indulatokat? Imádkozzál. Meg akarod ismerni a sá-tán cselvetéseit és el akarod kerülni az ő töreit? Imádkozzál. Boldog vidámságban akarod leélni napjaidat, dolgozni akarsz Istenért, és rá akarsz lépni a munka fáradságos és gyötrelmes útjára? Imádkozzál. A lelki életben akarsz előrehaladni, és nem akarsz a test gondozásában a vágyak rabszolgája lenni? Imádkozzál. El akarod kerülni a hívságos gondolatokat? Imádkozzál. Szeretnéd a lelkedet eltölteni szent gondolatokkal, helyes vágyakkal, buzgósággal és áhítattal? Imádkozzál. Szeretnéd szívedet férfias lelkülettel és erős elhatározással megerősíteni az Istennek szent tetszésében? Imádkozzál. Gyökerestül ki akarod irtani hibáidat, és magadra akarod öltetni az erényesség ruházatát? Imádkozzál. Az imádságban vesszük a Szentlélek kenetét, és ez mindenre megtanítja az emberi

elmét. Szeretnél felemelkedni a szemlélődésre és élvezni kívánod a mennyei Vőlegény öleléseit? Légy az imádság embere. Mert a szemlélődésre és a mennyeiek izlelésére az imádság gyakorlása útján juthatunk el. Lám, milyen nagy hatalmú és erejű az imádság. Szükségtelen ennek bizonyítására a Szentírás ígéire hivatkoznom, elegendő bizonyíték erre az, hogy napról-napra hallunk és látunk egyszerű, betűvetést sem ismerő emberekről, akik még a most felsoroltaknál is nagyobb dolgokra tettek szert az imádság révén. Így ír Szent Bonaventura.

Van-e, kérlek, ennél kívánságosabb kincs? Találhatunk-e, kívánhatunk-e ennél jobb termőföldet? De halljuk csak egy másik egyháztanító szavait, aki vallásosság és életszentség dolgában egyképpen jeles Szent Bonaventurával, aki az imádságról ezeket írja: Az imádság megtisztítja az ember lelkét a bűnöktől, betölti azt szeretettel, megerősíti a hitben, megedzi a reményben, táplálja lélekben. Az imádság megszilárdítja a bensőséget, megbékél-

teti a szívet, felismerteti az igazságot, legyűri a kísértéseket, elkergeti a lehangoltságot, az érzelmeket újjáalakítja, felserkenti a már ellanyhuló erényt, a tespedtséget elúzi, a bűnök rozsdáját letörli. Imádság közben a mennyei vágyak égő szikrái szüntelenül a magasba szállnak az isteni szeretet izzó parazsáról; az imádságnak kiváltsága tömérdek, jelességei megszámlálhatatlanok. Az imádság megnyitja a mennyei zárat, kitárja előttünk a mennyország titkait, és az Istennek fülei soha sem zárulnak be előle.

De minek beszéljek tovább; amit eddig elmondottam, az teljesen elegendő arra, hogy az imádság hasznosságát megismerjük.

II. FEJEZET.

Az imádság anyaga.

Miután már feltártam az imádság és elmélkedés hasznosságát, megmondom azt is, hogy mi legyen az elmélkedésünk tárgya.

Mivel az elmélkedésnek az a célja,

hogy minket Isten félelmére és szeretetére, valamint az ő parancsainak megtartására indítson; természetesen az elmélkedés anyagának is olyannak kell lennie, hogy ezt a célt a legjobban megközelítse. Habár minden teremtett lény, és a Szentírás minden egyes szava kitűnő anyaga lehet az elmélkedésnek, mégis el kell ismernünk, hogy szent hitünk titkai a legalkalmasabbak erre. Ezeket megtaláljuk az apostoli hitvallásban, ezek elénk tárják az Isten jótevéseit, de egyuttal a leszámolást; az utolsó ítéletet is; betekintést nyújtanak a mennyek országába, de szemünk elé állítják a pokol kínjait is; így bennük hatalmas ösztönzést találunk arra, hogy féljünk az Istentől, de szeressük is őt. Megtaláljuk az apostoli hitvallásban az Úr Jézus Krisztus életét és kínszenvedését, gyalázatát, de megdicsőülését is; már pedig innen fakad, innen csergedezik minden javunk.

Az apostoli hitvallásban foglalt hitigazságok szolgálnak tehát első sorban az elmélkedő imádságnak anyagául. De ez csak az én véleményem; mert lehet,

hogy egyeseket más dolgok megfontolása talán jobban felbuzdít és fellelkesít Isten szeretetére és félelmére.

A magam részéről meg vagyok győződve a mondottak igazságáról, és azért a kezdőket és az imádságban kisdedekeket szeretném az elmélkedő imádság ösvényén szinte kezüknél fogva vezetni. E végből úgy teszek, mint az édesanyák. Ezt a lelki táplálékot nekik előbb magam megrágom és úgy rakom szájukba, hogy gyenge gyomrocskájuk azt könnyebben megemészthesse. És miként a testnek napjában kétszer adunk bőségesebb táplálékot, úgy a léleknek is szükséges, hogy napjában kétszer bővebben táplálkozzék. E végből két elmélkedés sorozatot állítottam össze számukra, az egyik reggelre szól a hitnek szent igazságairól, a másik meg estére való, a hit szent titkairól. Ha nem volnánk abban a helyzetben, hogy naponként kétszer szent elmélkedéssel foglalkozhatnánk, akkor előbb az első sorozatot használjuk fel, és a másodikat a másik hétre hagyjuk. De ez sem fontos; mert főként megtéré-

sünk után nagyobb hatással vannak reánk a Krisztus életéről szóló elmé-
kedések; bár az örök igazságokról szóló-
kat sem szabad teljesen mellőznünk.
A fő dolog az, hogy megszerezzük az
Isten szent félelmét, és megszeressük
az Istent, és e szeretettől indítatva
sajnáljuk és bánjuk meg bűneinket, és
borzadjunk meg azoktól.

De most lássuk a hitigazságokról
szóló elmékedések sorozatát. A hét
minden napjára van benne egy-egy
elmékedés.

ELMÉLKEDÉS HÉTFŐRE.

A bűn.

Bűneinkre gondolni, mindenkor a leg-
üdvösebb dolgok egyike. Tekints azért
be most szíved mélyére, hogy meglásd
bűneid nagyságát, hogy észrevedd, mily
beteg és elcsigázott a lelked, mennyi-
nek hiján vagy, mily semmi és senki
vagy. Csak tekints szíved mélyére, és
tudatára ébredsz majd annak, hogy ten-
magadtól semmid sincs, minden jót az

Istentől nyertél. Kell, hogy lelkedet alávedd Istennek, mert ez az önálvetés a szülőanya minden erénynek.

Mindenekelőtt emlékezzél vissza az előbbi életedre. Oh mennyi és mily nagy bűnöket találsz abban! Hányszor vétkeztél akkor, amikor még nem ragyogta be lelkedet az égi Fény minden rejteket megvilágosító kegyelme; amikor még nem ismerted Istent; amikor még úgy éltél, mint valamely pogány, akinek fogalma sincs az Istenről; amikor eszed ágában sem volt, hogy az Istenre gondoljál. Ebben az időben, ha pontosan számon kéred magadat, és szorgalmasan kutatgatsz, több bűnre találsz, mint amennyi a hajad szála. Azután tedd magad elé Istennek két kőtáblára vésett tízparancsolatát, és a hét főbűnt. Hogyan álltál ezek tekintetében? Ugyan volt-e Istennek oly parancsolata, melyet százszor is meg ne szegtél volna? Van-e olyan halálos bűn, melybe gondolattal, szóval vagy cselekedettel gyakrabban bele ne estél volna? Pedig mennyi isteni jótéteményben részesültél! Hogyan tudnál ezek-

ről pontosan számot adni, hogy hogyan használtad fel azokat?

Meg tudnád-e mondani, hogy miként töltötted fiatalságodat, hogy mint telt el életed további folyama? Hogy miként töltötted el egész életedet? Isten adott neked öt érzéket, és lelki tehetéseket, hogy őt megismerhesd és neki szolgálhass. Az ő megismerésére és szolgálatára használtad-e fel azokat? Nemde szemeid csak a hiúságokat nézték; füleid csakis a hazug, rágalmozó, mese beszédek meghallgatására voltak nyitva; a nyelvedet zúgolódásra, mások megbántására, Isten káromlására, mások megtévesztésére használtad? Taglejtéseid, mozdulataid, érintéseid nem a testi gyönyörködést, a kacér hiúságot, tetszeni vágyást árulták-e el?

Isten az ő különös jóságából a szent-ségeken írt és gyógyszert nyújtott neked; hogyan használtad fel azokat? Megköszönted-e, hálával viszonzottad-e az ő ezernyi jótéteményeit? Minő készséggel követted az-ő sugallatait? Mire fordítottad egészségedet, természetes erődet? Javaidat miképpen osztottad

ki? Hogyan használtad fel az alkalmakat és a kényelmes élet jó módját? Az Istentől gondjaidra bízott felebarátodnak érdekében kellően buzogtál-e? Az irgalmasságnak és jószívúségnek jelét adtad-e vele szemben? Mit felelsz majd egykoron ama rettenetes ítéletnek napján, amikor az Isten a legszigorúbban számot kér mindezek felől? Te kiszáradt fa, te az örök tűzre szánt fa, micsoda mentséget tudsz majd akkoron felhozni, amikor minden egyes év, hó, nap, sőt perc eltöltéséről be kell számolnod?

És hány olyan bűnöd van, amelyet nemcsak elkövettél eddig, hanem még most is egyre elkövetsz, és elkövetsz azután, hogy lelki szemeidet már megvilágította az isteni kegyelem fénye, azután, hogy lelki szemeid már megnyíltak, és már kezdted megismerni az Istent? Csak jól figyeld meg magadat, és rátalálsz magadban a régi Ádámra. Az irányítja cselekedeteidet, és belőle mint gyökérből ugyancsak sok rossz hajlandóság és szokás hajtott ki.

Nem látod, hogy milyen szűkmarkú, sőt hálátlan vagy Istennel szemben; hogy mennyire megfélemedezel jótéteményeiről, hogy az ő sugallatai ellen cselekszel, hogy mennyire rest és lomha vagy az isteni szolgálatban? Hol van a köteles igyekezeted és szorgalmad, hol a kellő szándék — tisztaságod? Hisz talán még az isteni szolgálatban is világi szempontok és tenkényelmed vezérelnek.

Azután figyeld csak meg, hogy milyen rideg és szigorú vagy felebaráttal szemben; de már magadnak mindent megengedsz, mert szereted a magad akaratát, az érzéki dolgokat, a megtiszteltetések, és mindent, ami neked jól esik. Nem veszed észre, hogy napról-napra kihívóbb, nagyratörőbb, bosszúsabb, hiúbb, haragra lobbanékonyabb, gonoszságra hajlandóbb, az érzékiségre és gyönyörhajhászatra könnyebben kaphatóbb, ingatagabb, könnyelműbb, a testi bűnökre készségesebb, a társaságokba, örömökbe, gyönyörökbe és hivalkodásba szerelmesebb vagy? Oh milyen állhatatlan vagy a jóban,

mily meggondolatlan a szavaidban, mily balgatag a cselekedeteidben, mily gyámolatlan és kislelkű vagy a nehéz és áldozathozatalt jelentő ügyekben, és csak néha napján vagy vakmerő és bátor fellépésű?

Amikor így áthaladtál a bűnök ne-
mein és számszerint is felkutattad azo-
kat, akkor szállj kissé magadba, tedd
minden egyes bűnödöt a megfontolás
mérlegére, hogy megláthasd, mennyi
nyomorúság környékez minden oldal-
ról. Éppen ezért előbbi életed tekinte-
tében három körülményre légy figyel-
mes: hogy ki ellen vétkeztél, miért
vétkeztél és hogyan vétkeztél?

Ki ellen vétkeztél? Ezen nem sokat
kell gondolkoznod, mert érzed, hogy
bűneiddel a végtelen jóságú és fölségű
Istent bántottad meg; azt az Istent, aki
annyi de annyi jótéteményével maga
irányában szinte lekötelezte az embe-
reket, hisz nincs annyi fővény szem a
tengerben, mint amennyi jót tett ő az
emberekkel. Te veled is.

De hát akkor miért vétkeztél, mi-
csoda erő, micsoda alkalom készítetett

téged a bűn elkövetésére? Nemde az, hogy pillanatnyilag mások szemében megmaradjon a becsületed? az undok érzékiség gyönyöre? a csekély szembeötlő haszon? Hányszor nem is az alkalom vitt a bűnre, hanem rossz szokásod, és Istennek bizonyos semmibevétele.

És rettenetes, hogy hogyan vétkeztél. Oly könnyedén, oly szemtelen vakmerőséggel, a félelemnek teljes sutba vetésével, és oly lelkiismeretlenül; sőt mi több, olyan fölényel, biztonsággal és kéjörömmel, mintha nem is az élő Istenről, hanem valami fatuskóról volna szó, aki ugyan keveset törődik azzal, hogy mi történik a világban, aki mind ezekből semmit sem lát, semmit sem ért? Hát ez volna az a legfőbb tisztelet és imádás, mellyel vele szemben tartozunk? Hát ez volna a hála, mellyel jóságát viszonzzuk? Hát ezért ontotta ő teéretted drágalátos vérének a keresztfán? Hát így viszonznánk az értünk kiállott ostorcsapásokat, arcul verést? Oh te szerencsétlen! Nézd, ki ellen vétkeztél: a felséges Isten ellen; de

még szerencsétlenebb és nyomorultabb vagy, mert oly semmiségek miatt vétkeztél; a legszerencsétlenebb és legsiralmasabb vagy azért, hogy nem is érzed ekkora romlottságodat és szinte bizonyosnak tartod, hogy ennyi és ily nagy bűneid után sem jutsz a kárhozata helyére, és ezért azután egyetlen árva könnyet sem hullatsz bűneid felett.

Nagyon hasznos reád nézve, ha az ilyes gondolatokkal egy ideig elidőzöl, hogy így ne tartsd magadat valaminek, és beismerjed, hogy a bűnön kívül nincs semmi, ami tőled származnék; minden mást az isteni jószág adott neked. Hisz napnál világosabb, hogy a természet javait, és ami ezeknél magaszosabb és hatalmasabb: a kegyelem kincsét Ő nyújtja nekünk. Ő tőle származik a kiválasztás kegyelme, pedig ez minden más kegyelemnek forrása és eredete; tőle származik a hivatás kegyelme, tőle a segítő kegyelmek, tőle az állhatatosság kegyelme, tőle az örök élet kegyelme.

Ugyan, mid van, amiben dicsekedhetnél? Hisz nincs semmi egyebed,

mint bűneid és semmiséged. Gondolj gyakran erre a te semmiségedre, mert minden mást egyedül Istennek kell tulajdonítanod: és majd világosan és nyilvánságosan meglátod, hogy ki is vagy te és kicsoda Ő; és el kell ismerned, hogy magadban bíznod nem lehet, hanem egyedül az Istenbe kell vetned minden reményedet és bizodalmat, hogy őt kell szeretned, hogy benne kell dicsekedned és nem magadban, és akkor is csak annyiban, hogy az ő kegyelme benned szabadon működhetett.

Amikor mindezeket figyelmesen elgondoltad és szinte megemésztetted, akkor valóban amennyire képes vagy, a legnagyobb önmegvetés támad fel benned. Úgy látod, hogy üres nádszál vagy, minden szellő ide-oda hajlongat; hogy nincs súlyod, nincs erőd, nincs kitartásod, nincs megállapodottságod, egyszóval mindennek a híján vagy. Úgy érzed, hogy te vagy az a Lázár, a négy nap óta halva fekvő, hogy undok és kiállhatatlan szagú holt tetem vagy, a férgek nyüzsögnek benned, és annyira

rothadásnak indultál, hogy senki sem mer reád nézni, és kénytelen az orrát befogni, mert látásodat és undokságodat érzékei el nem viselhetik.

Hidd el, hogy Isten szemében és a szentek előtt a legútálatosabb lény vagy. Arra sem vagy méltó, hogy szemeidet az égre emeld, hogy a földet taposd, hogy a föld téged a hátán hordjon, hogy a teremtmények neked szolgáljanak. Sőt még azt sem érdemled meg, hogy kenyeret ehess, levegőt szívhass. Borulj le azért azzal az evangéliumi vérfolyásos asszonnyal az Üdvözítő lábaihoz, nagy szégyenérzettel és pírulással. Állj úgy előtte, mint ama másik evangéliumi asszony, kit házasságtörésen értek, állana férje elé; és kérd benső bánattal és igazi lelki fájdalommal bűneid bocsánatát, hogy az ő végtelen jóságából és irgalmasságából fogadjon ismét kegyelmébe, és engedjen be házába.

ELMÉLKEDÉS KEDDRE.

Az élet nyomorúsága.

Gondolkozzál el a mai nap az élet nyomorúságairól. Ez feltárja majd előtted a világi dicsőség hiú voltát, ürességét, és megtanít majd arra, hogy meg kell vetned a világ minden dicsőségét, hiszen az a földi életnek rettenetesen gyarló alapján áll. Megszámlálhatatlan nyomorúság szakad reánk ebben az életben, de most csak e hét főnyomorúságra gondolj.

Egyik legnagyobb nyomorúsága az életnek az, hogy igen rövid ideig tart ez az élet. Hetven-nyolcvan évet már kevés ember ér meg, no és ami azon felül van, az már a próféta szerint nem is élet többé, hanem fáradtság és fájdalom. (89.zs.10.) De még ez a 70—80 életév sem élet mind, mert le kell számítani belőle a csecsemő éveket, ez ugyanis inkább állati létnek, mint emberi életnek mondható: de az az idő sem számítható be az életidőbe, melyet alvással töltünk, mert alvás közben szünetel az ész használata, pedig ebben külön-

bözünk a többi élőlényektől. Így tehát ugyancsak kevés idő marad, melyet mint eszes lények, eszünket használva töltünk el. Ugye nem gondoltál még erre? Lám az életed sokkal rövidebb, mint valaha is gondoltad volna. Hát még ha összehasonlítod a jövődő örök élettel? Még a pillanatnál is kisebbnek találod. Mondd meg most, nem balgagok, sőt örültek azok, kik bolond szerelmesei ennek az életnek? Nem a legnagyobb tévedésnek áldozatai-e azok, akik hogy egy pillanatig gyönyörköd-hessenek az élet örömeiben, nem átal-ják elvesztegetni az örök életet?

A másik nyomorúsága ennek az élet-nek abban áll, hogy még ez a rövidke élet is bizonytalan, és rendkívül két-séges. Ugyan hányan érik meg a het-venedik vagy éppen a nyolcvanodik életévüket? Hányan meghalnak, alig hogy megszülettek, hányan elpusztul-nak virágzó ifjúkorukban! Ezért mon-dotta az Úr Krisztus is: Nem tudjátok, mikor fog eljönni a ti Uratok, vajjon az első őrváltáskor-e, vagy a másodikon, vagy a harmadikon, vagy éppen kakas-

kukorékoláskor. Hogy ezt mennél világosabban megértsed, nem kell mást tenned, csak kortársaidra, rokonaidra, barátaidra, a nagy emberekre kell gondolnod, akiket a kérlelhetetlen halál más és más korokban hirtelen kiszólitott e világból, és egyszerre halomra döntötte minden reményüket, terveiket, elgondolásaikat.

A harmadik nyomorúsága ennek az életnek, hogy gyarló. Nincs az az üveg, mely nála törékenyebb volna. Hajszálon függ az ember élete. Nem sok kell ahhoz, hogy megszűnjék a szívünk dobogni: kissé erősebb légvonat, hidegebb levegő, forróbb napsütés, kis meghülés, hosszabb éhezés, magasabb láz, idegbénulás, agyvérzés, szívszélhúdés, és már ássák a sírunkat. Vagy nem szemed láttára történnek meg ezek nap-nap után és hozzá életük virágában?

Azután ez az élet forgandó és változékony. Olyan mint a vízfolyás, soha egy helyen meg nem marad. Megváltozik a test, mert nem sokáig marad ugyanazon állapotban, egészsége egyre változik. De megváltozik az ember lel-

külete is, mert olyan az, mint a tenger felszíne. A szenvedélyek árja, a szélvész hullámokat felkorbácsoló ereje száguld azon végig. A rendetlen vagyok, a hullámzó gondolatok az ember lelkületét csaknem állandóan felkorbácsolják, az események folytonfolyvást izgatják és nyugtalanítják.

És mit szólnak a vakszerencse széleiről? Nem tudunk emiatt boldogan és megelégedetten élni, mert mint a malomkerék egyszer felemel minket, másszor meg alámerít, és szünet nélkül rettegésben tart. Vagy örülhetünk-e a vagyonnak, a jólétnek, a tekintélynek, a magas állásnak, a közbecsülésnek, a családi békének, amikor csak egy váratlan fordulat kell és mindennek vége?

Ezenfelül az életünk mindegyre halad előre, napról napra korosabbak leszünk, minden nappal közelebb jutunk a halálhoz, miként a gyertya és mennél tovább vagy mennél nagyobb lánggal ég, annál hamarabb felemészti önmagát. Olyan az ember élete, mint a mezők virága, reggel kinyílik, dél-

ben már hervadozik, estére pedig elszárad. Azért célzott erre az Isten is Izaiás prófétánál, amikor oly szépen mondotta: Minden test széna, és az ő minden dicsősége, mint a mezőnek virága. (Iz. 40, 5.)

Szent Jeromos Izaiás próféta 40. fejezetének magyarázatában a 11. könyvben így fejti ki ezeket az igéket: Valóban, ha valaki figyelemmel kíséri a testnek gyarlóságát, és hogy az óra minden percében gyarapszunk de egyszerismind fogyunk is, hogy nem maradunk meg ugyanazon állapotban, és maga az is, amit szólunk, írunk, tollbmondunk, életünk egy részét elrabolja tőlünk: az nem vonakodik kimondani, hogy a test széna, és az ő dicsősége, akárcsak a széna virág, vagyis a mezők virágai. Alig volt csecsemő a gyermek és máris ifjúvá serdül, hamarosan belelép a kamaszkorba, és azután késő öregkorig egyre változik bizonytalan élete, s egyszercsak azt veszi észre, hogy megöregedett, s csodálkozik azon, hisz még az imént java ifjúkorában volt. Vagy nem tapasztalja-e

az egykor gyönyörúséges hajadon, hogy nemrég még tömérdek rajongója volt, és most egyszerre barázdák szántják homlokát és egészen vénasszonyos az arca? Ime azelőtt szeretetnek örvendett, gyönyörködtek benne és most magára hagyják, szinte kerülik őt.

És még ez a mulandó, a sors szégyényének kitett élet is csalfa és alatomos. Hány világfit megcsalt már, akik beléje helyezték elvakult ésszel az ő bizodalmukat! Rút utálatossága dacára, mi a legszebbnek tartjuk: epével és keserúséggel teljes, de mi a legédezebbnek találjuk; kurta és rövid, de mi hosszúnak hisszük; telve van nyomorúságokkal és szerencsétlenséggel, de mi annyira boldognak és szeretetreméltónak véljük, hogy nincs az a veszedelem, nincs az a válság, amire ne vállalkoznánk, csak hogy azt megtarthassuk, még ha örök üdvösségünk elvesztéséről volna is szó és nem félünk elkövetni olyasmiket, mik miatt erre az örök életre méltatlanokká válunk.

Mindezekben a bajokon felül ez az oly rövid tartalmú életünk is szinte hem-

zseg a nyomorúságoktól. Állandóan bántanak bennünket a testi és lelki nyomorúságok, úgyhogy igazán siralomvölgye ez a föld. Könnyel és jajjal jövünk e világra, életünk folyamán a bajok mérhetetlen tengerén evezünk át és jajveszékeléssel és siránkozással hagyjuk el a világot. Szent Jeromos említi, hogy Xerxes, az a hatalmas király, kit hódító útjában nem tudott megakadályozni sem az égbenyúló hegyláncolat, sem a beláthatatlan tenger, sírvafakadt, amikor egy magaslatról megszemlélte a tömérdek embert és hatalmas sereget, mivelhogy száz év múlva ezekből már egy hírmondó sem lesz életben. És azután így szólt: Oh bárcsak fel tudnék emelkedni oly magasra, hogy beláthatnám az egész földkerekséget, akkor megmutatnám neked az egész földkerekség összeomlását, mint irtja ki egyik nép a másikat, mint tűnnek el az országok, egyik a másik után. Az egyiket elsodorja az árvíz, a másikat rabszíjra fűzik; itt lakodalmat ülnek, amott meg jajveszékelnek; itt ember születik, ott meg

hullanak az emberek, mint ősszel a legyek; az egyik ember meggazdagszik, a másik meg koldusbotra jut; és nemcsak Xerxes óriási hadserege, hanem minden egyes ember a most élők közül hamarosan elhalálozik.

Nem árt néhány pillanatot szentelni a test betegségeire és fáradságaira, a lélek szenvedéseire és gondjaira, a sok veszedelemre, mely elől nem menekülhet semmiféle állapotban lévő, bármily korú ember sem. Ezekből világosan szemedbe ötlük ennek az életnek mindennapi nyomorúsága. Láttukra ugyan még mit remélhetsz ettől a világtól? Nemde helyesebb, hogy azt minden tartozékaival együtt nagylelkűen megveted?

Ennek az életnek legutolsó nyomorúsága a halál, és ez úgy a testre, mint a lélekre nézve a legrettenetesebb. A halállal ugyanis egyetlen pillanat alatt megfosztódunk e világ minden javától. A lélek pedig megjelenik a bírāja előtt, hozzá egyszerre, minden átmenet nélkül, úgy, amint van, abban a percben, hogy számot adjon egész

életéről, és elvegye ítéletét és elfoglalja az örök kiválóságban számára megállapított helyet.

Ha mindezeket alaposan meggondolod, magad is rájössz arra, hogy a világ dicsősége rövid és nyomorúságos, és a világot szerető embert az nem boldogíthatja, igazi örömet neki nem nyújthat, bármennyire becsüli is azt, miért is legokosabban az cselekszik, aki amennyire csak teheti, a világias életet megveti és gyűlöli.

ELMÉLKEDÉS SZERDÁRA.

A halál.

A halálra gondolni és afelől elgondolkozni egyike a legüdvösebb dolgoknak. Aki a halálra sokszor gondol, igazi bölcseségre tesz szert, elkerüli a bűnöket és egyre figyelmezteti őt arra a számadásra, melyet el nem kerülhet, épen azért állandóan résen áll és igyekszik arra, hogy lelkiismerete rendben legyen.

Az első megrendítő dolog a halálnál az, hogy nem tudhatjuk, melyik perc-

ben lep meg minket. Nem ismerjük sem annak idejét, sem annak helyét, sem, hogy milyen állapotban következik be. Azt nem lehet nem tudnunk, hogy meg kell halnunk, de minden más titok előttünk. És ami gondolkozóba ejt, rendesen akkor lepi meg az embereket a halál, mikor legkevésbé sem gondolnak arra, hogy meghalhatnak, sőt abban a hiszemben vannak, hogy a halál perce még messze van.

A halállal ez égvilágon mindentől meg kell válnunk. Ez bizony kegyetlenül belemarkol szívünkbe. Itt kell hagynunk ennek a világnak minden dolgát, bármennyire is szerettük azokat: sőt elválnak ekkor a lélek a testtől is, pedig a vele együttlét oly régi, oly kedves volt neki. A számkivetés kegyetlen és gyötrő fájdalmat okoz, mert ott kell hagyni a hazát, a szülőföldet, az otthoni levegőt, — de azért mégis magunkkal vihetjük kedves dolgainkat. Micsoda keserű és bántó leszen majd ama másik számkivettetés, mely a halállal jár, amikor meg kell válnunk nemcsak e világ minden javaitól, ha-

nem itt kell hagynunk házunkat, vagyonunkat, szüleinket, gyermekeinket, jóbarátainkat és azt sem tudjuk, hová jutunk, csak annyi bizonyos, hogy nem ezt a levegőt szívjuk, nem ez a világoosság fényeskedik nekünk, a földi gondok és ügyek ott tovább nem folytathatók. Az ember társas lény. Ha már az ökor fájó bögéssel adja az ember tudtára, hogy mily nehezére esik neki, hogy igás társa nincs többé; hogyan fog jajongani a mi lelkünk, hogyan sóhajtozunk majd akkoron mi, kiktől elszakasztották minden társunkat?

És micsoda gyötrellem kínozza a halál percében a haldokló lelkét! Minden testi ügyektől elszakadt már, de egy gondolat nem hagy neki nyugtot: Mi történik kis vártatva testemmel, mi a lelkemmel? A lelki szemei előtt végig vonul előtte, hogy mit tesznek a testével. Alig, hogy meghalt, máris ásatják új lakhelyét, a keskeny másfélméternyi mély sírt, és szeretnék mennél előbb a hantok alá tenni őt, hol az undok férgek martalékává le-

szen és hulla szagot áraszt. Hogy a lelke hol fog lakozni, az teljesen ismeretlen előtte. Ez a gondolat rettenetesen gyötri a haldokló lelkét, mert hisz egész bizonyos abban, hogy vagy az örök dicsőség, vagy az örök kínok várnak reá, és mindakettő egyenlően közel van, de nem tudhatja, hogy a kettő közül melyikben lesz része.

Ehhez a kínlódáshoz egy másik, nem kisebb rettegés járul. Érzi és tudja, hogy pár perc múlva a legfőbb Bíró ítélszéke előtt áll, és számot kell adnia egész életéről. Ennek gondolata még a szent embereket is félelemmel töltötte el. Arzéniusról olvassuk, hogy tanítványai látták, mint retteg, és sír, életének végét érezve; azért megkérdezték őt, hogy talán csak nem a haláltól fél? Mire ő így felelt: Megvallom nektek, fiacskáim, hogy ez a félelem, melyet most megfigyeltetek rajtam, nekem soha egy percig sem hagyott nyugtot, amióta szerzetessé lettem.

Most könnyen megfeledkezünk előbbi bűnös életünkről, de a halál percében egyszerűen előttünk áll és visszaemlé-

kezünk előző életünkre, szépen sorjában felbukkannak bűneink, hogy el-kárhoztassanak minket. És állandóan szemünk előtt lebegnek a rendkívüli, a nagyobb gyönyörűséggel elkövetettek, hogy kegyetlenebb szégyenpírral álljunk a Bíró előtt, és mindjobban két-ségbeessünk üdvösségünk felől. Oh, mily édes volt a bűnek gyönyöre, és mily keserű most még csak az emlé-kezete is! Nem hiába mondotta a Bölcs: Ne nézd a bort, miképen sárgállik, mid-őn színe az üvegben ragyog, édesde-den megyen be, de utoljára megmar, mint a kígyó, és mint a basiliskus, mérget áraszt. (Péld. 23, 31-32.) Ilyen italt ad a világ kedvelőinek az ősi el-lenség, előbb mérgével megfertőzi azt: ilyen annak a kívül bearanyozott ba-bilóni kehelynek a tartalma.

Ennyi vádlónak láttára nincs-e oka a gonosz embernek félnie az ítélet ki-mondásától? Nincs-e oka arra, hogy maga felett keserves könnyeket hul-lasson? Oh én szerencsétlen, én nyom-morult ember! — mondja. Milyen óriási tévedésben éltem eddig, milyen vesze-

delmes ösvényeken haladtam! Oh milyen sors vár most reám? Ha Szent Pál azt mondja, hogy amit az ember elvetett, azt fogja aratni is, mit aratok én akkor, aki csak a testet dédelgettem? Remélhetek-e mást ezért, mint a romlást? (Gal. 6, 8.) Ha Szent János azt vallja, hogy a mennyei városba, melynek utcája színarany, senki fertőzött be nem mehet, ugyan lehet-e nekem részem abban, hisz a kéjelgés minden nemével beszennyeztem magamat? (Jel. k. 21, 21. 27.)

Azután — ha az Isten megkönyörül rajtunk — feladják nekünk a haldoklók szentségeit, ellát az Anyaszentegyház a bűnbánat, az Oltáriszentség és utolsó kenet szentségeivel: ezek az Anyaszentegyház végső segedelmei, ezek talán még segíthetnek a haldokló emberen. De észnél leszünk-e? Lesz-e kellő bánatunk? Meg tudjuk-e megmerjünk-e vallani bűneinket? Mert a beteg embernek a bánata is, gyónása is, erősfogadása is beteg szokott lenni. És ha hirtelen szólít ki minket az élők sorából?

Bizony a gonosz életű embereknek rendesen gonosz a végük is. Oh mennyire kívánják majd akkoron, bár megjavulhatnának! Szívesen felvállalnák a legszigorúbb életmódot is, csak életüket valamivel is meghosszabbíthatnák, oh mennyire igyekeznének most az Isten segedelmét kiesdeni, de hát ez ilyen körülmények között, mikor a betegség már elhatalmasodott, és a halál fájdalmai már beállanak, szinte lehetetlenség; hisz ezek annyira előveszik őt, hogy még az Istenre is alig tud gondolni.

Mert a haldokló érzi életének végét. Hallja a körülállók suttogását, hogy már nem soká viheti, mert hasa felpuffadt, lábai elhaltak, térdei remegnek, szava elakadt, orra meghegyesedett, nyelve elnémult, szemei beestek, arca halott halványra változott. Érzékszervei már felmondották a szolgálatot, hallani még hall, de látni, beszélni, végtagjait mozgatni már nem tudja.

És ki tudná szóval elmondani a lélek gyötrelmeit, melyek hasonlíthatatlanul nagyobbak a test kínjainál?

Mily nagy halálküzdelmet kell kiállania egyrészt, mert kétséges az üdvözülése, másrészt, mert semmiként sem tud életéről számot adni, pedig pár pillanat még és egész élete folyásáról szigorúan kérdőre vonják; de meg a lélek természeténél fogva szerette a testet, és tőle megválnia nagy fájdalmat, szorongást okoz neki, különösen amikor rettenetesen fél, mivel nem tudja, mi is lesz vele.

Amikor a lélek eltávozik a testből, még két utat kell megjárnia. El kell kísérnie a testet, illetve már a holttestet a sírig: és a lélekkal, az élővel, meg kell jelennie a nagy per tárgyalásán, hol ügye eldől: a szeme előtt pereg le úgy a test, mint a lélek végezete.

A szerető hozzátartozók drága ruhákat vásárolnak, drága koporsókat keresnek, hogy megfelelő, rangjukhoz méltó temetést rendezzenek neki. De emellett azon vannak, hogy a holttestet minél előbb elvigyék a háztól, mert irtóznak tőle. A végtisztességet megadják ugyan, de inkább csak a maguk

jóhírnevéért, mint a megholt iránt való szeretetből. Talán hárompapos temetést adnak neki, a harangokat minden órában meghúztatják, a gyászjelentést elküldik az ismerősöknek, hogy részvétüket nyilváníthassák, talán szerzeteseket is hozatnak, hogy a halottak zsolozsmáit elvégezzék a ravatal körül, virrasztó asszonyokat fogadnak fel, hogy egész éjjel énekelgessenek és imádkozzanak mellette, és a kántort megfizetik, hogy minél több gyász-éneket és búcsúztatót végezzen a háznál való beszenteléskor és a temetőben, míg csak el nem hantolják őt. Sírnak és jajveszékelnek, zokognak, és megvigasztalhatatlanok a jó barátok és rokonok, — de csak addig, míg el nem hantolták a drága halottat, másnap még elmennek a gyászmisére is, de azután már alig gondolnak reája, pár év alatt már emlékezetük is feledésbe megy.

Ez a testnek az utolsó útja. A lélek ekkor már megjárta az előtte teljesen ismeretlen tájakat, melyekre eddig gondolni is rest volt; oda került a legfőbb Bíró ítélőszéke elé. Amit itt lát, arról

eddig halvány sejtelve sem volt. Mert az örök Bírót körül veszik a mennyei seregek, és a legnagyobb csendben és figyelemmel állják körül, hogy meghallják ennek a bíraskodásnak lefolyását és az ítéletet. Itt nincs személyválogatás, senki sem kivétel, számat kell adni pórnak és királynak, koldusnak és gazdagnak minden tettéről-vettéről: az életéről, a vett javakról, a családról, az alattvalókról, az isteni sugallatokról, a jó cselekmény alkalmairól és eszközeiről. De a legnagyobbbról is: Jézus Krisztusnak érte kiontott vévéről, és a szentségek felhasználásáról. És a szerint, amint beszámolt mindezekről, hangzik el az ítélet.

ELMÉLKEDÉS CSÜTÖRTÖKRE.

Az utolsó ítélet.

Elmélkedjél ma az utolsó ítéletről, melyet végítéletnek is nevezünk, mert a világ végén leszen, és azután már kialszik a tisztító tűz, a jók testestül-lelkestül bejutnak a mennyek országába, a gonoszok pedig elfoglalják tes-

testül-lelkestül a kárhozat helyét, a poklokat. Ebből az elmélkedésből két nagy hasznot húzhatsz: megtanít téged az Isten szent félelmére, és a bűnnek meggyűlölésére.

Ez az eljövendő utolsó nap a legfélelmetesebb nap lesz, mert ekkor nyer befejezést Ádám fiainak összes peres ügye; mert igazságos ítélettel véget vet az életünk minden peres tárgyalásainak; mert akkor kihirdeti az Isten az egész világnak színe előtt nyilvánosan a végítéletet, mely reájuk nézve az egész örökkévalóságra szól. Ezen a napon egyszerre minden idő feltárul: a jelen, a múlt és a jövő; nyilvánossá lesz minden szó, cselekedet, gondolat és a jónak elhanyagolása; mindezekről szigorú számadást követel tőlünk az Isten; és az elmúlt századokban összegyülemlett egész haragja kitör és kiárad az emberekre. Miként a hegyi patak mindent elsöprő áradata, úgy zúdul az Isten bosszúja erre a világra, sőt annál rohanóbb sebességgel meríti víz alá és sodorja el a világ teremtésétől fogva elkövetett

összes bűnöket, mennél tovább tartotta azt vissza.

Ezt a világ végét már előre jelzik a rettenetes jelek. Maga az Üdvözítő mondja Lukácsnál: Jelek lesznek a napban, holdban és csillagokban. (Lk. 21, 25.) és az összes égi és földi teremtményekben, mert mindannyian érzik végük közeledtét, és összeomlásuk előtt reszketni és megrendülni kezdenek. Az Üdvözítő mondása szerint ugyanis a félelemtől kiszáradnak, lesoványodnak, elgyengülnek, mert érzik, hogy csak hajszál választja el őket a haláltól. Reszketnek minden tagjukban, mert hallják a tenger ijesztő zúgását, látják a hullámhegyeket egymásra tornyosulni, a borzalmas felhőszakadásokat; elbujdosnak félelmükben az égiháború előtt. A szörnyű szerencsétlenségek és nyomorúságok, melyeket ezek a jelek mutatnak, és amelyek a világot fenyegetik, most eszükbe juttatja a világnak a végét, szinte gyökeret vernek lábaik a rémülettől, halott halványan, hangtalanul, eltorzult arccal ide-oda futkosnak, szinte már

haláluk előtt meghalnak, kárhozatra jutásukat máris érzik előre, mielőtt még elhangzott volna a sorsukat örökre megpecsételő ítélet; hisz beképzelődésükben máris átélik a jövő kárhozatot.

Hogy mekkora leszen ez a rémület, arra fényt vet az, hogy ekkor egyes egyedül csak magukra gondolnak, és mindenki másról megfeledkeznek; szülők, hitvestársak, rokonok, jóbarátok, kortársak, mind, de mind feledésbe mennek.

Ki tudja csak elképzelni is azt a tűzőzönt, mely megelőzi az utolsó ítéletet? Ki képes megrendülés nélkül meghallani az angyal harsona szavát, melyre az egész világ minden népe összesereglik a Jozsafát völgyébe, hogy meghallja az isteni ítéletet? Ki tudja rettegés nélkül szemlélni a felséges Bírót, az élők és holtak legfőbb ítélőbíráját, amikor leül, hogy ítéletet mondjon?

Mert akkoron pillanat alatt szigorúan számot kell adnia minden egyes embernek egész életéről. Jól mondotta Jób: Bizony tudom, hogy nem lehet

az ember Istenhez hasonlítva igaz. Ha vetekedni akar vele, nem felelhet neki ezerre egyet. (9, 2, 3.) Mi lesz tehát az emberrel akkor, amikor Isten őt a maga igazságának szigorával kéri számon? Amikor lelkiismeretében felhangzik az Isten szava?

Mondd meg te ember, te gonosz és megrögzött ember, mit láttál rajtam, hogy miatta engemet a legnagyobb becsstelenséggel megvetettél és ellenségeim közé álltál? Ime én a saját képemre és hasonlatosságomra teremtettelek téged, a hitnek világával megvilágosítottalak téged, már kiskorodban megtanítottalak téged a keresztény hitre, saját véremmel megváltottalak téged, éretted böjtöltem, virrasztottam, imádkoztam, fáradságos utakat tettem meg, vérrel verejtékeztem, és tömérdek más kellemetlenséget elszenvedtem. Mennyi üldöztetést, sérelmet, gyalázatot, kigúnyolást, megvetést, kint, gyötrelmet és végül gyalázatos keresztalált szenvedtem el éretted! Nem hiszed? Ime a tanúbizonyságok, nézz a keresztre, ezekre a szeghelyekre, ezekre

a sebekre, itt kezeimen és lábaimon. Azután maga az ég és a föld is látták és tanúskodtak kínszenvedésem felől. Hogyan merted eladni másnak a lelkedet, amelyet én vérem, a drágalátos vérem ontásával vásároltam meg? Ugyan mire fordítottad azt a drágalátos gyöngyöt, amelyet én olyan drága áron vásároltam meg? Oh te vipera fajzat! Mi vitt téged arra, hogy inkább szolgáltál az ellenségemnek, pedig nagy fáradságodba és fájdalmadba került, mint sem nekem a te Teremtődnek és Megváltódnak, pedig az örömet és gyönyörűséget rejtett magában? Hányszor hívtalak téged, de te mit sem törődél vele? Hányszor kopogtattam szíved ajtaján, de te nem akartad azt előttem kinyitni? Kitártam a keresztfán feléd karjaimat, de te nem adtál reá semmit; megvetetted minden üdvös tanácsomat, ígéreteimet, és kinevetted fenyegetésemet. Szent angyalaim, mondjátok ki most véleményeteket, ti legyetek a döntő bírák közöttem és az én szöllőm között: Mit kellett volna még cselekednem az én szöllőmmel,

és nem cselekedtem vele? (Iz. 5, 4.)

Ugyan mit tudnak erre felelni a gonoszok és az összes szent dolgok kigúnyolói? Ezek az erényt csúfolták, az egyszerűséget kinevették, a világ szokásait jobban megtartották, mint Istennek a törvényeit, szinte bedugták füleiket Istennek szava elől, az isteni su-gallatokat mibe sem vették, Istennek törvényei ellen lázongtak, jótéteményei-vel szemben csak hálátlanok voltak. Ugyan mit tudnak a rabszolgaságból kimenekültek majd mondani; azok, kik szabadjára engedték minden szenvedélyüket; azok, kik úgy éltek, mintha nem is volna Isten, vagy ha volna is, olyan lenne, aki ugyan mit sem törődik az emberi dolgokkal? Mit mondanak majd azok, kik nem az Isten törvényét, hanem saját kójüket, gyönyörködésüket és kényelmüket fogadták el törvényül és életszabályul? Ezeknek mondja Izaiás: Mitévők lesztek a látogatásnak és a messzünnen jövő nyomorúságnak napján? Ki segítségéhez folyamodtok? És hol hagyjátok dicsőségteket, hogy meg ne görbedjete a

bilincsek alatt, és a megöltekkel el ne hulljatok? (Iz. 10, 3, 4.)

És most gondolj az ítéletre, mely rettenetesen hangzik szerte az egész világban, mely az ítélet befejeztével minden gonoszt elűz a felséges Isten színe elől, mikor felhangzik a kegyetlen, de igazságos ítélet szava: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre! Az egész világ megrendül erre, és az elkárhozottaknak mindenkor visszhangzik a fülükben. Miként Izaiás mondja: Ajkai telvék bosszankodással, és nyelve mint az emésztő tűz (Iz. 30, 27.). Vagy van-e izzóbb és magasabbra törő láng, mely mindent felperzsel, mint e szavak az isteni Bíró ajkairól: Távozzatok tőlem, — átkozottak — az örök tűzre, — melyet az ördögnek és az ő angyalainak készítettem? Ahány szó, annyi szívbemarkoló fájdalmas valóság! Vagy ki képes ésszel felfogni ezt az átkot, ezt a rettenetes elvetettséget, ezt a tüzet, ezt az ördögi társaságot, ezt a vég nélküli örökkévalóságot? Pedig a gonoszokat erre ítéli az Isten.

ELMÉLKEDÉS PÉNTEKRE.

A pokol gyötrelmei.

A pokol kínjainak felidézése emlékezetünkben mindenkor csak nagyobb istenfélelemre és a bűnök buzgóbb kerülésére serkent minket.

Ezért mondotta Szent Bonaventura füzetkéje 3. fejezetében, hogy ezeket a kínokat többször kell elmélkedés tárgyává tennünk, sőt miként a szent férfiak tették, bizonyos képekben magunk elé kell állítanunk. Nagyon hathatós eszköz erre, ha a poklot úgy képzeljük magunk elé, mint rettenetes zürzavart, mint földalatti tavat, mint mélységes kutat, melyekben izzó zsarátnok áttüzesít mindent, vagy pedig mint hatalmas kiterjedésű várost, melyben irtózatós sötétség uralkodik, és amelyet fojtó fekete füstfelleg, égett szag, kiáltozó és őrjöngve ordító népsokaság halálhörgése tölt be, mert az egész város lakosságát kifejezhetetlen kínok és gyötrelmek marcangolják.

Ezen a szerencsétlen és eléggé meg nem siratható helyen kétféle büntetés

van: az egyik az érzékek szenvedése, és a másik az elkárhozás gyötrelme.

Nincs az a külső vagy benső érzékszerv, mely az elkárhozottakban sajátlagosan ne bűnhődne. Mert az elkárhozottak minden egyes tagjaikkal és érzékeikkel megbántották az Istent, és azokat eszközül használták fel, és elhanyagolva az Istennek társaságát, a bűnnek szolgálatába állították azokat; azért az isteni igazságosság is úgy rendelkezett, hogy minden egyes szerv érdeme szerint különlegesen bűnhődjék. Megbűnhődnek majd akkor a kíváncsi és erkölcstelenséget nézegető szemek, mert kénytelenek lesznek örökké a rút ördögöket látni. Sokat hallgatta a fül a hazug és rágalmazó beszédeket, a szemtelen dolgokat, most kénytelen örökké átkozódásokat, állati üvöltéseket, és rettenetes zsvajt hallgatni. Az orr, mely úgy gyönyörködött az illatszerekben, és a virágok kedves szagolásában, de nem egyszer a testi élvezetekben; most örökké csak kiállhatatlan bűzt kénytelen érezni. Mily édes volt a toroknak a válogatott ételek és

fínom italok élvezete, de most örökké elviselhetetlen éhség gyötri, és észvesztő szomjúság kínozza. Az a nyelv oly könnyedén kimondotta a zúgolódó és lekicsinylő szavakat, most a sárkányok epéjét ízleli. Az érzékiség rabja, kinek minden gondja csak a test vágyainak kielégítésére irányult, jeges vízben fürdik most állandóan és miként Jób mondja: A hólétől általmegegyen a felettébb való melegre (24, 19.) vagyis a tűz és kén lángjaira.

De nemcsak a külső érzékszervek bűnhődnek, a bensők sem kerülnek el sorsukat. A képzeletet kínozza a jelen fájdalmak érzése; az emlékezetet a mult gyönyörködésekre való visszaemlékezés; az értelmet a jövődőtől való félelem; az akaratot az Istennel szemben való hihetetlen düh és őrjöngés. És ezenfelül minden baj egyszerre zúdul reá, minden gyötrellem egy időben lepi meg; elképzelné sem lehet olyan bajt vagy gyötrelmet, mely itt feltalálható ne volna.

Mikor Szent Gergely pápa az evangélium e szavai felett elmélkedik: Itt

pedig fogak csikorgatása és sírás lesz, így beszél: Kiállhatatlan hideg lesz ott, kiolthatatlan tűz, el nem pusztuló féreg, undok bűz, melyet senki el nem tud viselni, szinte kézzel fogható sötétség. Ezenfelül a hóhérok egyre ostoroznak, az ördögök szüntelen marnak, a bűnök kegyetlenül megszégyenítenek, minden javak elveszte pedig kétségbe ejt. Mondd csak nekem meg, kibírnád-e ezeknek a gyötrelmeknek kis hányadát is csak rövidke ideig? Nemde elviselhetetlennek és rettenetesnek találnád azt? Nos itt pedig ezeknek a bajoknak teljességét egyszerre, minden érzékszerveddel bensőleg és külsőleg szenveded, és hozzá nem is kis időn át, hanem az egész örökkévalóságon keresztül. Fel tudja-e ezt fogni emberi értelem, el tudja-e mondani emberi nyelv, ki tudja-e fejezni emberi érzelem?

Pedig ezek a szenvedések nem is a legnagyobb büntetései az elkárhozottaknak: mert összehasonlíthatatlanul nagyobb az elkárhozás büntetése. Miben áll ez? Abban, hogy soha nem

láthatják meg Istennek boldogító szí-
nét, arculatát, számkivetve vannak Is-
tennek és a Szenteknek dicsőséges és
boldogságos társaságából. A büntetés
annál nagyobb, mennél fenségesebb jó-
tól fosztja meg az embert; már pedig
Isten a legfőbb jó, maga a jóság, min-
den javak csúcspontja, azért akit ő el-
vet magától, az a legeslegnagyobb sze-
rencsétlenségbe esik.

Mindezek a gyötrelmek minden egyes
elkárhozottat egyenlőképpen érik, de
ezeken kívül vannak még olyanok is,
amelyek csakis egyeseket kínoznak az
ő gonoszságuk minősége szerint. Mert
más sajátos büntetés jár a kevélyek-
nek, más az irigyeknek, más a fősvé-
nyeknek, más a kéjenceknek, más és
más az egyéb vétkekben leledzőknek.
A fájdalom nagysága igazodik a jelen
életben átélvezett gyönyörökhöz, a szé-
gyen egyenlő lesz a dicsőséghajhá-
szattal és kérkedéssel, az inség és nél-
külözés a bőséggel, az éhség és szom-
júság a mult lakmározással és mulato-
zással lesz egyenlő fokú.

Az eddig elsorolt gyötrelmeket be-

tetőzi azoknak örökkétartó volta. Mert hiszen, ha nem tartanának örökké, már nem is volnának elviselhetetlenek, mert a remény, hogy valamikor mégis csak véget érnek, már enyhítené azokat. De az, hogy a gyötrelmek soha vége nem szakad, vigasztalást, enyhülést, könnyebbülést soha nem várhatunk; hogy remény sincs arra, hogy a gyötrelmek valamikor megszűnnek, vagy hogy a kárhozott megszűnik létezni; hogy a számkivettetés örök és visszavonhatatlan; mindezek kell, hogy ijedelmet keltsenek az emberben, az elmét megragadják és üdvös félelembe ejtsék.

Az elkárhozottak éppen azért, mert tudják és érzik, hogy örökké tart ez az állapotuk, rettenetes gyűlölettel viseltetnek Isten iránt és ennek kifejezést is adnak, mert borzalmasan káromolják őt, átkozzák szüntelen, szájuk ordítva kiáltja: Átkozott légy te Isten, amiért teremtettél minket, mert halál nélküli halhatatlan halállal büntetsz most; és ez annyira gyötör és ránk nehezedik; mert soha meg nem szű-

nik e kárhozatunk. Legyen átkozott a te mindenhatóságod, mely minket ily szörnyűségesen büntet. Legyen átkozott a te bölcseséged, melynek folytán minden gonoszságunk tudott előtted. Átkozott legyen a te igazságosságod, mely az időben elkövetett bűnöket örök büntetéssel sujtja. Legyen átkozott a kereszt, melyen meghaltál, de nekünk mit sem használt. Legyen átkozott az a vér, melyet kiontottál, de most bosszúért kiált velünk szemben. Legyen átkozott az Istennek Anyja, aki mindenkire kegyes és irgalmas és jóságos szószóló; csak velünk szemben kérlelhetetlen, kegyetlen és irgalmatlan. Legyenek átkozottak a Krisztussal uralkodó összes Szentek, akik csak örvendeznek a mi vesztünkön és kárhozatunkon.

A pokoli lelkeknek ezek az énekeik, karban mondják ezeket: Ez az ő daluk, ez az ő örökös zenéjük, mellyel a kegyességes és legigazságosabb Istent borzalmas káromlásaikkal és átkaikkal az egész örökkévalóságon át becsmélnek, sőt úgyszólván előlni törekszenek.

ELMÉLKEDÉS SZOMBATRA.

A mennybéli boldogság.

Az üdvözülteknek boldog seregéről már azért is érdemes elmélkedni, mert ez a világ megvetésére és a mennyei boldogság és az égiek társasága után való vágyra gyullaszt fel minket.

Hogy kellően felfoghassuk ennek a megbecsülhetetlen dicsőségnek ízét és ismeretét, öt dolgot kell fontolóra vennünk: a helynek fenséges voltát, az ottani társaságnak kellemetességét, az Istennek színről-színre látását, a testeknek dicsőségét, és az itt egybeülő összes javak tökéletességét.

A hely fenséges volta mindenekelőtt annak bámulatos kiterjedését és nagyságát öleli fel. Hisz az égben laknak. És ki ne tudná, hogy az égbolt tele van szórva apróbb és nagyobb csillagokkal, de ezek legkisebbike is többszörösen nagyobb a földnél, és az úgynevezett álló csillagok mindmegannyi újabb csillagrendszerek, sőt a tejútról is megállapították, hogy az nem más, mint a csillagok milliárdjai. És íme

ezek mind forognak, meghatározott pályán mozognak a mérhetetlen világűrben. Ebben a mérhetetlen térségben van a mennyek országa, valóban elragadó és bámulatos távolságok nyílnak meg előttünk. És ezt a hatalmas világot az Isten teremtette, ki nincs e tömeghez kötve, de mi igen is imádat tartozunk neki és mert érzékeink magunkra hagynak minket, benne kell elmerülnünk.

A mennyek országának szépségét emberi nyelv tolmácsolni képtelen. Hisz ha már e számkivetésben, a siralomnak e völgyében Isten olyan bámulatos szépségeket és kecsességeket halmozott fel, micsoda fénnel és kedvességgel népesíti be akkor azt a helyet, ahova dicsőségének királyi székét helyezi: az ő fölségének palotáját? Az ő választottainak lakóhelyét? A paradicsomot, a minden gyönyörűségnek és kedvességnek e helyét?

És kik laknak itt, a gyönyörűség eme helyén? Nemes lelkek, kiknek számát, szentségét, gazdagságát, szépségét földi halandó elképzelni sem tudja.

Szent János az itt lakozóknak akkora tömegéről beszél, akiket megszámlálni nem lehet. Szent Dénes pedig azt állítja, hogy az angyaloknak sokasága akkora, hogy a földön létező összes anyagi teremtmények sokaságát meghaladja. Szent Tamás pedig azt tanítja, hogy miként az eget kiterjedése végtelenszer túlhaladja a földnek határait, mert hiszen a föld alig észrevehető pont az egekkel szemben: akként a dicsőült lelkek is számban felülmúlják az összes teremtett dolgokat, mik ebben a világban találhatóak. Lehet-e csodálatosabbat csak gondolni is? Ha az emberek ezt jól meggondolnák, el kellene álmélniök ezen, szinte el kellene némulniök a csodálkozástól.

Mert ha minden egyes dicsőült szellem összehasonlíthatatlanul szebb az egész látható világnál, úgy ki foghatná fel ezeknek az oly szépséges és ragyogó szellemeknek láttára azoknak minden tiszttségét és tökéletességét? Hogy miként viszik el a híreket az angyalok, miként szolgálnak az arkangyalok, miként diadalmaskodnak a fejedelemsé-

gek, miként vigadoznak a hatalmasságok, miként uralkodnak az uraságok, miként ragyognak az erősségek, miként lángolnak a királyi székek, miként világítanak a kerubok, mint égnek szeretettől a szeráfok, és miként dicsérik mindannyian egy szívvel-lélekkel Istent? Ha már a földön is kedves és kellemes a jó emberekkel való érintkezés és együttélés, mennyivel kedvesebb és édesebb leszen majd a Szenteknek ily nagy sokasága között élni? Amikor majd érintkezhetünk az apostolokkal. Amikor majd elbeszélgethetünk a prófétákkal. Amikor majd társaloghatunk a vértanúkkal. Amikor majd örvendhetünk az összes választottak barátságának és együtt élésének. Ha reánk dicsőséges és nekünk kellemes, hogy jó vezérünk van: mi lesz majd ákkoron, amikor annak a társaságát és jelenlétét élvezhetjük, akit dicsérnek a hajnali csillagok? Kinek szépségét megcsodálják a nap és a hold? Aki előtt térdre esnek az angyalok? Ki előtt leborulnak az összes mennyei szellemek? Mily édes leszen majd látni

a legfőbb jót, aki magában foglal minden jót? Látni azt a roppant nagy világot, mely magába zár minden más világot? Látni azt a lényt, aki ugyan legegyszerűbb, és mégis minden más dolognak tökéletességeit felöleli? Kívánhat-e ennél valami nagyobbat az emberi ész? Ha annyira nagynek tartották, hogy megláthatták és hallhatták Salamon királyt, hogy a messze távolból eljött hozzá Sába királynője, hogy hallhassa bölcsességét és távozában így szólott: Boldogok férfiaid, és boldogok szolgálid, kik előtted állnak mindenkoron és hallják bölcséségedet; (Kir. 3, k., 10, 8.) minő boldogság leszen majd megláthatni azt a legfőbb és igazi Salamont? Hallani azt az örök bölcséséget? Szemlélni azt a végtelen Felséget? Azt a felbecsülhetetlen szépséget? Azt a végnélküli jószágot? És mi több, örökkön örökké élvezhetni őt? Ez a Szentek dicsőségének a lényege, ez a végcélja és központja a mi összes vágyainknak.

Azután nem szabad feledni azt sem, hogy a testek is megdicsőülnek és négy

tulajdonságot vesznek fel: a finomságot, a gyorsaságot, a szenvedés képtelenséget, és a fényességet; és ez akkora leszen, hogy Krisztus tanúsága szerint a választottak mindegyike mint nap ragyog Atyjának országában. Ha ez a mostani nap is fényével bevilágítja és megörvendezteti ezt a világot, mit művel majd a fényességes napok e sokasága, akik itt világoskodnak?

És mit mondjak még az itt lévő egyéb javakról? Betegséget nem ismerő egészség leszen itt, és szépség csunyaság nélkül, halhatatlanság romlás nélkül, bőség inség nélkül, nyugalom zavar nélkül, biztonság félelem nélkül, bővelkedés gond nélkül, öröm üröm nélkül, tisztesség ellenmondás nélkül.

Igazat mond Szent Ágoston könyvében az Isten városáról, a 22. könyv 30. fejezetében: Itt, úgy mondja, igaz a dicsőség, nem téved senki, amikor azt dicséri, és nem is hízelgésből dicsérik azt. Igazi a tisztelet, ezt egy arra méltótól sem tagadják meg, de egy méltatlan sem nyeri el. Sőt egy

arra méltatlan sem igényeli magának, mert azt csakis az arra méltók nyerhetik el. Igazi béke honol itt, mert itt semmiféle ellentétes dolog helyet nem kaphat akár magunktól, akár másoktól eredjen is az. Az erény jutalma az maga, aki az erényt megadta és magát ígérte meg jutalmul, és nála jobb és nagyobb már nem lehet semmi. Mert mi mást jelenthet amit a próféta mond: Istenetek leszek és ti népem lesztek (Móz. 3. k. 26, 12.) mint azt, hogy én leszek az, aki megelégit mindeneket. Hogy én vagyok az, amiket az emberek tisztelen kiválaszthatnak: az élet, a béke, a becsület és tisztesség, és minden egyéb jó? Ily helyesen fogva fel a dolgot, már megértjük, amit az apostol mondott: Hogy Isten legyen mindenekben. (Kor. 1, 15, 28.) Ő leszen a végcélja minden kívánságunknak, kit vég nélkül látunk, megünás nélkül szeretünk, fáradság nélkül dicsérünk.

A boldogok helye területre nézve a legkiterjedtebb, szépség tekintetében a legelragadóbb, fényesség dolgában a

legragyogóbb. Itt található fel a legeslegjobb és legkedvesebb társaság, nincs itt az időszakok kellemetlen változása, nincs itt éjjel és nappal; hanem az idő mindig ugyanaz. Egyetlen örök tavasz van itt, és ezt a Szentlélek fuvalma mindenkor a legkellemesebbé és virágpompában fürdővé teszi. Itt minden vigadozva vigad, itt minden ünnepelel, itt mindenütt bájos ének és zene hallatszik, és ennek árnyéka alatt élnek és uralkodnak a teljes örökkévalóságon át.

Oh te mennyei város, te biztos lakhely, te minden gyönyörűséggel folyó vidék! Oh te zúgolódás nélküli nép, ti békességes polgárok, ti szükségét nem ismerő emberek! Vajha én is bírhatnálak, vajha száműzetésem után én is odajuthatnék! Oh mikor jön el ez a boldog nap? Oh mikor távozhatom e halandóságból el? Oh mikor megyek és jelenek meg Uram a te színed előtt?

ELMÉLKEDÉS VASÁRNAPRA.

Az isteni jótétemények.

Hogy az ember hálás tudjon lenni Istennel szemben, fontos reá gondolni arra, mennyi minden jóban részesít minket és mennél élénkebben áll lelki szemeink előtt az ő nagy jóvolta, annál inkább és annál nagyobb szeretetre gyuladunk iránta.

Az Isten tömérdek jóval halmoz el minket, de elég csak a jelesebb jótéteményeire gondolnunk. Ime ő teremtett minket; ő váltott meg minket, ő tart fenn minket; ő adja a hivatás kegyelmét, és sok más, egyedül nekünk nyújtott ajándékai is vannak.

A teremtés előtt semmik nem voltunk. De amikor kimondotta, hogy: Legyen; ezzel létet adott nekünk, még pedig minden előzetes érdemünk nélkül. Ime milyen gyönyörű ez az emberi test, mily remekmű annak az összeállítás, mily szabályos annak óra-mű pontossága; mily finom szervek azok az érzékek! És azután micsoda nemes az emberi lélek, milyen kiváló erők-

kel és tehetségekkel rendelkezik az! Mily fenséges is az értelem, mily édes is az emlékezés, mily felemelő is az akarat!

És íme Isten, mikor nekünk lelket adott, egyben mindezeket vele adta; és a földi teremtményekben nem található olyan tökéletesség, mely az emberi lélekben sokkal nagyobb fokban meg nem volna, vagy legalább is meg ne lehetne. Világosan következik ebből, hogy amikor Isten ezt a nagy jót, a lelket adta nekünk, benne és vele egyben, egy tömegben mindeneket nekünk ajándékozott.

De az Isten nemcsak megteremtett, hanem fenn is tart minket. Kevés lett volna maga a megteremtés, hacsak később is nem gondoskodik rólunk. És valóban mindenben az isteni gondviseléstől és elrendeléstől függünk, e nélkül egyetlen pillanatig sem létezhetnénk, egyetlen lépést sem tehetnénk. Ezenkívül magát az egész világot, és minden benne lévő a mi használatunkra és szolgálatunkra teremtette: a tengereket, a száraz földet, a

madarakat és halakat, az összes állatot, az egész növényvilágot, sőt mi több, még magukat az angyali lelkeket is szolgálatunkra rendelte. Ime tőle van a tartós egészség, tőle a duzzadó erő, tőle az élet, melyet élünk! Jó ezekre az isteni jótéteményekre gyakrabban reá gondolni. Mert az Isten is a mindennapi táplálékkal és az ideiglenes segedelmekkel tartja meg ezeket a maguk üdeségében. Azután rá kell gondolnunk azokra a nyomorúságokra és viszontagságokra, melyekbe szemünk láttára naponként annyian, de annyian beleesnek a többi halandók közül, és jusson eszünkbe, hogy mindezekről minket csakis az isteni jószág mentett meg, mert ha ő nem óvott volna meg minket, éppen oly könnyen beleeshettünk volna azokba, mint mások.

A megváltás nagy jótéteménye tekintetében ne tévesszük szem elől ennek a jótéteménynek minőségét és nagyságát. Isten ugyanis ezzel újra megvásárolt minket a maga számára. De drága áron, mert súlyos és metsző

gyötrelmeket kellett elszenvednie testében és lelkében egyaránt, hogy megvehessen minket. Hogy pedig szembe-tűnőbb legyen előttünk az a lekötelezettség, mellyel az Úrral szemben tartozunk, mivelhogy érettünk annyi mindent elszenvedett; hogy ezt elismerjük és átérezzük, különösen négy dolgot kell az ő kínszenvedése tekintetében vizsgálat tárgyává tennünk: hogy ki az, aki szenved? Hogy mit szenved? Hogy kiért szenved? És hogy mi okból szenved?

Ugyan ki az, aki szenved? Az Atyának egyszülött Fia, Isten az Istentől, ki érettünk emberekért és a mi üdvösségünkért alászállott az égből, és testet vett magára Szűz Máriából, és emberré lett, mert mint Isten nem szenvedhetett, de csak mint Isten engesztelhetette ki az Istent ért sérelmet.

Mit szenvedett? Sokat: gyalázásokat, lenézetést, üldöztetést, mellőztetést, rágalmakat, lelki bánkódásokat, hisz tanítványa árulta el őt hitvány harminc ezüstért: majd kínszenvedése alatt ártatlanul meghurcolták, halálra ítélték;

de mert nem végezheték volna ki, Pilátus elé vitték, gazul bevádolták, halálát követelték, közben arcul köp-
ték, arcul verték, tövissel koronázták, cifra ruhába öltöztették, ide-oda hur-
colták, megostorozták, végül a kereszt
bitófájára szegelték, és lassu halállal
megölték. Vajjon szenvedett-e valaha
is ember ilyen súlyos és méltatlanul gya-
lázatos gyötrelmeket ebben az életben?

És kikért szenvedett? A teremtmé-
nyeiért, a hálátlan, a kivetendő, a po-
kolra való teremtményeiért, kik rém-
ségesen gonoszabbak a kötelékétől meg-
szabadult ördögnél is. És ugyan miért?
Nem a saját kényelméért és haszná-
ért, nem is azért, mert talán mi va-
lamiképpen megérdemeltük volna: ha-
nem erre egyesegyedül az ő szeretete
irántunk, az ő jósága, és kegyessége
indította..

Ha pedig a hivatás kegyelmét akar-
juk felfogni, mindenekelőtt tudnunk
kell, hogy az ő első kegyelme abban
állott, hogy minket a keresztény hit-
ben hagyott megszületni, és ezt a hi-
tet bennünk kialakította: azután meg

a szent keresztségben az ő titokzatos testébe kebelezett és mint tagot a többi szentségben is részesített. És amikor bűneink folytán ezt az első, a keresztségben nyert kegyelmet elveszítettük, amikor a szent keresztségben kapott ártatlanságunkat elveszítettük, kiragadott minket a bűnökből, visszasegített minket az ő szent kegyelmébe, visszavezérelt minket az örök üdvösség útjára. Ugyan tudunk-e kellő hálát mondani ezért az Istennek? Mily kegyesen és kedvesen várákozott reánk annyi éven át! Megengedte, hogy csaknem az egész életünket a bűnök rút-ságában töltsük, és utoljára mégis megtérni hagyott minket! Hány jóval és szent sugallatokkal látogatott meg minket? És íme a mi leggonoszabb életünk fonalát nem egyszerre szakította el; hanem időt engedett a megtérésre. Pedig hányan nem nyerték meg ezt a kegyelmet! Hány hathatós és hatalmas kegyelmet nyújtott nekünk, hogy hozzá térjünk, hogy a lélek halálából feltámadjunk, és megnyitotta szemünket, hogy meglássuk az ő fényességét? Mek-

kora kegyességet tanusított velünk szemben, hogy megtérésünk után ne térjünk ismét vissza bűneinkhez, az emberi nem ősi ellenségét legyőzhessük, és szent és jámbor cselekedeteinkben állhatatosan kitartsunk!

De mindezek a kegyelmek közösek az összes üdvözülteknél. Vannak azonban más titkos, senki előtt nem tudott kegyelmek is, melyekről csakis azok tudnak beszélni, akik azokat megkapták. Sőt vannak olyan kegyelmek is, és nem is kevés, melyekről még azoknak sincs tudomásuk, akik azokban részesültek, hanem csakis maga a kegyelmek adója előtt ismeretesek. Mert hányszor megérdemeltük, hogy kérkedésünk, hálátlanságunk, útalatos bűnünk miatt elhagyjon minket az Isten, miként másokat tán sokkal kisebb bűnök miatt is magára hagyott; de velünk szemben úgy tett, mintha nem tudna felőlük. Hányszor kiragadott minket Isten az ő különös gondviselésével a bajokból? Hányszor eltávolította a bűnöknek alkalmát? Az ellenség törvéseit? Hányszor pozdorjává törte az

ellenséges támadásokat, melyek vesz-tünket okozhatták volna és semmivé tette ellenségeink minden törekvését? Mindezt csak azért tette, hogy a gonosznak ármánykodása és cselszövése bennünket hatalmába ne kerítsen az ő akarata ellenére. Hányszor beteljesedett rajtunk, amit az Úr Szent Péternek mondott az evangéliumban: Ime a sátán megkívánt titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát: én pedig könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited. (Lk. 22, 31.32.)

Istennen kívül ugyan ki ismerhetné ezeket a titkokat, ezeket a titkos jó-téteményeket? Az ember természetesen könnyen meglátja a nagyobb és világosabb, szinte kézzelfogható kegyelmeket: de azokat, amelyek csakis az ő személyére vonatkoznak, melyek nem a jócselekedetekben nyilvánulnak meg, hanem a rossztól való visszatartásban, azokat ugyan felfoghatja-e emberi elme?

Éppen ezért nagyon méltányos, és nagyon észszerű is, hogy az Istennek halhatatlan hálákat adjunk minden jó-téteményeiért, és nemesen megvalljuk,

hogy többet kaptunk őtőle, mint amennyit viszonzozhatnánk neki, hogy rettenetesen lekötelezett minket ekkora jóságával, és eme kötelezettségünknek semmiféle hivatásbeli munkával vagy érdemmel soha az idők végtelenségében eleget nem tehetünk; sőt magukat a jótéteményeket sem tudjuk elszámlálni, sem értelemmel felfogni.

III. FEJEZET.

Az elmélkedések ideje és hatása.

Ime a hét első elmélkedés, ezek elegendőek a hét minden napjára, velük elfoglalhatjuk elménket. De ne gondoljuk, hogy másról azon a héten nem volna szabad elmélkednünk, mert miként már mondtam, minden olyan dologról üdvösen elmélkedhetünk, ami minket Istennek szeretetére és félelmére és az ő törvényeinek megtartására indíthat. Én csakis azért vettem fel ezeket az elmélkedéseket, mert ezek hitünk főbb titkait ölelik fel, és hatalmas lendülettel és erővel ragadnak min-

ket az Isten szent szeretetére és félelmére, és a kezdőknek, akik még vezetőre szorulnak, már elkészített és előre megrágott eledelt nyujtanak, nehogy mint vándorok és az igaz utat nem ismerők mintegy idegen földön járjanak, téves ösvényekre térjenek, és folyton-folyvást erre vagy arra az útra lépjenek.

Ezenkívül ezek az elmélkedések nagyon alkalmasak arra, hogy akik csak most tértek Istenhez vissza, az élet gonoszságaitól visszariadjanak. Hisz ezek igen-igen reászorulnak arra, hogy bűnbánatra ébredjenek, és a bűnt megútálják, az Istentől féljenek, a világot megvessék. Ezek ugyanis az első lépések a megtért emberek javulása felé. Emiatt a csak most megtértek okvetlenül elmélkedjenek egy ideig ezekről az igazságokról, hogy az Isten szent félelmében és szeretetében és minden más erényben mennél mélyebben meggyökerezhessenek.

IV. FEJEZET.

Hét elmélkedés Krisztus kínszenvedéséről, és hogyan kell Krisztus kínszenvedéséről elmélkedni.

Ime most másik hét elmélkedést adok, ezek Krisztus Urunk kínszenvedéséről, feltámadásáról és mennybe felmeneteléről szólnak, de meg lehet azokat még más, az ő szentséges életéről és cselekedeteiről szólókkal is toldani.

Mindenekelőtt jegyezzük meg magunknak, hogy Krisztus kínszenvedésénél különösen hat pontra kell kiterjeszkednünk és pedig 1. az ő kegyetlen fájdalmára, hogy szenvedésében vele együtt érezzünk; 2. a mi bűneink nagyságára, mert ezek voltak az ő gyötrelmeinek okai, hogy azokat megújtaljuk; 3. az ő megbecsülhetetlen jóságának nagyságára, hogy érte hálát adhassunk; 4. az abban megnyilvánuló fenséges isteni szeretetre és jóságra, hogy őt buzgóbban szeressük; 5. ennek a titoknak megfelelő voltára, hogy az kiváltsa elragadtatásunkat; 6. Krisztus erényeinek sokaságára, melyek ek-

kor felcsillantak, hogy azokat egyrészt szemléljük, másrészt megcsodáljuk.

Ha erre a hat pontra gondolunk, mindenkor találunk elég anyagot, hogy Istennel elbeszélgessünk. Mert egyszer a legbensőségesebben együtt érezünk a szenvedő Jézussal, hisz az ő szenvedése a legeslegnagyobb volt egyrészt finom testi szervezete miatt, másrészt szeretetének túlaradó volta miatt, és azután minden vigasztalás nélkül kellett azokat elviselnie. Másszor meg bánatot keltünk fel magunkban elkövetett bűneink felett, mert hisz azok miatt kellett oly kegyetlen gyötrelmeket elszenvednie. Majd meg ismét felgerjesztjük magunkban a szeretet tüzeit, látára annak a végtelen nagy szeretetnek, melyet Krisztus a keresztfán kinyilvánított és az egész világgal megismertetett; valamint a nagy jószág látára, melyben minket kinszenvedésekor részesített: mert íme szörnyű nagy árat adott érettünk, és oly bőségesen megváltott minket, és mi most csak annak gyümölcsét és kamatját kapjuk. Néha meg arra gondolunk, hogy az

Isten mily megfelelő úton-módon gyógyított ki minket nyomorúságainkból ; vagyis, hogy kisegítsen minket a szűkségeinkből, hogy szent kegyelmeinek részeseivé tegyen minket, hogy kevélységünket megalázza, hogy minket a világ megvetésére, a keresztnak, szegénységnek, önmegtágadásnak, igazságtalan sérelmeknek és más egyéb dicséretes fáradalmaknak szeretetére és vídám elviselésére indítson.

Ezenfelül nagy hasznunkra válik, hogyha azokat az erényeket, melyek Krisztusnak szentséges életében és szenvedésében különösen felcsillannak, alaposan megtekintjük ; így p. o. lelki szemeink elé állítjuk az ő szelídségét, türelmes-ségét, engedelmességét, irgalmasságát, szegénységét, szeretetét, alázatosságát, jóságosságát, szerénységét, és a többi erényeit, melyek minden egyes cselekedetében, akárcsak a csillagok az égboltozaton felragyogtak ; de tegyük ezt abból a célból, hogy azokat a lehetőség szerint gyakoroljuk, a tétlenséget elkerüljük, és elménket, valamint az erre a célra kapott kegyelmeket mind

arra fordítsuk, hogy a nekünk juttatott erőnkől őt kövessük, és az ő nyomdokain haladjunk.

Ez a legjobb és leghasznosabb módja a Krisztus kínszenvedése felett való elmélkedésnek. Mert ez az ő követésére vezet minket, és lassan egészen átalakulunk az ő hasonlatosságára, és elmondhatjuk az apostollal: Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.

Ezenfelül az Úr kínszenvedésének elmélkedésekor Krisztusra kell figyelmünket szegezünk, mintha csak látnánk, hogy miket szenvedett, de ne ragaszkodjunk a kínszenvedés elbeszéléséhez, hanem legyünk figyelemmel más körülményekre is, nevezetesen négyre: Ki az aki szenved? Kiért, hogyan és miért szenved? Ki szenved? Hát a mindenható végtelen és mérhetetlen Isten. Kiért szenved? Hát a leg-hálátlanabb és jótéteményeiről legjobban megfélelkező teremtményéért. Hogyan szenved? Bíz a legmélységesebb alázatossággal, szeretettel, jósággal, szerénységgel. Miért szenved? Hát éppen nem a maga kényelméért, nem is a

mi érdemünk miatt, hanem mert mérhetetlenül kegyes, jóságos, és minket rendkívülien szeretett.

Azután nem elégséges csak Krisztus külső szenvedéseire gondolnunk, melyeket a gyötrelmek váltottak ki; hanem az ő benső szorongattatására is figyelniünk kell: mert több szenvedésre találunk Krisztus lelkében, mint testében: és a lelki szenvedések sokkalta jobban gyötörték, mint a testiek.

Ezeket előrebocsátva, lássuk most a Krisztus kínszenvedéséről szóló elmélgedéseket.

HÉT ELMÉLKEDÉS AZ ÚRNAK KÍNSZENVEDÉSÉRŐL.

ELMÉLKEDÉS HÉTFŐRE.

Az utolsó vacsora.

Miután keresztet vetettél, és mint már nem egyszer említettem, az imádságra nekikészülődtél, képzeld magad elé Krisztus lábmosását és a legméltóságosabb Oltáriszentség elrendelését.

Oh mily kedves volt ezen az estén és mily jóságos ezen a vacsorán az Úr Jézus! Milyen megbecsülhetetlen példát adott ekkor az alázatosságra, eléd tárta azt és utánzásul megmutatta neked. Ime felkel az asztaltól, hova letelepedett tanítványaival, és megmosta tanítványainak bizony nem éppen tiszta lábait. Mit cselekszel te jóságos Jézus? Oh édes Jézusom, mi vitt téged arra, hogy fenségedet ennyire megaláztad? Ugyan ha most látnád, hogy az Isten leborul az ember lábaihoz, sőt látnád őt Júdásnak, az árulónak lábai előtt, ugyan mit érezne a te lelked? Pedig azt a vérszomjas és haragvó embert, Júdást, még ez a nagy alázatosság sem hatotta meg. Vajjon a te szíved meglágyul-e ennek láttára? Vagy talán még ekkora jóság és édesség sem volt képes átjárni a te bensődöt és visszartartani téged az elkövetni szándékolt büntől? Megtörténhetett vajjon veled az, hogy ezt a végtelen kedves Isten Bárányát el szándékoztad adni holmi hitványságért? És ha ezt már megtetted, vajjon nem kell-e, hogy a lelkiismeret-

tedet furdalja az alázatosságnak eme kitűnő példája, nem kell-e, hogy jobb belátásra jussál? Oh ti ragyogó, tiszta kezek, hogyan érinthették ezeket a piszkos, beszennyezett, undokszagú lábakat? Oh ti tisztaságos kezek, nem estek nektek nehezetekre hozzányúlni, sőt megmosni azokat a lábakat, melyeket beszennyezett és beszeplősített a ti véretek eladásakor való ide-oda járás-kezelés?

Oh ti háromszorosan boldog apostolok! Ti nem borzadtatok és remegtetek meg ekkora alázatosság láttára? Mit csinálsz te Péter? Te nem akarod tűrni, hogy a felséges Úr megmossa lábaidat? Mert hisz ez a Péter egész lényében megrendült, nem tudott a bámulattól hova lenni, amikor lábai elé térdelt az Úr, hogy megmossa lábait és álmélgodásában felkiáltott: Uram, te mosod meg az én lábaimat? Hát nem az élő Istennek Fia vagy te? Nem te vagy-e az egész világ Teremtő Istene? Az egeknek szépsége? Az angyalok paradicsoma? Az emberek menedéke? Az atyai dicsőség fényessége?

Az isteni bölcsesség mélységes forrása? És még te akarod az én lábaimat megmosni? Te az oly nagy fenség és dicsőség Ura, te ugyan hogyan vállalkozhatol ilyen alacsony munkára?

De nemcsak megmosta minden egyes apostola lábait, hanem a megmosás után a dereka köré kötött törülközővel meg is törülte azokat. Lelki szemeid elé tárta ezzel megváltatásunk nagy titkát. Ez a törülköző ugyanis úgy letörülte a lábak összes piszkát és átvette azokat, hogy a lábak megtisztultak, de a törülköző beszennyeződött és piszkossá vált. Így vette át az Úr is a bűnök szennyét a bűnösök lelkéről.

Vajjon mi szennyesebb az embernél, ki bűnben fogantatik? És van-e szebb valami és tisztább valami, mint a Szentlélek útján fogantatott Krisztus? Nem hallod az Énekek énekének jegyesét, mint énekel felőle: Az én szerelmesem fehér és piros, választott ezek közül. (5, 10.) És lám, ez a legtisztább és legszebb Krisztus átvállalta minden emberi léleknek szennyét: de hogy ezekről megtisztítson minket, kénytelen volt

beszeplősíteni magát a mi tisztátalanságunkkal és ezzel terhelten függött a keresztfán.

A lábmosás végeztével így szólt az Úr: Példát adtam nektek, hogy amiként én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjetek. Ezek a szavak nem csakis az akkor véghezvitt cselekedetre és az akkori alázatossági példára vonatkoztak; hanem felölelték Krisztus egész életének minden cselekedetét, mert ezek a legtökéletesebb példaképek, az erények, de főképpen az alázatosság-
nak feltétlen mintái, bennük mintegy élőképpen nyilvánulnak meg azok.

A legméltóságosabb Oltáriszentség szerzése.

Aki szeretne valamit is felfogni a mi Urunk szentséges testének és vérének titkából, annak határozottan el kell készülnie arra, hogy emberi nyelv soha ki nem fejezheti szavakkal azt a szeretetet, Jézus Krisztusnak azt az égő és kiáradó szeretetét, mellyel ő az ő jegyese az anyaszentegyház, vala-

mint az ő szent kegyelmében élő lelkek iránt, hisz ezek mindegyike az ő jegyese, viseltetik. Amikor tehát eljött annak az ideje, hogy ő, a legédesebb Vőlegény, szabad akaratából elhagyja ezt a jelen életet, és anyaszentegyházát az ő aráját itt hagyja, módot talált arra, hogy ez a távozása ne szolgálhasson alkalmul az ő róla való megfélelkezésre, és szerezte a legméltóságosabb Oltári-szentséget, hogy ez legyen záloga és emlékeztetője az ő szeretetének, amelyben maga van jelen, mert nem tudta volna elviselni, hogy ő és az ő jegyese közé egy más zálog kerüljön, mint saját maga.

Azután pedig, mivel majd jóideig távol leszen jegyesétől, nem akarta, hogy annyi ideig egyedül maradjon, azért ebben a szentségben társat hagyott itt neki, még pedig önmagát, mert ennél már jobb és kitűnőbb társról gondoskodni sem tudott.

Mikor pedig a halálra ment, hogy jegyesét megváltsa, és amikor drágalátos vérét az ő meggazdagítására és megtisztulására neki adta, hogy ez a

nagy kincs javára válják és senki tőle meg ne foszthassa, ebben a Szentségben kulcsot adott át neki, hogy kincseiben szabadon gyönyörködhessen, és javára felhasználhassa. Mert mint arany-szájú Szent János mondja: Valahányszor ehhez a Szentséghez járulunk, mindannyiszor azt kell éreznünk, mintha ajkainkat Jézus Krisztus oldalsebéhez illeszténék, és innen innánk az ő drágalátos vérét: és részesülünk az ő érdemeiben.

Ezután a mennyei Vőlegény az ő menyasszonyát gyengéden akarta szeretni, éppen azért adta neki ezt a titokzatos eledelt, melyet az ő hathatós igéivel megszentelt és átalakított, és akkora erőt nyújtott benne, hogy a méltóképpen magukhoz vevők egyszerre megsebesüljenek az ő szeretetének nyilától.

Azután zálogot is akart benne adni, meggyőző zálogot az ő jegyesének arra nézve, hogy ez élet után folytatólagosan rákövetkezik a másik, az örök dicsőség élete; és ezzel a nagy jónak reményével enyhíteni akarta a jelen

élet keserves fáradalmaival és bánatalmaival és azokat elviselhetőbbé tette. Éppen ezért, hogy a jegyese elhigye, és biztosra vegye azt, hogy valamikor elnyeri ezeket a kimondhatatlan javakat, zálog helyett ezt a megbecsülhetetlen kincset adta, melynek értéke akkora mint amekkora az égi hazában vár reánk. És nem akarta, hogy az ő jegyese egy pillanatig is kételkedjék abban, hogy majd a dicsőségben is, hol lélekben él, önmagát adja neki: íme már itt a siralom völgyében is, hol testben él, nem tagadta meg tőle önmagát.

De meg már halála előtt, halála előestéjén végrendelkezni akart, és jegyeseinek különleges mannat akart hátrahagyni, mely betegségében orvossága legyen; valami olyan adományt akart neki hagyni, melynél értékesebbet és hasznosabbat már adni sem tudhatott, mert hiszen ebben a Szentségben valóssággal benne van istenségével, ennél pedig nagyobb és jobb nincs a világon.

Végül vágyott a mi lelkünket valami mennyei eledellel táplálni, mert hisz a

lélek is csak úgy táplálékra szorul, hogy lelki életet tudjon élni, mint a test, hogy életben maradjon. Ezért a bölcs orvos, mikor gyarlóságunk érverését szorgalmasan megvizsgálta, úgy rendelkezett, hogy ebben a szentségben az ő testét a kenyérnek külsősége alatt adja, és ezzel ki is nyilvánította, hogy mit művel az bennünk, vagyis hogy ez a lelki táplálék nem kevésbé szükséges a mi lelkünknek, mint a kenyér a mi testünknek.

ELMÉLKEDÉS KEDDRE.

Krisztus az Olajfák hegyén, és Annás házában.

A mai napon kísérjük figyelemmel Krisztust, miként imádkozott a Getszemáni kertben, hogy megtanuljuk tőle az ő imádkozásának módját: azután meg kísérjük el Jézust Annás főpap házába, és lássuk, micsoda gyalázatok és bántalmakat szenvedett ott el.

Nézzük csak, mint ment az Úr Krisztus az utolsó vacsora után tanítványaival együtt az Olajfák hegyére,

hogy ott, mielőtt kinszenvedését megkezdette volna, imádkozzék. Mindenekelőtt ezzel oktatást akart nekünk adni arra nézve, hogy a jelen élet minden viszontagságában és kísértésében az imádsághoz folyamodjunk, mint valami szent horgonyhoz: és ennek az ereje majd elveszi élet a bajoknak és támadásoknak, vagy ami még nagyobb és kiválóbb kegyelem, erőt ad nekünk, hogy azokat békén és állhatatosan elszenvedjük.

Beljebb vonul és ide már csak három tanítványát viszi magával, kiket a többieknél jobban szeretett: Szent Pétert, Jakabot és Jánost, akik tanúi és látói voltak az ő dicsőséges színeváltozásának is. Csakis őket vette maga mellé, hogy most legyenek tanúi az ő halálküzdelmének is: hogy akik látták annak idején az ő dicsőséges és fénylő arcát, szemléljék most ezt a halállal tusakodó egészen más arcot, melyet most az emberek kedvéért vállalt: és feltárja előttük, hogy az ő benső küzdelme sokkalta nagyobb annál, mint amelyet külseje elárul.

Nagy szorongásában így szólt tehát hozzájuk: Szomorú az én lelkem mindhalálig. Maradjatok itt, és virrasszatok velem. Oh micsoda részvétet keltő szavak ezek! És ezután eltávozott tanítványaitól egy kőhajításnyira, majd a földre borult és a legnagyobb tisztelettel és alázatossággal így kérte az Atyát: Atyám, ha lehet, múljék el tőlem e pohár. De mégis ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied. — Ezt az imádságot háromszor is megismételte, és annyira elővette őt a haláltusa, hogy véres verejték cseppeket hullatott, melyek aláfolytak testén a földre.

Nézz a halállal tusakodó Megváltódra! Mi okozhatta, hogy vérrel verejtékezett? Mi? Hát elsősorban azok a gyötrelmek, melyeket pár óra múlva testében, a minden ember testénél finomabb és érzékenyebb testben kell elszenvednie: azután meg előre látta, megelevenedett előtte az egész világ, a múltban és jelenben és jövőben elkövetett, és elkövetendő bűne, pedig azokért, azok kiengeszteléséért kell vállalnia a keresztet és a halált. Hogy is ne fájt

volna neki az a rettenetes hálátlanság, hogy töméreken észre sem akarják áldozatát venni, belőle rájuk semmiféle haszon nem háramlik, sőt tán tudva csak újabb bűnökkel szántszándékkal megbántják őt, üldözik, drága emlékét kigúnyolják, az emberek üdvözülését megakadályozni akarják?

Oh ezek a gondolatok, és előre érzések; ezeknek a tudata a legmélyebben bántotta őt, hihetetlen aggodalommal és kétségbeeséssel töltötte el; lelki fájdalma annyira erőt vett gyengéd testén, hogy minden porcikájában reszketett, ereje elhagyta őt annyira, hogy bőrén keresztül nem verejték, hanem véres váladék sajtolódott ki. De ha az a test, mely tulajdonképpen nem is szenvedett még ekkor, annyira átérezte egyszerű elképzelésre a bekövetkező halál kínját: ugyan mit kellett éreznie a léleknek, amely mindezen kínokat és gyötrelmeket ekkor valósággal átélte?

Alig hogy bevégezte az Úr ezt a keserű imádságát, máris közeledett feleje az ő hamis és álnok barátja, az

áruló Júdás, bakók és hóhérok serege közepette. Ott hagyta az most apostoli méltóságát, csakhogy az ördögi fajzat seregének vezére és feje lehessen. Micsoda fájdalmas látvány! Ott lépked gögösen és büszkén a sokaság előtt, majd óvatosságra inti seregét, nehogy Jézus elmeneküljön kezeik közül, és odamegy Jézushoz, hogy megcsókolja őt, mert ezt adta jelül nekik, és van elég vakmerősége, hogy a béke és a barátság csókjával adja őt halálos ellenségeinek kezeibe. Csoda-e, hogy az Úr felemelte ezek után panaszos szavát? Abban az órában mondta Jézus a seregnek, mely az ő elfogása miatt jött: Mint valami lator elfogására jötök ki kardokkal és furkós botokkal? Naponként bent ültem a templomban és tanítottam, és nem fogtatok el engem. De ez a ti órátok és a sötétség fejedelméé. (L. Mt. 26. és Lk. 21.)

Valóban bámulatra méltó egy titok ez. Mert lehet-e csodálatosabb és elnémítőbb valami, mint az Istennek egy-
szülött Fiát nemcsak egyszerűen bűnös, hanem az elkárhozott emberi alakban is

látni? Ez a ti órátok, mondotta, és a sötétség hatalmáé. Ezekből a szavakból is kitetszik, hogy ártatlan Bárány ő, akit most a pokoli fejedelmek kényére kedvére hagynak, és a sátáni fajzat vele szemben megengedhet magának minden vadságot és kegyetlenséget. És ime a fenséges Isten a te üdvödért annyira megalázta magát, hogy nem bánta, ha a pokoli hatalmasságok kezébe is került, és hagyta, hogy minden baj reá zúduljon utolsó perceiben. Ezt a kegyetlenkedést nem érdemelte meg ő, hisz minden büntől ment volt, hanem a mi bűneinkért volt vele adós; azonban vállalta és ki is állotta, mert azt akarta, hogy a pokoli hatalmak fogságából kimeneküljünk.

Alig hogy ezeket a szavakat kimondotta, mint dühös farkasok rontottak reá a szolgák, a zsákmányra vadászó vadak szokása szerint, hogy széttépjék és felfalják ezt a szelíd és édes Bárányt. Mindenki közelébe akart férközni, hogy teljes erejével rángathassa, kínozhassa, és vadságát rajta kitölthesse. Oh mily elvadultság, mily embertelen-

ség volt ez! Hogy ütötték verték, ahol érték! Hogy rángatták és vonszolták ide-oda, hogy ütlegették és kegyetlenkedtek vele! Ordítottak és üvöltöttek, mint valami vad horda győzelme felett, mint mikor rabszíjra fűzött zsákmánnyal terhelt mennek diadal torra, hogy ott foglyaikat felfalják. A vadász nem örül ennyire zsákmányának.

Azokat a szent kezeket, amelyek még alig pár perce csoda dolgot vittek véghez, hisz Málkusz levágott fülét viszszatette, most kötelekkel kegyetlenül összekötözték ugyannyira, hogy a kötés bevágta bőrét és kezei vértől csepegtek. És így össze-vissza kötözve hurcolták végig nagy ordítózással Jeruzsálem utcáin éjnek idején, nem sajnálták tőle még útközben se a gyalázkodásokat és ütlegeket. Nézz lelkem ide! Egyedül maradt, tanítványai mind egytől egyig elhagyták őt, ki volt téve az ellenséges érzelmű tömeg kényének kedvének, ütésekkel készítették gyorsabb haladásra, annyira, hogy már alig tudott lélekzetet venni, elhalványodott a bántalmazások folytán, azután

a szégyen pirja festette meg arcát, és egész testében remegett a kegyetlen hurcoltatás kínzó fáradalmától, és a kiméletet nem ismerő hajszától.

És íme, bár a csócselék kegyetlenül és embertelenül bánt vele, Krisztus megőrizte arcának kiválóan kedves jóságát; szemei kedvességet sugároztak, méltóságos volt a nézése, viselkedése, valami isteni volt ezekben, amelyet az egész világ minden kegyetlensége sem tudott nem mondani letörölni, hanem még csak elhomályosítani sem.

De jöjj most velem Annás főpap házába, erre hív meg téged az Úr Jézus Krisztus. Mit látsz itt? A főpap kemény hangon kéri tőle számon az ő tanítását és tanítványait, és ő szelíden csak annyit válaszol, hogy efelől azokat kérdezzék meg, akik őt naponként hallgatták a templomban. És ekkor egy szolga, hogy kedveskedjék a főpapnak, vaskesztyűs kézzel arcul csapja őt és még azt mondja neki: Hát így felelsz a főpapnak? (Jn. 18.) De ezt már Jézus sem állhatta meg szó nélkül és így felelt neki: Ha rosszul szó-

lottam, bizonyítsd be a rosszat, de ha jól, akkor miért ütsz engem? Kedvesem, itt ne csak a nyájas feleletre figyelj, hanem arra is, hogy mit is jelentett ez az arculcsapás. Mert ez az ő egyképpen derült és nyugodt, és még e nagy szégyent okozó, de őt meg nem változtató arcára volt mérve, és lám ő oly alázatosan és lemondóan vélekedett bensejében önmagáról, hogy képes lett volna arcának másik felét is odanyujtani, ha hóhéra ezt követelte volna, és neki erre időt hagyott volna.

ELMÉLKEDÉS SZERDÁRA.

Krisztus Kaifás előtt, Péter tagadása, a megostoroztatás.

A mai napon gondolj a mi Urunk Jézus Krisztusra, és figyeld meg, mi történik vele Kaifás főpapnak házában, és lásd a sok bántalmat, melynek itt egész éjjelen át ki volt téve. Azután meg nézd végig, mint tagadja meg Péter az ő Mesterét, valamint azt, hogyan ostromozzák meg őt a legkegyetlenebb módon.

Krisztust még aznap éjjel áthurcolták Annás házából Kaifás házába. Csak kísérd el őt ide, és meglátod, hogy el-sötétítették az igazság napját: Ime itt undok köpésekkel valósággal elcsúfították azt az isteni arcot, melyre reá tekinteni vágnak az angyalok. A főpap elé állították az Üdvözítőt, és ez az ő Atyjának, az Atya Istennek nevében kényszerítette, hogy mondja meg, Isten Fia-e vagy nem; de amikor ő az igazságnak megfelelően válaszolta, hogy: Te mondad! vagyis igenis az vagyok, ezek a bírák, kik nem voltak méltók erre a feleletre, és szinte megvakultak ennek a fénynek szörnyű ragyogásától, mint veszett ebek rontottak reá, és gonoszságuknak minden epéjét feléje hányták. Azért szinte versenyeztek abban, hogy arcul verdessék, ütlegekkel elhalmozzák, lábaikkal a földön össze-vissza rugdossák és tapos-sák, majd arcul köpdössék, és undok köpeteikkel őt meggyalázzák.

Ugyanekkor mások meg piszkos kenderőkkel bekötötték szemeit, azután arcul ütötték, és gúnyosan követelték

tőle, mondja meg, kicsoda ütötte meg ?
Oh micsoda alázatosság és türelem ez !
Erre a hallatlan és csodálandó alázatos-
ságra és béketűrésre csak te voltál
képes, Istennek egyszülött Fia ! Oh te
szent arc, melyre az angyalok tekin-
teni vágyanak, oh mennyire meggyaláz-
tak és elcsúfítottak most tégedet !

Micsoda gyalázat ! Az emberek ami-
kor kiköpnek, mindig elfordulnak em-
bertársuktól és valamely piszkos he-
lyet keresnek : de itt Kaiás házában
úgy látszik nem találtak megvetettebb
helyet, ahova köphetnének, mint Krisz-
tusnak isteni arcát. Te ember, te por
és hamu ! Téged a magad megvetésére
és megalázására még ez a példa sem
serkent ?

De másként sem volt percnyi nyugta
sem az Üdvözítőnek ezen az éjjelen,
mert az őrei, csakhogy álmodásukat
kiverjék a szemükből, minden tréfát és
csipkelődést megengedtek maguknak,
így akartak elszórakozni, s ezzel az
isteni felséget gúny tárgyává tették, és
méltatlanul, arra semmi okot nem adva
bántalmazták.

Ime a te Völegényed, lelkem, most céltáblává vált, és ő felfogta a szégyennek és gyötrelmek minden nyilat, melyeket a zsidók feléje röpítettek. Oh, de kegyetlen egy éjszaka volt ez! De nyugtalan egy éjjel volt ez! Oh jószágos Jézusom! Te parányit sem alhattál ez éjszaka, mert azok gyönyörüket találták abban, hogy téged folyton sérelmekkel és gyalázatokkal illeszenek. Az éjszakát Isten a teremtmények nyugvására és pihenésére rendelte, hogy az egész napon át kifáradt érzékek és tagok, újabb erőre tegyenek szert a pihenéssel: de a minden emberiességből kivetkezett pribékek nem hagytak téged Jézusom pihenni, hanem érzékeidet és tagjaidat mind-egyre kínozták, ütlegelték, gorombáskodtak veled; sőt nemcsak testedet gyötörték, hanem még a lelkedet is, mert kemény kötelekkel összekötötték kezeidet és lábaidat, arcodba vágta, szemedbe köptek; szemeidet bekötötték, hogy így a pihenés helyett minden tagodban megkínozzanak.

Oh, de mennyire más ez a hajnali

zshivaj, mint az, melyet az angyali karok ez időben a mennyekben zengedeznek neked! Ők azt éneklük: Szent, szent, szent! A zsidók meg torkuk szakadtából ezt kiáltják: Méltó a halálra! Feszítsd meg, feszítsd meg őt! Ti angyali szellemek! Ti hallottátok mindkét csoport hangját, ugyan mit érezhettetek, mit gondolhattatok, amikor láttátok ezt az embertelenséget, ezt a kegyetlenséget itt a földön azzal szemben, kit ti a mennyekben a legnagyobb tisztelettel és alázatossággal imádtok? És mit érezhettetek annak láttára, hogy mindezeket a gyalázatokat és kínokat éppen azok bűneinek kiengesztelésére szenvedni el, akik őt velük illették? Ki hallott ekkora kiáradó szeretetről? Ki azt, hogy legyen valaki, aki életét adja azokért, akik őt megölik, csak hogy ezzel őket sebeikből és betegségeikből kigyógyítsa?

Ugyancsak növelte az Üdvözítő Krisztusnak keserűségét és ennek a siralmas éjszakának a gyalázatát Szent Péter apostol elbukása is. Hisz az Úr a többi apostolnál barátibb és bensőbb

viszonyt tartott fenn vele. Ő volt az első, kit kiválasztott dicsőséges színváltozása meglátására, őt tette anyaszentegyházának fejévé, őt rendelte az apostolok fölé vezérnek, — és íme most az ő színe láttára és jelenlétében megtagadja őt, nem is egyszer, hanem háromszor; sőt mi több, esküdözik és átkozódik, hogy ő nem is ismeri azt az embert.

Oh, te Péter, hát te már ennyire jutottál, hogy ismerni sem akard ezt az embert? Talán gonosznak és annyira megrögzöttnek tartod őt, hogy szégyenlenéd később, ha most megvallanád, hogy ismered őt? Hát nem veszed észre, hogy ezzel a viselkedésseddel őt máris kárhoztatod, mielőtt még a papi fejedelmek őt elítélnék? Mert hisz őt máris olyannak véled, mint aki legkevésbé sem érdemli meg, hogy vele ismeretséget tartsanak. Illethetted volna-e őt ennél nagyobb gyalázattal?

Krisztus tudott Péternek eme hármas tagadásáról, azért megfordult és fájdalmasan tekintett Péterre, hogy te-

kintetével az eltévedt báránykát a jó útra térítse. Oh, te csodálatos erejű tekintet! Te titkos, de sokat jelentő tekintet! Szent Péter megértette, hogy mit akar ez a tekintet jelenteni, érezte annak erejét; és nem is a kakas kukorékolása, hanem az Üdvözítőnek ez a tekintete hatott reá annyira, hogy magába szállott és keserves sírásra fakadt és a szent hagyományok szerint élete végéig folyton siratta Krisztus tagadását. Oh, mily beszédes szemek a te szemeid, Jézusom! Mily csodálatos átalakulást képesek azok a lélekben művelni! A te könnyeid Uram, erősebbek minden rábeszélésnél, minden kérlelésnél, minden fenyegetésnél, azok elragadók és átalakítók mindenképen.

Most pedig fordítsd tekintetedet az Úr Krisztus kegyetlen megostoroztatására. Mikor Pilátus azt látta, hogy ennek a pokoli gyűlölettel eltelt népnek dühét nem tudja lecsillapítani, tanácsosnak vélte, hogy őt oszlophoz köttesse és vesszővel és korbáccsal irgalmatlanul összeveresse, úgyhogy egész teste egy vér, egy seb legyen.

Azt remélte ezzel elérni, hogy a zsidók vérszomját kielégíti, és az annyira összevissza vert, csupa vér és nyílt sebű embert majd nem kívánják kivégeztetni.

Menj csak be most lélekben Pilátus udvarába, de készülj el arra, hogy könnyeidet nem tudod majd visszatar-tani, mert amit ott láatsz, az szörnyű valami. Ime az emberiességből kivetkezett és megvadult hóhérok megfosztják Jézust ruháitól. És mily alázatosan eltűri Jézus ezt a megszégyenítő levetkőztetést, nem nyitja meg ajkait, egyetlen ellenkező szava sincs ellene, sem a többi méltatlanságok és meggyalázások ellen, mert ebben a hóhérlegények nagy gyakorlatra tettek szert. Nézd azt a tisztaságos szeplőtelen testet, mint kötik meztelenül az ostorozó oszlophoz, hogy kényük-kedvük szerint, ameddig csak akarják és ahogy csak akarják, ostorcsapásokkal korbácsolhassák!

Ime, az angyalok Ura egyedül van a kegyetlen hóhérok között, nincs aki érdekében felszólalna, aki megszánná, szenvedésének véget vettetne, vagy legalább is megszánná őt. Egyre csattog-

nak a korbácsütések, feltépik Jézus gyengéd testének felületét, kiserked a vére, felhasad a bőre, sőt már kilóg cafatokban a véres húsa ; de csak nem szűnik meg a vérengzés ; az ostorcsapások egymást érik, kékséget kékségre, sebet sebre halmoznak. Hát nem látod meg, hogy ezt a szentséges testet rövid idő alatt a kegyetlen hóhérok csuparoncossá tették ? Hogy szinte lenyúzták a bőrét ? hogy egyetlen seb volt, egyetlen vérző patak feje tetejétől lába talpáig ? És a legkegyetlenebbül éppen a hátát korbácsolták, még pedig a hagyományok szerint szeges korbácsokkal !

És a világ Fenntartóját, Krisztust, a rettenetes megkorbácsoltatás után, mikor testén egy ép foltot sem lehetett már találni, mikor úgy nézett ki, mint egy vadaktól összemarcangolt és összetépett szerencsétlen, akkor még körülvezetik a helytartó udvarán, ruháját itt is, ott is összeszedetik vele, mert a vad hóhérok ebben neki nem segítenek, és nem talált senkit, aki ebben neki segítségére legyen, nem volt senki, ki emberséges érzülettel lett volna hozzá,

ki sebeit kimosta, letörölte és emberi érzéssel bekötözte volna, sőt még olyanra sem akadt, ki sajgó sebektől fájó testére a ruhát feladni segített volna. Mindezek láttára kell, hogy részvétellel legyünk a szenvedő Jézussal szemben, és eltökéljük magunkat arra, hogy őt bűneinkkel nem akarjuk többé megostorozni.

ELMÉLKEDÉS CSÜTÖRTÖKRE.

**Krisztus tövissel koronázása,
ecce homo, elítéltetése, vesztő-
helyre vitele, kereszthordozása.**

A mai napon gondoljunk Krisztus Urunk kínszenvedésének egyes mozzanataira. Az Énekek énekének jegyese szeretettel hívogat minket, hogy nézzük az ő keserves gyötrelmeit: Menjete ki és lássátok Sion leányai, Salamon királyt, a koronával, mellyel megkoronázta őt anyja eljegyzése napján, és szívöröme napján. (3, 11.) Mit művelsz te, én lelkem? Mire gondolsz szívem? Miért némultál el én nyelvem? Szeretett édes Megtartóm! Amikor fel-

nyitom szemeimet és meglátom ezt a szomorú látványt, mely kibontakozik előttem, a fájdalomtól csaknem megszakad a szívem. Miért tetted ezt Uram! Hát nem volt elég, amit az emberek megváltására eddig elszenvedtél? A gyötrelmek? A halálveszély fenyegetése? Az eddig bőségesen kiontott sok vér? Hát még tetézni akarod kínjaidat, még szent fejedet is össze akarod szurdaltatni? Tövisesből font koszorút tesznek íme fejedre, és irgalmatlanul reányomják azt, hogy az éles és hegyes tövises onnan is kiontsák drágalátos véredet, mert az ostorcsapások azt nem igen érték, fejed bőrét fel nem tépték?

Hogy ezt a szörnyű látványt tökéletesebben és jobban átérezd, állítsd mindenekelőtt lelki szemeid elé a te Megtartódnak gyönyörűséges arcukat: és azután tekints erre a rettenetes állapotban lévő szent ábrázatra. Oh micsoda szépséges egy arca volt a te Jézusodnak, mint ragyogtak szemei, mily kedvesen néztek reád; szavai mily bámulatos édesen furakodtak szívedbe,

szokásai, modora mily szerénységet, finomságot, tiszteletet kiváltó jóságos alázatosságot árult el. Méltóság és fenség áradt ki egész testéből. Oh nézd meg jól, örvendezzél benne mennél hosszasabban, tekints reá újra meg újra! És azután fordítsd tekintetedet a töviskoszorus főre. Ime nevetséges piros köpenyt dobnak rá királyi palástul, kezébe nádszálat tesznek királyi pálca helyett, hatalmas tüskés vesszőkből koszorút kötnek és királyi koronául fejére teszik, szemeit elfödi a vér, arca halott halvány, ábrázata egy vér, és ráköpdösés. Oh nézd meg lelkem őt jól, nemcsak a külsejét, hanem a bensejét is! Ime szívét elárasztja a fájdalom és szomorúság, testét ezer seb és kékség ékteleníti: tanítványai elhagyták, a zsidók halálát követelik, a katonák kigúnyolják, a papi fejedelmek őt megvetett ruhában, mintegy jogtalan trónkövetelőt és a királyi címet bitorlót a bíróság elé hurcolják és ott igazságtalanul vádolják és a minden emberi segedelemtől megfosztottnak halálát követelik.

De mindezeket ne úgy tekintsd, mint valami régen megtörtént dolgot: hanem úgy képzeld magad elé, mintha most a szemeid előtt játszódnék le: és ne egy másvalakinek fájdalmát állítsad magad elé, hanem mintha téged érne az. Képzeld el, hogy nem ő, hanem te szenvedsz itt: és érezd át, hogy mennyi fájdalmat és gyötrelmet kellene kiállanod, ha fejedre tennék ezt a töviskoronát, és a tövisek össze-vissza szurdalnák fejedet, koponyádat, sőt behatolnának agyadba is? Mit mondjak, a tövisek, oh te még azt sem tudnád elviselni, hogy egyetlen tűt szúrjanak fejedbe. Oh micsoda fájdalom is lehetett az, melyet ez a finom, érzékeny fej elszenvedett emiatt az új és eddig halhatlan kínoztatás miatt!

Mikor már az Üdvözítőt mindenféle gúnnyal és gyalázzal illették és tövissel is megkoronázták, Pilátus elővezettette az Urat, úgy ahogy volt, a nép elé és csak ennyit mondott: Ime az ember! Mintha azt akarta volna mondani: Ti ennek az embernek halálát szomjúhózzátok, nézzetek most ide,

ne kívánjátok többé halálát, mert Isten fiának mondotta magát, magatok láthatjátok, hogy ő nagyon is ember, és a haláltól alig egy hajszál választja őt el: nézzetek ide, ne gyűlöljétek őt, ne irigykedjétek reá, hisz íme olyan állapotban van most, hogy nem ezt, hanem irgalmat kell vele szemben éreznetek. Attól féltetek, hogy királyotok akar lenni? Ime most annyira megcsúfítottam őt, akkora szégyent kellett kiállania, hogy erre többé reá sem gondolhat, nincs emberi alakja, és a nép csak kinevetné, ha királyuk akarna lenni. Csak nem féltetek ezektől a szorosan megkötözött kezeiktől? Csak nem gondoljátok, hogy ez a siralmasan agyongyötört, szánalmasan összeszaggatott és megalázott test valami rosszat cselekszik nektek?

Oh nézd csak én lelkem, micsoda rettenetes állapotban lehet a te Üdvözítőd, amikor a magá bírāja is úgy vélte, hogy az ő nyomorúságos kinézése irgalomra és szánakozásra bírja majd az ő legvadabb ellenségeit is, és nem halálát kívánják, hanem sirán-

kozva életéért könyörögnek? Hát akkor mit mondjunk azokról a keresztényekről, kik kemény, szinte kőszívvvel haladnak el Krisztus kínszenvedése mellett, nem éreznek vele szemben parányi részvétet, pedig az ő szenvedései és gyötrelmei akkorák voltak, hogy még maga Pilátus is megsokallta, és azt hitte, hogy ennek láttára minden ellenséges érzület megszűnik vele szemben, és megszánják, szabadon engedik őt? S csak amikor azt látta Pilátus, hogy a zsidók engesztelhetetlen gyűlöletét még ezek a rettenetes megkínzások sem enyhítik; bár csakis azért engedte meg, hogy a legszelídebb Báránnyt a legkegyetlenebbül összemarcangolják; kiment a palota terraszára, leült bírói székébe, hogy Krisztus ügyében végítéletet hozzon. Kimondotta, hogy ártatlan ő, és ennek jeléül kezeit is mosta, mert az ártatlan vér kiontásába maga részéről bele nem egyezik; de látva a nép lázongását, megfélemedett és kiszolgáltatta Krisztust ellenségeinek, hogy törvényeik szerint cselekedjenek vele. A zsidók már tudták, hogy

a pör így végződik, azért máris elkészítették a megácsolt keresztet, és a táblát, amely megmondja majd minden járókelőnek, miért is végezték őt ki. Rettenetes egy zászló, mely nemcsak jelezte, hanem hordozta is a mi drágalátos Üdvözítőnket!

Alig hogy elhangzott az ítélet, gyötrelmet-gyötrelmekre halmozva feltették a nehéz keresztet az ő gyenge és összeszaggatott, összetört vállaira, hogy azon vigye ki azt maga a veszőhelyre.

Oh te szelíd Uram Jézus Krisztus, te még ez ellen sem tiltakoztál, hanem örömet felvetted válladra ezt a nehéz keresztet, sőt még összes bűneinket is reá rakattad, mert végtelenül szerettél minket, és hihetetlen szereteted folytán magadra vállaltad azokat, mert Atyád akaratának örömet és akarva engedelmeskedni kívántál! Te vagy az az Izsák, ki saját gyenge vállain vitte fel Mória hegyére a fát, hogy ott feláldozzák őt és e fán bemutassák. Nagy sereg kísért téged Uram akkor a Kálvária hegyére, legtöbben ellenségeid és az elkábítottak voltak, de az egyszerű nép és

a jámbor asszonyok is követtek és sírtak feletted. Ki is tudhatta visszatarítani könnyeit láttára az angyalok Királyának és Urának, amint nagynehezen lépésről lépésre vonszolta magát és minden egyes lépésnél újabb kínokat szenvedett, térdei megroggyantak, teste meggörnyedt, szemei elhomályosultak, arca vérben úszott, töviskoszorú övezte fejét, és a népsokaság folyton gyalázó kiabálással zajongva, harsona szóval kísérte őt utolsó útjára, úgy hogy a közellévők csaknem megsüketültek.

De hagyd el most lelkem ezt a szomorú helyet és fuss el gyors léptekkel mély sohajtásokkal és könnybe lábadt szemekkel a boldogságos Szűznek lakásához, és mondd neki sírva és zokogva: Oh te angyalok Nagyasszonya, mennyeknek királynője, paradicsomnak kapuja, e világnak oltalmazója, te bűnösök menedéke, te igazak üdvössége, Szentek vigassága, erények tanító mestere, tisztaságnak tükre, szeretetnek jelképe, béketűrésnek példája, és minden tökéletességnek mintaképe! Oh én szerencsétlen nyomorult ember! Asz-

szonyom és Úrnóm, oh mi mindent láttam eleddig a hitnek szemével! Igazán magam sem tudom, hogy azok láttára, mik szemem előtt lejátszódtak, hogyan tudtam életben maradni. A zokogástól nem tudom most neked folyékonyan elmondani, csak annyit tudj meg tőlem, hogy amikor most elfutottam hozzád, a te egyszülött Fiad és az én Uram ellenségeinek kezében volt, súlyos kereszt alatt görnyedezett, és a vesztőhelyre kísérték, hogy ott keresztrefeszítsék. Oh ki tudná elmondani, ki tudná felfogni azt a lélekbemarkoló fájdalmat, mit a szentséges Szűz Mária ekkor átélt? Szívverése elállott, arcát sőt egész testét ellepte a halálverejték és bizonyára azonnal meghalt volna fájdalmában, ha Isten őt csodás útonmódon életben nem tartja, hogy megérje azt a jobb és boldogabb időt, melyben számára érdemének megfelelő és mindennél kitűnőbb jutalmat nem ad viszonzásul anyai áldozatáért.

A boldogságos Szűz egy percig sem késett, felkelt és futott szent Fiának nyomába; hisz akkora volt benne a

vágy, hogy Fiát még életben láthassa, hogy ez neki csodás erőt kölcsönzött, visszaadta azt az erőt, melyet a fájdalom tőle elrabolt. Már messziről hallotta a fegyverek zörgését, a néptömeg lár-máját, a harsonák hangját, melyek mind Krisztus kivégeztetését adták tudtul az egész városnak. Azután meglátta a lándzsák és paizsok ragyogását, az úton mindenütt látta szent Fiának véres lábnyomait, az alácsepegő vér foltjait, és ez már eleget mondott neki, tudta már, merre vitték szent Fiát, nem szorult vezetőre, de serkentésre sem. Végül mégis csak beérte szent Fiát, odasietett hozzá, és bár a fájdalomtól és patakzó könnyeitől alig tudta szemét reá emelni, de félholtan is ránézett az ő mindenkinél jobban szeretett Fiára.

De micsoda harc dúlt ekkor a boldogságos Szűznek a szívében! A szeretet és a félelem küzdöttek egymással a szívében. Mert egyrészt vágyvagyott látni az ő szent Fiát; másrészt nem merte szemét reá emelni, mert félt meglátni az ő nyomorúságos és

síralmasan elcsúfított arcát. De nem bírt anyai szívével. Neki minden áron keblére kell szorítania szenvedő és halálra szánt Fiát, azért áttörte magát a katonák sorfalán, a kereszt alatt görnyedező szent Fiát átölelte, és összetalálkozott a két szerető szempár, a két szerető szívet áthatotta az onnan kisugárzó fény, ajkuk elnémult, de a szívük és szemük beszélt helyettük. Hogyan mondotta volna ajkával is a szent Szűznek az ő isteni Fia: Oh miért jöttél ide, én galambom, édes, kedves Anyám? A te bánatod és fájdalom csak gyarapítja gyötrelmeimet, kínod kínozza szívemet.

Menj Anyám, oh térj vissza otthonodba, a gonosztevők és gyilkosok eme piszkos társasága nem illik a te szűzies tisztaságodhoz és a te szeplőtelen becsületedhez. Így beszélgetett szívük egymással, míg csak ki nem értek a vesztőhelyre.

ELMÉLKEDÉS PÉNTEKRE.

Krisztust keresztre feszítik. Hét szava a keresztről.

Állj a mai nap oda a kereszt alá, és gondolkozzál el a szent kereszt titkáról, valamint arról a hét szóbeli megnyilatkozásról, mely Krisztus ajkairól a keresztfán elhangzott. Nagy ez a szent kereszt titka, ezen termett meg a kiengesztelést adó gyümölcs, mely jóvátette azt a kárt, melyet az egész emberiségnek okozott ama másik fának gyümölcse, az élet fájának tiltott gyümölcse.

Amikor az Üdvözítő kikerkezett a Kálvária hegyére, a hóhérlegények, hogy annál gyalázatosabbá tegyék az ő halálát, sebtében leszaggatták róla ruháit, az egy egybeszótt köntösén kívül. Nézd csak, mily nyugodtan engedte ez az ártatlan Bárány, hogy őt ruháitól megfosszák, nem nyitotta meg ajkait és egyetlen szava sem volt e vad, ez emberietlen bánásmód elítélésére. Készörömet elszenvedte ezt is és roppant

nagy szégyenérzete mellett is kívánta, hogy mezítelenre vetköztessék, hogy annál nagyobb fokban kaphassunk a bűnök okozta mezítelenségünkre takarót, nagyobbbat annál, mint amelyet ősatyánk készített magának fügefalevelekből, hogy testének mezítelenségét eltakarja.

Egyes tudósok azt vélik, hogy amikor Krisztusnak varratlan köntösét a fején keresztül lehúzták, a hóhérlegények vad dühvel és kegyetlen kínokat okozva, velerántották a fejébe mélyedő töviskoronát is és levetköztetése után azonnal újra feltették azt fejére; ezzel a tövisek újra felsértették szentséges fejét, újabb szúrásokat ejtettek azon, újabb gyötrelmeket okoztak neki. De annyi egészen bizonyos, hogy egész kínszenvedésének idején éppen nem kimélték őt, a leggyötrőbb fájdalmakat okozták neki, és valósággal vetekedtek abban, ki tud közülük valami újabb, kínosabb gyötrelmet kitalálni, és azt azonnal ki is próbálták rajta. De maga az evangélista is megemlíti, hogy azt tették vele, amit akartak.

Amikor ezt a varratlan köntöst, mely már ráragadt az ő véres testére, ezek a félvad hóhérok leráncigálták róla, azt oly eszeveszett kegyetlenséggel és erőszakkal tették, hogy Krisztusnak minden már félig behegedt sebét feltépték, sőt testének odatapadt bőr és húsrészekét is leszaggatták, minek folytán ezek a nyílt sebek újból patakozottak a vértől; szinte úgy nézett ki az Úr, mint akit elevenen megnyúztak, tetőtől talpig egy seb és vér volt.

Lelkem, nem látod meg ezekben a rettenetes gyötrelmekben az Istennek mérhetetlen jóságát és irgalmasságát? Hát nem látod, hogy az, aki az égboltot befödi felhőivel, ki a mezőket gyepszőnyeggel és virágokkal takarja be, ki felruházza a mezők liliomait és az ég madarait, itt áll most előtted teljesen mezítelenül? Oh mily keserves állapotban volt most ez a drágalátos szent test! Micsoda hideget szenvedett ez az annyira összeroncsolt és mezítelen test, hisz nemcsak ruhátlanul volt, de még bőrét is kiszaggatták, sebeit sem kötötték be, hanem hagyták, hadd érje

szél, hideg, eső. Íme Szent Péter, az éjjel hűvös lévén, odament a tűzhöz, hogy felmelegedjék, mennyivel inkább szenvedett akkor a hidegtől ez a gyengéd test, ez a teljesen mezítelen és mindenütt vérző test?

De most figyeld meg Krisztusnak keresztre feszítését. Mekkora fájdalmat okozott ez neki! Íme kezeit erőszakkal kinyújtják és tenyerébe vastag szeget vernek, nem nézik azt, hogy a legérzékenyebb részen a kisebb csontokat is összetörik. És mindezt teszik az ő szerelmetes édesanyjának szeme látára! Oh mit érezhetett ekkor a szent-séges Szűz! Láta a kegyetlen szeget, látta szent Fia tagjainak kifeszítését, hallotta a kalapácsütéseket, melyekkel szent Fiát kezén és lábán át a keresztre kiszegezték! Nemde az ő szívet is átszegezték ekkor?

Alighogy Krisztust a keresztre szegezték, a keresztet azonnal felállították és beleállították a már kiásott gödörbe. Hogy ezt nem finoman tették, az természetes. Egyszerűen felemelték a keresztfát, nagy ügyel-bajjal függőleges

helyzetbe hozták, nagy erővel belebukatták a tövét a gödörbe, a földet körülötte ledöngölték, miközben a keresztet is nem is egyszer hatalmas erővel megütötték, úgy hogy az meg rázkódott, és a rajta függőnek irtózatoss kínokat okozott. Micsoda gyötrelem is lehetett három órán át kifeszített kézzel és lábbal négy szegen függni a fellállított keresztfán! Hisz csak kitárt karokkal falhoz támaszkodva sem bírjuk ki hosszabb ideig, pedig lábunkon állunk, és nem szögeken függünk.

Oh én édes Üdvözítőm, található-e olyan kemény, kőszívű ember, ki ekkora gyötrelem láttára meg ne indulna, mikor még a kősziklák is megrepedtek a kereszt kinyjainak következtében? Valóban körülvettek akkor téged a halálnak kinyjai, a zivatartól felkorbácsolt tenger torony-magas hullámai körülözönlöttek téged; a vizek behatoltak a te lelkedbe; alászállottál az örvény mélységébe és nem találtál helyet, hova legalább lábaidat betehetted volna. De ugyan mit is várhattál volna Uram az emberektől, mikor még a te mennyei Atyád is el-

hagyott téged ? Ellenségeid ellened lár-
máztak, barátaid a szívedet marcangol-
ták, a te lelked szomorú és meggyö-
tört volt és nem találkozott senki, aki
megvívasztalja azt.

Beismerem Uram, hogy az én bűneim
voltak okai e rettenetes gyötrelmeknek,
hogy az én bűneim elégtételére kellett
ez a nagy kiengesztelés ; hogy súlyos
vétkeim váltották ki ezeket a halál-
gyötrelmeket. De most reád tekintek,
én Királyom, ki íme a kereszten füg-
gesz érettem, ki most két szegen gyöt-
ródöl és nincs semmi, ami itt kínjaidat
enyhítené. Oh te szenvedő Jézusom, ha
két átszegezett lábadra akarsz nehé-
zedni, hogy enyhítsed tested súlya
okozta gyötrelmedet, ezzel csak növe-
led azokat. Ha pedig kezeiden akarsz
függeni, kezeid sebeit húzod csak meg
és nyugtot nem lelhetsz. De még feje-
det sem fordíthatod el, mert a tövis-
korona tövisei csak jobban belevágnak
fejbőrödbe.

Szentséges Szűz Anyám, oh mily örö-
mest vetted volna te őt anyai öledbe,
de nem tehetted. A kereszt karjai között

kellett neki pihenés helyett gyötrődnie. Mily örömet nyujtottál volna ennek az isteni főnek öledben valamelyes kis enyhülést, de a kereszten hiába keresett volna enyhületet, a tövisek csak annál jobban gyötörték volna. És menynyire fájt neked, hogy nemcsak enyhítened nem lehet a fájdalmait, hanem még jelenléted is roppant bánattal töltötte el őt és a lelke nem kisebb fájdalmat szenvedett át a kereszten, mint a felszegezett teste. De tehettél-e másként? Szent Fiadat utolsó perceiben anyai szíved magára nem hagyhatta, szenvedésében osztoznod kellett! Oh bár kezeid között halt volna meg, de ezt a vigasztalást nem nyerhetted meg.

Szentséges Jézusom! Te íme egyetlen napon kétszeres kereszthalált állottál ki: egyiket test szerint, a másikat lelkedben; az egyikben szenvedtél test szerint, a másikat a részvét okozta: az egyiket vasszegekre akasztva, a másikat lelkedet átjáró szegektől szenvedted. Jóságos Jézusom, ki képes szavakkal elmondani, hogy mi mindent szenvedtél el, amikor szentséges Anyádat láttad

a gyötrelmek közepette? Hiszen tudtad, hogy a te drágalátos anyád szíve szintén oda van szegezve a keresztre : amikor megláttad az ő szomorúságos, a fájdalom törétől átjárt szívét ? amikor vértől elárasztott szemed reá nézett az ő gyönyörűséges, de most halott halvány arcára ? amikor érezted bensejébe zárt fohászkodásait, hogy bár vele együtt halhatna? amikor szemlélted, mint folyik patakokban tisztaságos szemeiből a fájdalom könnye ? amikor meghallottad az ő néma felnyögését és keserű szíve panaszát ? Oh ekkor elviselhetetlen kínokat állott ki a te szerető szíved.

De halljad csak Krisztus hét szavát a keresztről. Könyörög, szeret, felfohászkodik, engedelmeskedik és minket nagyon üdvös dolgokra tanít azokban.

Első szava Atyjához szól és benne határtalan szeretettel esedezik hóhéraiért és ellenségeiért, kik utolsó perceit is mégjobban megkeseríteni akarják, a keresztfán őt kigúnyolják és istenségét csúfolják. Atyám ! Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek. Megtanulhatjuk ebből az ellenség-szeretetet.

Második szava a megtérő bűnösnek szól. Mert amikor a vele együtt fel-feszített két lator közül a balfelöli átkozta az Urat, hogy őmiatta kell most meghalnia, a jobbfelöli védelmébe vette őt, hogy mi megérdemeltük sorsunkat, de ő mit vétett? És azután arra kérte az Üdvözítőt, hogy emlékezzék meg róla, ha országába jut. Micsoda hitről tett ez tanuságot! Ott haldoklik és kegyetlen kínokban gyötrődik mellette a bitófán és ő hisz az ő Király mivoltában és tudja, hogy eljut majd országába és már ott kéri pártfogását. Ekkora hit és bizodalom megérdemelte, hogy hallja Jézus ajkairól: Még ma velem lész a paradicsomban. Tanuljuk meg ebből, hogy még a halálra való legnagyobb bűnöst se véljük elkárhozottnak, hanem amiként vele megismertette a Megváltó az ő végtelen irgalmasságát, úgy mi is legyünk a bűnösökkel szemben irgalmasok. A harmadik szavával édesanyjáról gondoskodik: Asszony! Ime a te fiad. És ezzel szeretett tanítványára bizza édesanyját. De minket is kioktat, hogy szüleinkről gondoskodnunk kell, miként

ő is megcselekedte. De ekkor az ő drágalátos Anyját a tanítvány képében a mi anyánkul is adta. Szeressük és ismertessük meg másokkal és védelmezzük meg ellenségeivel szemben, hogy megnyerjük szeretetét és az ő oltalmát.

Negyedik szava az egész emberiséghez mintegy felszólítás: Szomjúhozom! Mert egész élete és kinszenvedése tanuskodik arról, hogy mennyire szomjúhozta az emberek üdvösségét. Kegyetlenül kízó fájdalmát is elárulta e szavával, és arra is megtanított minket, hogy úgy a magunk mint felebarátunk üdvösségéért még kízó gyötrelmeket is vállalnunk kell, mert a lélek örök üdvössége megérdemel minden fáradságot, szenvedést, azt szomjúhoznunk kell.

Három utolsó szava ismét a mennyei Atyához szól: Mert az ötödik egy végtelesen panaszos imádság; kifejezi benne a felséges Isten előtt szorongattatásának nagyságát, hogy mindenki elhagyta őt szenvedésében, sőt még az ő mennyei Atyja is magára hagyta, úgy, hogy a sajtólót egymagának kell tipornia.

De arra is megtanít minket, hogy minden viszontagságunkban és bajunkban, amikor szinte azt hisszük, hogy még az Isten is elhagyott minket, az imádsághoz kell folyamodnunk.

A hatodik szava: Befejeztetett! Befejezte a megváltás művét, kiengesztelte a megbántott Istent az emberiséggel szemben, de minő engedelmességgel! Nem is lehet a lelkiéletben előre haladni, Krisztus titokzatos tetteinek sem lehetünk ép tagjai, hacsak nem engedelmeskedünk a mi mennyei Atyánknak, meg nem tartjuk az ő akaratát, parancsait, és az Anyaszentegyháznak, a mi anyánknak törvényeit.

A hetedik szavában: A te kezeidbe ajánlom lelkemet! Az ő mennyei Atyjához fordul, utolsó szava ez halála előtt. Oh bár mi is elmondhatnánk kegyelettel és szeretettel életünk végső percében: Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet. De ezt csakis akkor remélhetjük megtehetni, ha már egész életünkben vagy legalább is életünk utolsó szakában az Isten kezébe ajánlottan éltünk, ha ez volt életünk vezérfonala.

ELMÉLKEDÉS SZOMBATRA.

Krisztus oldalának általverése, keresztről levétele és temetése.

Meghalt már az Úr Jézus, lehajtotta fejét és kiadá lelkét. Befejeződött ezzel az ő Kálváriája? Nem. Halála nagy örömmel töltötte ugyan el az ő ellenségeit, de azért tovább dühöngtek ellene, vadságukat még nem tolthették ki rajta kedvük szerint, élettelen, vértelen testét még mindig bántalmazni kívánták, még a halotton is bosszút akartak állani. A kegyetlen hóhérok leültek a kereszt tövébe, és felosztották szokás szerint maguk között a kivégzettnek a ruháját, de varratlan köntöse felett sorsot vetettek. A zsidók pedig elmentek Pilátushoz, hogy a másnapi ünnep miatt töresse meg a három keresztrefeszítettnek a lábszárait és így siettesse halálukat.

Oh hóhérszívűek! Hát ti már annyira megkeményítettétek szíveteket, hogy nem volt elég nektek a gyötirelem, melyet neki okoztatok, hanem még halála

után sem kíméltétek? Csak a teljesen elállatiasodott ember képes arra, hogy még a megholtat is agyontapossa! Miért nem emelitek fel szemeiteket őhozzá a keresztre, hogy meglátnátok az ő holt ábrázatát? Ime szemei kifordultak, feje aláhanyatlott, halálsápadtság ömlött el egész tetemén, és ekkor, ha mindjárt kőkemény volna is szívetek, és százszorta elvadultabb volna is lelketek, ez a látvány megpuhítaná és megszelídítené azt.

A zsidók meggyalázó terve nem sikerült, mert mielőtt lábszárait megtöretették volna, a pogány katona odalépett Jézus keresztfájához és átdöfte Jézus mezítelen oldalát, honnan vér és víz folyott ki, a halál biztos jele. Megremegett a keresztfá a döfésre, de még inkább az Úr holtteteme rázódott meg, és az Úr utolsó csepp vére is kiömlött testéből az egész világ bűneinek eltörlésére. Ez a vér és víz az igazi patakja a paradicsomnak, mely onnan az egész földnek megöntözésére áradott ki. Oh te drágalátos oldalseb, téged nem annyira az ellenséges lándzsa vashegye,

hanem inkább a te szereteted az emberek iránt nyitott meg. Te vagy a mennyeknek kapuja, te vagy a paradicsom ablaka, a nyugalomnak helye, az erősségnek tornya, az igazak szentélye, a hófehér galambok fészke, az utasok temetője, Salamon jegyesének virágokkal díszített ágya! Légy üdvözölve, te szent oldalseb, te megsebesítetted az ájtatos szíveket! Légy üdvözölve, te oldalnyílás, te megsebezted az igazak lelkeit! Légy üdvözölve, te hihetetlen szépségű rózsza! Légy üdvözölve, te megbecsülhetetlen értékű hajnalhasadás! Légy üdvözölve, te ajtó, melyen át bejuthatunk Krisztus szívéhez, az ő irántunk való szeretetének eme bizonyítékához és az örök boldogság zálogához.

Még aznap este elkérte Krisztus holttetemét Pilátustól két titkos tanítványa, arimateai József és Nikodémus, hogy neki tisztességes temetést adjanak. Az engedélyt megkapták és azonnal ki-siettek a kereszthez, lajtorját támasztottak neki, felszabadították az Úr oda-szegzett testét, és a legnagyobb tiszte-

lettel levették onnan. Az Úrnak anyja annyi szenvedés után végre ölébe vehette a már meghalt szent Fiának testét. Oh mily fájdalmas ölelés volt ez! Hisz amikor annyit gyötrődött a keresztfán, mikor haláltusáját vívta és meghalt, mégcsak meg sem törölhette vércseppekben úszó szeméit, nem simogathatta meg forró homlokát, nem igazíthatta meg halálos ágyát, nem csilapíthatta szörnyű szomjúságát, nem becézhetette, nem halmozhatta el anyai csókjaival, nem foghatta le a szemét, és most íme itt van ölében, de már hideg a teste, nem nyílnak ki szemei, nem pirosak többé ajkai, merev a teste. Meghalt a Fia! Most csak arra kérte a körülállókat, hogy hadd vehesse ölébe, hadd mosdassa meg őt a reátapadt vértől, hadd takargathassa be az egy seb és kékség testét az arimateai József adta vadonat új gyolcsba, és szórhassa tele e burkolatot az ajándékba kapott ötvenfontnyi illatos fűszerekkel. Csak még néhányszor csókolhassa össze őt, csak még egy darabig tarthassa őt karjai között! Jézus barátai ezt nem

is tudták volna megtagadni; elég fájdalmat okoztak neki ellenségei, mikor az élő Fiát elrabolták tőle, nem tudták volna e fájdalmát megkétszerezni azzal, hogy ők, a jóbarátok tiltsák el az Anyát attól, hogy anyai fájdalmát a megholttal szemben szeretettel kiönthesse.

Ki tudná elmondani, mit érzett, mikor ölében tartotta megholt Fiát a Boldogságos Szűz? Oh ti béke angyalok! Sírjatok együtt a Szent Szűzzel, könnyezetek ti csillagok, zokogjatok ti összes teremtmények! Oh hogyan szorongatta keblére Jézusát, hogyan csókolgatta szent fejét és arcát, és hullottak könnyei, ebben füröszttötte meg őt, és nem törődött azzal, hogy közben szent Fiának vére rátapadt ruhájára, kezére, arcára.

Oh szentséges Szűzanya, hát ez volna a te édes, kedves, egyetlen Fiad? Ez volna az, kit oly nagy dicsőséggel fogantál, és leírhatatlan örömmel megszültél? Hova lettek a régi vigasztalások, hova az örömök, hova a gyönyörűségek? Hát ez volna a te legszebb látványod, melyet el-elnézegettél? De

íme senki nem tudta visszafojtani megindulását és könnyeit, mindnyájan együtt sírtak Máriával, vele sírtak az előkelő férfiak, vele sírt az ég és a föld, és minden teremtmény.

Oh mint siránkozott Szent János evangélista, Krisztusnak ez a kedvelt tanítványa; hányszor megölelte szeretett Mesterét és mondotta: Oh én Uram és jóságos Mesterem! Ezután majd ki tanít és oktat engem? Kihez menjek majd kétségeimben? Kinek a keblére borulhatok majd? Kicsoda tárja fel majd előttem a mennybéli titkokat? De gyorsan megváltozott minden! Tegnap este még az ő szentséges kebelén pihentem, és átéreztem ott a mennyei dicsőséget és örömeiket; és most az ő holttetemét ölelgetem karjaimmal! Ez volna az az arc, melyet én annak idején a Tábor hegyén dicsőségesen átváltozottnak láttam? Ez volna az az arc, mely akkor a napnál fényesebben ragyogott?

De zokogott Mária Magdolna is, az a bűnös nő, ki szeretete jutalmául bűnbocsánatot nyert tőle, ki csókolgathatta

lábait, drága kenettel önthette le fejét. Most is leborult Jézusának lábaihoz, és csókoltgatta és mondogatta: Oh szemem világa, Uram Iézus! Te lelkemnek egyedüli menedéke! Ki ragad ki engem bűneimből, ha elég szerencsétlenül ismét beléjük esnék? Ki gyógyítja majd meg sebeimet? Ki vesz majd oltalmába engem? Ki védelmez meg majd engem a farizeusok rágalmaival szemben? Oh mivé lettek azok a lábak, melyeket én az ő jóvoltából könnyeimmel öltözhettem! Szívem szeretett Ura! miért nem halhattam meg teveled? Lelkem Élete! hogyan mondhatom el neked, hogy szeretlek téged, amikor én élek és téged holtan látnak szemeim?

Ilyenformán siránkozott a kis társaság, könnyeikkel öntözték az ő szent-séges testét. És amikor a sírhelyet már odaigazították: a fűszerekkel beillatosított tetemet becsavarták a vadonat új gyolcs lepedőbe, fejét bekötötték kendővel, reá tették a halotti saraglyára és elhelyezték a sziklába vájt új sírboltba, melyben még senki sem feküdt. A sírt

lezárták nagy kővel, és Máriának a Szűz Anyának arcára kiült a szomorúság sötét éjszakája. Még egyszer búcsút intett szent Fiának és árvaságát egyre jobban és jobban érezte. Hiszen az ő legnagyobb kincsétől fosztották meg, de szíve ott virrasztott a sírban az ő egyetlen kincsénél.

ELMÉLKEDÉS VASÁRNAPRA.

Krisztus alászállása a pokol tornácába, feltámadása és többszörös megjelenése, mennybemenetele.

A mai nap, hisz vasárnap van, és ez az Úr feltámadására emlékeztet mindenkor, gondolj azokra a titkokra, melyek a Krisztus feltámadásával kapcsolatosak. Szállj le azért lélekben Krisztussal a pokol előtornácába, a limbusba, hol az ős szentatyák a megváltásra várakoztak. Oh micsoda öröm tölthette el őket, amikor az Údvözítő halála után személyesen vitte el hozzájuk az örömhírt, hogy vége lekötöttségüknek, a sötét börtönből kiszabadítani jött őket! Micsoda dicséretet zenghettek, minő

hálákat adhattak neki, hogy íme, annyi év, sőt évszázadok után most elvezeti őket a rég várt és annyira kívánt üdvösség kapujához? A világjárók, kik otthonuktól kénytelenek soká távollenni, azt mondják, hogy minden fáradságukat és szenvedésüket megéri az az öröm, melyet visszatértük első napján élveznek. Ha tehát egy-két éves száműzetés, hosszabb terhes utazás végeszakadása ekkora örömet kelthet az emberi lélekben: micsoda öröm lehetett az, hogy annyi, tán évszázad után visszatérhetnek az oly édes hazába? S lám azok a szentatyák nem földi hazába térhettek vissza, hanem bemehettek, birtokukba vehették az örök hazát. Mekkora lehetett tehát az ő boldogságuk?

Ájtatos hagyomány szerint az Úr feltámadása után legelőször is az ő édes anyjának jelent meg.

Micsoda örömben úszott ekkor a drágalátos Szent Szűz, amikor egyszerre meglátta dicsőségesen feltámadt Fiát! Mert hisz senki sem vonja kétségbe, hogy mennél többet szenvedünk

más baja és gyötrelme miatt, annál jobban örvendünk, hogy a szeretett lény azoktól megszabadult. A szenvedés a szeretet mértéke. Micsoda örömet érezhetett tehát a szentséges Szűz, aki anynyit szenvedett Jézusának kínszenvedése és halála miatt, amikor őt újra élni látta, és hozzá nem szenvedésre képes, meggyalázható testben, hanem mint dicsőségesen feltámadottat, mint élőt, mint a szent elődök nagy sokaságától körülvelt Üdvözítőt? Ugyan mit mondhatott neki? Mit cselekedhetett? Hogyan csókolgathatta őt? Hogy szoríthatta őt anyai keblére? Hogy lábadhadtak könnybe a szemei a szerfeletti örömtől? Oh mily szívesen Fiával tartott volna, ha ezt Isten megengedte volna.

Micsoda boldogság tölthette el Mária Magdolnát, mikor sírva ott maradt keresni az Urat, és be-benézett az üres sírboltba; amikor egyszerre nevén hallja magát szólíttatni, és megfordulva meglátta az ő szívének kedves választottát, akit annyira keresett; amikor felkiáltva: Rabboni, lábaihoz borulhatott an-

nak az élőknek, kit ő a holtak között keresett? Az Úr azért jelent meg a szent asszonyok közül először Mária Magdolnának, mert ő szerette Jézust közülük a leglángolóbban, ő siratta meg halálát a legkeserűbben, ő kereste őt a sírnál legkitartóbban, és mindent felajánlott annak, aki a meghalt Jézusnak tetemét neki visszaadná. De ezzel tanítani is akart minket az Úr, hogy t. i. az Istent csak úgy találhatjuk meg, ha buzgalommal és sírva keressük őt.

Az Úr feltámadását követő napon az Úr Jézusnak két tanítványa ment Emmausba. Szomorúak voltak, szomorúságukról beszélgettek. S íme, egy idegen csatlakozik hozzájuk, kedvesen eltársalog velük, és szomorúságuk oka felől kérdezősködik, majd feltárja előttük, hogy az Írások szerint az Úrnak ezeket el kellett szenvednie és úgy mennie be az ő országába. Mily édes, vigasztaló volt a hangja, de kilétét kedvesen elrejtette előlük. Gyönyörködött részvétet és fájdalmat eláruló beszédükben, nem tudta őket kételkedésükben meghagyni, nagy kérésükre

betér hozzájuk, és a kenyértöréskor kijelenti, megismerteti magát velük. Eltűnik szemük elől, de visszamaradt szívükben és azt édességgel és határtalan boldogsággal töltötte el.

Már ilyen az Úr Jézus. Amikor róla kegyelettel és szeretettel beszélgetünk, akkor közénk jön, de láthatatlanul, a vele szemben érzett részvétet szeretettel és vigassággal viszonozza, sőt végül magát is megismerteti velünk. A szerető szívek előtt nem tud, nem akar titokban maradni.

Negyven napig maradt még Jézus feltámadása után a földön, hogy tanítványainak többször is megjelenjék, őket kioktassa, és az Isten országáról beszélgessen velünk. Mert hogy is hagyhatta volna oly egyszerre magukra a tanítványait, mikor még a legfontosabb titkokat nem közölte velük? Az utolsó vacsorán ugyan megmosta tanítványai lábait, de Péternek akkor mindjárt megmondotta, hogy csak azután érti meg, mit is cselekedett velük. A kenyér felett is elmondotta mindenható igéit: Ez az én testem, a bor mellett

pedig: Ez az én vérem, mely kiontatik sokakért a bűnök bocsánatára. Azt is meghagyta: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre, valahányszor halálomról megemlékeztek. De vajjon értették-e akkor az apostolok, mit is cselekedett, mire is adott nekik felhatalmazást, sőt parancsot? De a nagy csoda, az ő felátadása után már előttük is érthetővé tette a szentségeket, melyeket az anyaszentegyházban kiszolgáltatniok hatalmuk, sőt kötelességük leszen: a keresztséget, a bűnbocsátást, a szent áldozat bemutatását, a Krisztus testének és vérének titokzatos kiosztását és vételét; a küldetést, hogy ők, csakis ők hirdessék az egész világon az ő hitét és tanítását, és kormányozzák a hívők seregét, de Péter apostol fősége alatt. Ez volt elsősorban annak az oka, hogy még negyven napig a földön maradt és csak azután szállott föl a mennyekbe, miután tanítványait kellően előkészítette arra, hogy vele együtt lélekben felmenjenek a mennybe.

A második oka ennek az volt, hogy lassanként akarta őket elszoktatni az

ő testi jelenlététől, lassanként akarta őket az érzékelhető áhitat édességétől megfosztani. Azért arra az időre hagyta ezt, amikor már lélekben maguk is fel tudtak a fenségesekre emelkedni, mikor már semmiféle veszélytől nem riadtak vissza, csak hogy a mennyekbe igyekezhessenek. Ebben remek módon szembeötlik az isteni Gondviselés, ahogy Isten övéit a különböző időkben kormányozza és vezérli: mert, íme, megédesíti a gyengéket, begyakorolja az erőseket, a kisdedeket tejjel, a felnőtteket keményebb eledelkkel táplálja, az egyiket megvigasztalja, a másikat próbának veti alá, és mindenkor úgy alkalmazkodik az egyesekhez, hogy az megfeleljen annak az állapotnak, amelyre már eljutottak. Miért is, akit ő megerősít, annak már semmit sem kell ehhez a magáéból hozzáadnia, mert maga ez a megerősítés a gyengéknek a tápláléka, és nagy bizonyítéka a gyengeségnek. De viszont, akit az Úr megpróbál és szenvedni hagy, se essék kétségbe, mert tudnia kell, hogy a kísértés legtöbbször éppen a nagy és erős

lelkületnek a tanubizonysága. Krisztus felszállott a mennyekbe és pedig a tanítványok szemeláttára, hogy mint szemtanuk legyenek e titoknak hirdetői; mert senki hatalmasabb tanuságot nem tehet az isteni műről, mint az, aki megtapasztalta és a gyakorlatból ismeri azt. Azért, aki bizonyosan tudni akarja, hogy mily édes, mily jóságos az Isten övéihez, hogy milyen erős és hathatós az isteni kegyelem, szeretet, gondviselés, valamint az isteni vigasztalások, az forduljon azokhoz, akik ezeket már megtapasztalták; csakis ők adhatnak neki e tekintetben remek tanítást.

De meg azért is akart az Úr a tanítványok szeme láttára mennybe menni, hogy követhessék őt szemeikkel, de lelkükkel is; hogy mélyebben átérezzék az ő távozását, és féljenek az ő távollétében egyedül maradni: és így jobban előkészüljenek az ő kegyelmének elfogadására. Mikor Elizeus próféta megtudta, hogy Illés prófétát az Isten tőle elragadja és elválasztja, és arra kérte jóságos mesterét, hogy az ő ket-

tős lelkületét adja át neki, az így felelt: Ugyancsak nehéz dolgot követeltél tőlem; de mégis, ha látsz engemet, amikor tőled elvételtem, meg leszen neked, amit kértél; ha azonban nem látsz engem, nem leszen meg. Ilyenképpen váltak a tanítványok is Krisztus lelkének örököséivé; mert a szeretet az ő eltávozását nagyon fájlalta, a távollétét pedig nehezen elviselhetővé tette, hisz ők érezték, hogy amíg itt élnek a száműzetés helyén, nagyon is reá szorulnak az ő jelenlétére. Ilyen volt az a szent is, aki így szólott az Úrhoz: Elmentél tőlem, én vigasztalom, és nem voltál reám tekintettel: távoztodban megáldottad tieidet, és én nem láttam azt; az angyalok azt erősítették, hogy ismét eljössz, de én nem hallottam azt.

Ugyan ki tudja értelemmel felfogni a boldogságos Szűz Máriának, Jánosnak, a szeretett tanítványnak, Szent Mária Magdolnának és a többi apostolnak elhagyatottságát, bánkódását, hangos sírását, amikor Krisztus megvált tőlük, és saját szemeikkel látták, hogy szívüket is magával vitte, s fel-

ment a mennyekbe? Pedig azt mondja az Írás róluk, hogy örvendezve tértek vissza Jeruzsálembe, t. i. lángolóan égő szeretetük miatt. Mert ugyanaz a szeretet, mely megszorította őket Krisztus eltávozása miatt, művelte azt is, hogy az ő nagy dicsőségén mélységesen örüljenek, és magukat emiatt boldognak tartásák; mert az igazi szeretetnek már természetében van, hogy nem a maga, hanem a szeretett lénynek boldogságát és tiszteletét keresi és kívánja.

De most lássuk, minő dicsőséggel és vigassággal vitték be őt, a győzedelmes Hóst a mennyei városba: micsoda ünnepet ült akkor az egész mennyek országa; micsoda fényesen és fenségesen fogadták őt a mennyei haza polgárai? Mily fenséges látvány is lehetett: látni az embereket, kik most Krisztussal mennybe kerültek, hogy az angyalok kíséretében a mennyei városban elfoglalják sorra azokat a helyeket, melyek annyi évezredek át üresen állottak? Amint Krisztus Urunk most embersége szerint is Atyjának

jobbára ült? Mindezekből azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy a legjobb helyen helyezzük el mindazokat a fáradalmakat, melyeket Isten szeretetéből vállalunk magunkra: ezért mondotta az Úr is, hogy aki magát minden teremtmény előtt megalázza, azt Isten is mindenki fölé helyezi; hogy az igazi dicsőség kedvelői ezen az úton haladjanak. Mert csak természetes dolog az, hogy aki magasra emelkedni szeretne, előbb mindenkinek alávesse magát.

V. FEJEZET.

Az imádság kellékei.

Ime, adtam már bőséges anyagot az elmélkedő imádsághoz; ki ezeket az elmélkedéseket a hét napjain felhasználja és ügyesen feldolgozza, lelkét nagyon üdvösen tudja foglalkoztatni. Azonban az anyag csak egyrésze az elmélkedő imának, mert az hat részből tevődik össze, úgymint: az előkészületből, olvasásból, elmélkedésből, hálaadásból, felajánlásból és kérésekből.

Mindenekelőtt szükséges, hogy a lelkünket erre a szent elfoglaltságra előkészítsük. Ime, a hangszereken is előbb meg kell igazítanunk a húrokat, hogy az ne hamisan szóljon a többi hangszer között, mert hisz jól tudjuk, hogy az állandó feszültség folytán lassan ernyednek a húrok és újból össze kell azokat hangolnunk, ha kellemes összjátékot akarunk elérni. Majd az előkészületet követnie kell az olvasásnak, éspedig arról a titokról olvassunk, melyikről elmélkedni szándékozunk: éppen azért a kezdőknél okvetlenül ragaszkodjunk a most leközölt elmélkedési anyaghoz, és az arra napra szólót tegyük elmélkedésünk tárgyává. Később már elég gyakorlottságunk lesz és magunk választhatjuk ki elmélkedésünk tárgyát. Olvasás után elmélkedünk, vagyis lelkünket szent gondolatokkal és érzelmekkel foglalkoztatjuk. Az elmélkedés után ájtatos szívvel hála adunk Istennek minden jótéteményeiért, a mi Urunk Jézus Krisztus földi életéért és általánosságban felajánljuk hálaadásul Krisztus érdemeit

és a magunk cselekedeteinek érdemeit, hogy viszonzzuk Isten minden, bármily csekély jóságát is. Végül esedezünk, és ezt a leghelyesebben imádkozásnak is mondhatnók. Ekkor mindazokat kérjük, amikre úgy magunknak, mint felebarátainknak és az egész Anyaszentegyháznak szüksége legyen.

Ez a hat dolog szükséges az elmélkedő imádsághoz: sok minden jóval jár az, de leginkább azért hasznos az elmélkedőre nézve, hogy bőséges anyagot nyújt, különféle táplálékot ad, és így ha az egyiket már nem igen kedveljük, áttérünk a másikra: ha az egyikből kifogyunk, pótoljuk a másikkal és így lelkünket állandóan tudjuk foglalkoztatni, és az áhítatot fel tudjuk kelteni.

De mégis nem minden elmélkedésnél szükséges mind a hat rész, meg a sorrend sem mindig fontos; ámbár a kezdőknek igen ajánlom, hogy betartsák a sorrendet is, meg a részeket is, hogy így bizonyos elmélkedési módszerre tegyenek szert, és legalább eleinte ahhoz alkalmazkodjanak. Éppen

azért a most mondandókat is csak általános irányelveknek kell tekinteni, nem akarom, hogy azt örökös törvényként vagy megváltozhatatlan szabályként vegyék, mely ellen cselekedni nem szabad; mert nem megmásíthatatlan törvényeket akarok írni, hanem csakis az a szándékom, hogy az új embereket, a kezdőket bevezessem az elmélkedés tudományába, hogy azután, amikor már kellő gyakorlattal rendelkeznek, a Szentlélek kegyelmével kialakítsák magukban az imádság emberét.

De lássuk bővebben ezt a hat részt.

VI FEJEZET.

Az előkészület.

Amielőtt imádkozni kezdenénk, kiválasztunk magunknak egy olyan helyet, ahol zavartalanul imádkozni tudunk. Azután tisztességesen elhelyezkedünk: vagy térdenállunk, vagy állunk, vagy kitarjuk keresztbe karjainkat, vagy ha egészségünk ezt nem engedné, tisztelettel leülünk. Először

is ájtatosan keresztet vetünk magunkra, és azután magunkba szállunk, vagyis lelki tehetségeinket, főként a képzeletünket az összes érzékelhető dolgoktól elvonjuk, értelmünket Istenre irányítjuk, úgy képzeljük, mintha Isten színe előtt állanánk, és mert valóban ott állunk, a megfelelő figyelmességgel és tisztelettel közeledünk hozzá.

Ha a reggeli órákban elmélkedünk, felindítjuk magunkban a bánatot összes elkövetett bűnünk felett, majd elmondjuk a közgyónást. Ha meg este kerül időnk az elmélkedésre, előbb megvizsgáljuk lelkiismeretünket, hogy aznap mit vétettünk gondolattal, szóval és cselekedettel, valamint az egész eddigi életünk bűnei felett bánatot indítunk magunkban, és az Istennek színe előtt, hisz őelőtte állunk, mélységesen meg-alázódunk, és azt mondjuk szent Ábrahám pátriárkával: Szólok az én Uramhoz, ámbár por és hamu vagyok.

Majd elénekeljük lélekben a zsoltáros eme versét:

Hozzád emelem fel szemeimet, ki a mennyekben lakozol.

Ime, miként a szolgálknak szemei Uruknek kezein:

Miként a szolgálók szemei Úrnők kezein, akként vannak szemeink a mi Urunkon Istenünkön, míg meg nem könyörül rajtunk.

Könyörülj rajtunk Uram, könyörülj rajtunk. Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek: Miképen kezdetben vala és most és mindenkor és örökkön örökké. Amen.

Mivel pedig nem vagyunk elegendők, hogy valami jót önmagunktól kigondolhassunk, hanem minden elégségünk az Istentől vagyon; és mivel senki sem tudja mondani: Uram Jézus! — vagyis az ő nevét senki sem tudja segítségül hívni, hacsak nem a Szentlélekben; azért hozzád fordulok édességes Szentlélek és sírva esedezem a te segedelmedért. (Kor. II. 3. és Kor. II. 2.) Jöjj, Szentlélek Istenünk, add a mennyből ézenünk fényességéd sugarát.

Jöjj, szegények atyja te, bőkezűség Istene; lelkünk fényed hassa át.

Édességes vigaszunk, drága vendég, szomjazunk, édes lélekújulás!

Fáradottnak könnyülés, tikkadónak enyhülés, sírónak vigasztalás.

Boldogságos tiszta Fény! szállj meg szívünk rejtekén, híveidnek napja légy!

Majd elmondjuk az imádságot is:

Könyörögjünk! Isten, te híveidnek szíveit a Szentlélek megvilágosításával megtanítottad, add meg nekünk, hogy mi is ugyanazon Szentlélekben a helyeset megízleljük és az ő vigasztalásában mindenkor örvendezzünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Ezek előre bocsátása után kérjük az Urat, adja meg nekünk azt a kegyelmet, hogy ezt a szent elmélkedési időt összeszedett lélekkel, figyelmesen, szent félelemmel tölthessük, és oly tisztelettel adózhassunk az Úrnak, amely őt megilleti; azután, hogy e szent elmélkedés növelje bennünk az erényeket, a buzgalmat azok elsajátítására, és az Isten szolgálatára vonatkozó minden dologban. Ha ugyanis nem eszközli ezt bennünk az elmélkedés, lanyha az és tökéletlen és nem ér az Isten előtt semmit sem.

VII. FEJEZET.

Az olvasás.

Az előkészület befejeztével sor kerül annak az olvasására, amiről elmélkedni akarunk. Ez az olvasás ne legyen hadarás, hanem szép lassan, éretten, nyugodtan és értelmesen, minden szót kellően kiemelve olvassunk, hogy ne csak egyszerűen megértsük az olvasottakat, hanem átérezzük és meg is emésszük azokat. Amikor tehát valamelyik mondat megragad minket, álljunk meg ott kissé, hogy jobban szívünkbe véssük azt. Ne legyen az olvasás szerfelett hosszadalmas, hogy annál több idő maradjon az elmélkedésre, mert hiszen az elmélkedés a fődolog, és annál több haszonnal jár, mennél jobban belemélyedünk az olvasottakba, és mennél több indulatot vált ki belőlünk.

Ha néha előfordul, hogy elménk anynyira elszórakozik, hogy ennek folytán az elmélkedésre éppen nem alkalmas, akkor kissé hosszasabban elidőzhetünk az olvasásnál vagy pedig az olvasást az elmélkedéssel egybekapcsoljuk, és

egy ideig olvasunk, majd az olvasott felett elgondolkozunk, és felváltva az elmélkedés ideje alatt, hol olvasunk, hol elmélkedünk. Ámbár megvallom, hogy amikor így értelmünket az olvasott dolgokhoz lekötjük, akkor az nem képes olyan szabadon a különböző indulatokat felkelteni, mintha minden kötetléktől menten szabad volna. De az is bizonyos, hogy néha hasznosabb erőszakot venni magunkon és a haszontalan üres gondolatokat elménkből eltávolítani. Miként Jákob pátriárka is így cselekedett, és férfiasan tusakodott, míg a küzdelem véget nem ért. És amiként ő is áldást csikart ki, úgy mi is a harc befejeztével és a győzelem kivívásával nem egyszer megnyerjük az Istentől a nagyobb áhítat és tisztább szemlélődés kegyelmét vagy valami más ajándékát, mert ő sohasem tagadja meg az ilyesmiket azoktól, akik az ő ügyéért hűségesen harcolnak.

VIII. FEJEZET.

Az elmélkedés.

Az elmélkedés csak folytatása az olvasottaknak. Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy kétféle elmélkedési mód van, az elképzelési és a megfontolási. Egyes dolgokról gyönyörűen elmélkedünk elképzeléssel, mert a képét megjelenítjük és kialakítjuk lelkünkben. Így például nagyon szépen elképzeltjük és magunk elé állíthatjuk Krisztus Urunk életét, csodáit, kínszenvedését, az utolsó ítéletet, a poklot, a mennyek országát. De más dolgokról már nem tudunk képet alkotni magunknak, mert inkább az értelem tárgyai, bár néha erre is megvan némelykor a lehetőség, mint például Isten jótéteményei, az isteni jószág és kegyesség, valamint bármely más tökéletesség szemlélésekor.

A kétféle elmélkedési módot különbség nélkül kell felhasználnunk ezekben az ájtatossági gyakorlatokban, már amelyiket az elmélkedés tárgya megkövetel. Amikor az elképzelési módot karoljuk fel, úgy kell elképzelnünk,

mintha az valóban szemünk előtt állana, úgy amint a valóságban van vagy volna, mintha a tethelyen volnánk és az események szinte szemünk előtt játszódának le, és ennek folytán az elmélyedés és átérzés sokkal hathatósabbá és élénkebbé válik. Azután éppen nem kis munka elképzelni azokat a dolgokat, amik csak a szívünkben folynak le. De azért, ha képesek vagyunk egész városokat és országrészeket lelkünkben elképzelni, ennél sokkal könnyebb valamely hittitok megjelenítése a lelkünkben. Ez nagyon elősegíti a lélek összeszedettségét, elárulja annak lefoglalását; amiként a méhkasban lefolyó munkát is megláthatjuk, ha ablakot hagyunk azon, és láthatjuk, micsoda munkabeosztással dolgoznak ott. De azért ne felejtsük, hogy gondolatban bejárni Jeruzsálem városát, hogy lelki szemeink elé állítsuk azt a helyet, amelyről éppen elmélkedünk, hogy az ott történeteket lássuk; ez már megeröltetése a fejnek, és fejfájást szokott okozni; éppen azért az elképzelési módot ne vigyük túlságba,

nehogy a természet e túlfeszítésért megbosszulja magát.

IX. FEJEZET.

Hálaadás.

Az elmélkedést követi a hálaadás, melyre elsősorban is az elmélkedés tárgya szolgáltat alkalmat. Vegyük, hogy Krisztus kínszenvedéséről elmélkedtünk, akkor hálát adunk azért, hogy minket így sok és nagy gyötrelmek árán megváltott. A bűnökről elmélkedtünk? Köszönjük meg, hogy hosszadalmasan eltűrt és megvárta a bűnbánatra ébredésünket. Ennek a világeletnek nyomorúságáról szolt az elmélkedésünk? Hálálkodjunk, hogy a legnagyobbaktól megőrzött minket. A halálról szolt? Legyünk hálásak azért, hogy a hirtelen haláltól megmentett minket, és nekünk a bűnbánatra időt hagyott. A mennyei dicsőségről szolt? Adózzunk köszönettel azért, hogy minket a mennyország számára teremtett, ahol ennek az életnek annyi sok hányattatása után, örök javakban részesülünk. És a többi elmélkedéseknél is így járunk el.

Miután az elmélkedésből folyó hálaadást elvégeztük, köszönetet mondunk az Istennek az ő összes jótéteményeiért: a teremtésért, a fenntartásért, a megváltásért, és a hivatásért. Eszerint tehetségünkhöz képest megköszönjük Istennek, hogy minket az ő képére és hasonlatosságára megteremtett, hogy adott nekünk emlékező tehetséget, s így megemlékezhetünk róla: értelmet, hogy őt megismerhessük; akaratot, hogy őt szerethessük: hogy örzőangyalt rendelt mellénk, és ez angyali örködéssel sok veszedelemtől megmentett, tömérdek halálos vétektől megóvott; a haláltól és az ördög uralmától megszabadított minket; amíg halálos bűnben éltünk, várt minket, pedig ez ugyanannyi, mint kiszabadítani bennünket az örök haláltól, melybe magunkat taszítottuk: hogy felvette érettünk a mi természetünket, és elszenvedte miattunk a leggyalázatosabb halált: hogy keresztény szülőktől engedett minket születni, hogy megértük kegyelméből a szent keresztséget: hogy a keresztségben minket ujjászült: hogy a jelen

életben kegyelmét ígérte nekünk, míg a jövő életben kimondhatatlan dicsőséget tartogat számunkra; hogy minket fiaivá fogadott; hogy a bérálás szentségében megerősítette karjainkat és szembeszállhatunk a világgal és a testtel és az ördöggel; hogy a legméltóságosabb Oltáriszentségben önmagát ajándékozta nekünk; hogy a bűnbánat szentségében kegyelmet nyerünk, és a halálos bűnök folytán a bűnbocsánaton kívül az elveszített javaknak ismét birtokába juthatunk; hogy minket állandóan felkeres szent sugallataival; hogy képességet nyújtott nekünk a jámbor könyörgésekre, az ájtatos imádságokra, a jónak megcselekvésére, és a megkezdett jóban való állhatatos kitartásra.

Ugyanezen a módon adunk hálát más általános vagy csak minket ért jótéteményekért, jól tudva, hogy minden jót Istentől nyerünk. És felsorakoztatjuk azokat elménkben, akár nyilvánosan mindenkit, akár csak minket illet az, akár mások is tudnak arról, akár csak egyedül ismertek azok. Minden, de minden jótéteményeiért az Isten-

nek köszönetet mondunk: sőt mivel úgy érezzük, hogy egymagunkban erre nem vagyunk elegendők, felhívjuk az összes mennyei és földi lényeket, hogy csatlakozzanak hozzánk. Elmondjuk azért a három ifjúnak dicsénekét:

Az Úr minden alkotmányai áldjátok az Urat: dicsérvétek és magasztaljátok Őt örökké.

Az Úr angyalai, áldjátok az Urat: egek, áldjátok az Urat.

Minden egek fölötti vizek, áldjátok az Urat: az Úr minden erősségei, áldjátok az Urat.

Nap és hold, áldjátok az Urat: égi csillagok, áldjátok az Urat.

Minden záporosó és harmat, áldjátok az Urat: Isten minden szentei, áldjátok az Urat.

Tűz és hőség áldjátok az Urat: hideg és hőség áldjátok az Urat.

Harmat és zuzmarák áldjátok az Urat: fagy és hideg áldjátok az Urat.

Jég és hó áldjátok az Urat: éjek és napok áldjátok az Urat.

Világosság és sötétség áldjátok az

Urat: villámok és felhők áldjátok az Urat.

Áldja a föld az Urat: dicsérje és magasztalja Őt örökké.

Hegyek és halmok áldjátok az Urat: minden földi teremtmények áldjátok az Urat.

Kútforrások áldjátok az Urat: tengerek és folyók áldjátok az Urat.

Cethalak és vizekben úszó minden állatok áldjátok az Urat: minden égi madarak áldjátok az Urat.

Minden vadak és barmok áldjátok az Urat: emberek fiai áldjátok az Urat.

Áldja Izrael az Urat: dicsérje és magasztalja Őt örökké.

Úr papjai áldjátok az Urat: Úr szolgálói áldjátok az Urat.

Igazak szívei és lelkei áldjátok az Urat: szentek és alázatos szívűek áldjátok az Urat.

Ananiás, Azariás, Mizael áldjátok az Urat: dicsérjétek és magasztaljátok Őt örökké.

Áldjuk az Atyát és Fiút a Szentlélekkel: dicsérjük és magasztaljuk Őt mindörökké.

Áldott vagy te Uram az ég erő-
ségében: és dicséretes és dicsőséges
és fölötte magasztos örökké.

Majd elmondjuk a 102. zsoltárt:

Áldjad én lelkem az Urat: és min-
den, ami bennem vagyon az Ő szent
nevét.

Áldjad én lelkem az Urat: és ne
feledd el semmi adományát.

Ki megkegyelmez minden gonosz-
ságodnak: ki meggyógyítja minden be-
tegségedet.

Ki kiszabadítja életedet a veszede-
lemből: ki irgalmassággal és könyörü-
lettel koronáz meg téged.

Ki betölti jókkal kívánságodat: hogy
mint a sasé, megújuljon ifjúságod.

Irgalmasságot cselekszik az Úr: és
minden igaztalanul szenvedőnek íté-
letet.

Kijelentette Mózesnek az Ő utait: Iz-
rael fiainak az Ő akaratát.

Könyörülő és irgalmas az Úr: hosz-
szantúró és igen irgalmas.

Nem tart haragot örökké: sem nem
fenyeget örökké.

Nem bűneink szerint cselekszik ve-

lünk: és nem gonoszságaink szerint fizet nekünk.

Mert amily magas az ég a föld felett: oly erőssé teszi irgalmát az Őt félőkön.

Amily messze van napkelet nyugattól: annyira távolítja el tőlünk gonoszságainkat.

Mint az atya könyörül fián, úgy könyörül az Őt félőkön.

Mert Ő ismeri alkatunkat: megemlékezik, hogy mi por vagyunk.

Az ember napjai, mint a széna: elhervad ő, mint a mezei virág.

Melyen, ha átmegy a szél, meg nem marad: és többé a helyét sem ismerik meg.

Az Úr irgalmassága pedig öröktől van, és mindörökké az Őt félőkön: és az Ő igazsága a fiak fiain.

Azokon, kik megtartják szövetségét: és megemlékeznek parancsairól, hogy azokat cselekedjék.

Mennybe helyezte az Úr az ő székét: és uralmának minden alá van vetve.

Áldjátok az Urat, minden Ő angya-

lai: hatalmas erejűek, az Ő igéjének cselekvői, mihelyt beszéde hangját halljátok.

Áldjátok az Urat minden erősei: ti szolgálói, kik az Ő akaratát cselekszitek.

Áldjátok az Urat minden alkotmányai: az Ő uralkodásának minden helyén áldjad én lelkem az Urat.

Dicsőség az Atyának és a Fiúnak: és a Szentléleknek.

Miképen kezdetben vala és most és mindenkor: és örökkön örökké. Amen.

X. FEJEZET.

A felajánlás.

Miután szívből hálát adtunk az Úrnak mindazokért a jótéteményekért, melyeket tőle kaptunk, egész természetes, hogy feltámad bennünk az indulat, melyet Dávid király próféta érzett szívében, amikor így kiáltott fel: Mit adjak viszonzásul az Úrnak, mindazokért, amiket nekem nyújtott? (115. zs. 3.) Ennek az epedő váagnak legalább részben eleget teszünk, amikor Istennek ajánljuk fel mindazt, amink

van, és amit neki felajánlhatunk. Először is tehát felajánljuk magunkat neki örökös szolgálóul, reá bízunk mindenünket, és szent akaratára hagyjuk, hogy cselekedjék velünk szent tetszése szerint. Felajánljuk azután neki minden gondolatunkat, szavunkat és cselekedtüNKet, minden működésünket és szenvedésünket, hogy mindezek az ő szent nevének legfőbb tiszteletére és dicsőségére irányuljanak. Azután felajánljuk a mennyei Atyának az ő egyszülött Fiának összes érdemeit és szolgálatait, összes fáradozásait és fájdalmait, melyeket az ő szent akaratának engedelmeskedve végzett és szenvedett, kezdve az ő születésétől, a kemény jászolytól a gyalázatos kereszthalálig, lelkének kiadásáig; mindezek ugyanis a mi javaink és vagyonunk, mert az újszövetségben ezeknek az örökösivé tett minket. Mert nem kevésbé a mienk az, amit kegyelem folytán nyerünk, mint az, amit saját erőnkkel szerzünk meg: de éppen így a magunkénak vallhatjuk Krisztus érdemeit is, melyeket nekünk ajándékozott és Isten azokat úgy veszi,

mintha saját verejtékes fáradságunkkal szereztük volna meg.

Igy tehát minden ember ezeket, mint a magáét ajánlhatja fel Istennek, és felsorolhatja előtte egyenként Krisztus földi életének minden szolgálatát, fáradsalmát, erényeit: az ő engedelmességét, béketűrését, és más egyéb erényeit: és ugyan bemutatathatnánk-e Istennek ennél nagyobb és fenségesebb áldozatot?

XI. FEJEZET.

Esedezés, könyörgés.

Miután elvégeztük kitűnő felajánlásainkat, bátran elébe járulhatunk az Úrnak, hogy adja nekünk kegyelmeit és ajándékait. Elsősorban is lángoló szeretettel és az Isten dicsőségéért égő buzgósággal arra kell kérnünk az Urat, hogy segítsen minden népet és nemzetséget az ő megismerésére, hogy általa felvilágosítva, őt megismerjék, dicsérjék és imádják, mint egyetlen igaz Urat és Istent, azért a zsoltárossal így fohászkodjunk: Valljanak meg téged

Isten a népek, valljanak meg téged az összes népek. (66. zs.) Azután imádkozzunk az anyaszentegyház elöljáróiért, a római pápáért, a bíborosokért, érsekekért, a püspökökért és minden elöljáróért, hogy az Úr kormányozza őket, kegyelmének fényével megvilágosítsa őket, és így minden embert elvezethessenek az ő Teremtőjük megismerésére és azok neki szolgáljanak.

Imádkoznunk kell a királyokért és fejedelmekért, mint erre Szent Pál int minket, és minden magasabb állásban lévőkért, hogy az ő szorgalmas igyekezetük és gondviselésük folytán az alattvalók nyugodt és békés életet élhessenek, és minden erényben bővelkedjenek; mert ez végtelenül tetszik az Úrnak, hiszen ő maga is azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson.

Azután könyörögnünk kell Istenhez az ő titokzatos testének minden egyes tagjáért, az igazakért, hogy őrizze meg őket az igazságban és szentségben; a bűnösökért, hogy a gonosz életről az erkölcsi javulásra térítse őket; a meg-

holtakért, hogy kegyesen emelje ki őket a kiengesztelő gyötrelmekből és vigye át őket az örök életnek a nyugalalmába.

Kérnünk kell az Istent a szegényekért, a betegekért, a fogságba és rabszolgaságba horcoltakért, vagy bármiféle bajban és viszontagságban lévőkért, hogy az ő szent Fiának érdemei miatt legyen segedelmükre, és minden bajtól szabadítsa meg őket.

Miután már könyörögtünk mindazért, ami felebarátunk üdvét szolgálja, térjünk át azokra, amikre nekünk van szükségünk. Hogy miket is kérjünk, arra kit-kit megtanít a szükség, hacsak nem teljesen ismeretlen még saját maga előtt is. De mert kezdőknek írom ezt a könyvecskét, ennek a módját is elmondom, hogy szinte kéznél fogva vezessem őket, és majd egy könyörgés formát is nyujtok nekik.

A magunkért való esedezésnél ezt a sorrendet tartsuk be: Mindenekelőtt arra kérjük az Urat, hogy az ő egyszülött Fiának érdemeiért és szenvedéseiért adja meg nekünk összes bü-

neink bocsánatát; hogy adja kegyelmét a bűnök elkerülésére, és hogy a bűnbánat méltó cselekedeteivel azokat kiengesztelhessük. Főleg azért esedezünk az ő segedelméért, hogy legyen velünk és elkerülhessük azokat a hajlandóságokat és bűnöket, melyekre leginkább készíttve érezzük magunkat. Tárjuk fel tehát mennyei orvosunk előtt lelkünknek minden sebét, hogy ő gyógyítsa meg azokat és kenje meg az ő kegyelmének kenetével.

Ezek után kérjük azokat a fő-fő és nemes erényeket, amelyeken a keresztény ember egész tökéletessége fordul: a hitet, reményt, szeretetet, az Úr félelmét, az alázatosságot, béketűrést, engedelmességet, az erősséget a balsorsban, a lelki szegénységet, a világ megvetését, a helyes felismerést, a szándék tisztaságát, és más ilyesmiket, mert a lelki élet legmagasabb fokára ezek juthatnak el. A hit ugyanis gyökere és alapja a keresztény életnek. A remény bot és menedék a jelen élet minden viszontagságában. A szeretet pedig betetőzése a tökéletességnek, ez a csúcs-

pontja annak. Az Úrnak a félelme az igaz bölcseség kezdete és forrása. Az alázatosság az összes erények alapja és talpköve. A béketűrés a legerősebb fegyver ellenségeink minden támadásával szemben. Az engedelmesség a legdrágább áldozat Isten szemében, mert az ember ekkor saját magát hozza áldozatul az Istennek. A bölcs megválasztás a lélek szeme, mellyel meglátja önön lelkét és a jelen életben vándorlását botlás nélkül végezheti. Az erősség a lélek karja, ezzel viszi véghez minden tettét. A szándék tisztasága pedig minden cselekvésünket Istenre irányítja.

Most a többi erényért esedezzünk, mint amelyek segítségünkre lehetnek a bűnök elkerülésében, kérjük az ételben és italban való mértékletességet, a nyelvnek megfékezését, az érzékek fékentartását, a szerénységet és a külső fegyelmezettséget, a jó példa kedvességét felebarátaink előtt, az önmagunkkal szemben való szigorúságot és erélyt és így tovább.

Végezetül kéréseinket az isteni sze-

retet buzgó kérésével fejezzük be, és ennek kisedésekor kissé hosszadalmasabban elidőzünk, úgy hogy a kérésre szánt idő legnagyobb részét azzal töltjük, hogy ezt a nagy kegyelmet bensőséges indulatokkal és vágyakozással kieszközöljük: mert hisz az isteni szeretetben rejlik minden javunk, miért is igen hasznos a következő imádság elmondása.

Ájtatos imádság az isteni szeretet elnyeréséért.

Add meg nekem, Uram, azt a végtelen nagy kegyelmet, hogy téged teljes szívvel, teljes lélekkel, egész lényemmel és minden erőmmel szeresselek, miként te azt megparancsoltad, oh én egyetlen reményem!

Oh én tökéletes dicsőségem! Oh én menedékem és vigasztalásom! Oh én egyetlen és szeretetben mindenkit fölülmúló Barátom! Oh én virágzó Jegyesem; te édes, a legédesebb méznél édesebb Vőlegénye lelkemnek! Oh szívem édessége! Oh lelkem élete! Oh

szellemem öröme! Te vagy az örökkévalóságnak gyönyörűséges nappala, belsömnek ragyogó világossága, szívemnek paradicsoma! Te vagy az én édes kezdetem és első kiindulásom! Te vagy az én tökéletes elégségem!

Oh Istenem, állítsd föl bennem a te ragyogó ágyadat, és ígéreted szerint lakozzál énbennem, és maradandó lakóhelyet készíts bennem. Öld meg bennem mindazt, ami neked nem tetszik, és tégy engem szíved szerint való emberré, verd át lelkem lelkét és szívemnek legbensőbb rejtekét szereteted nyilával, és sebesíts meg engem; része-gíts meg engem a te tökéletes szeretetednek borával.

Oh mikor tetszem majd neked tökéletesen mindenkben? Mikor vetek el magamtól mindent, ami nem találkozik tetszéseddel? Mikor leszek egészen a tied? Mikor szűnöm meg magamnak élni? Mikor lesz az, hogy semmi sem él bennem más, csak ami a tied? Mikor szeretlek téged izzó szeretettel? Mikor égek el egészen a te szeretetednek lángjaiban? Mikor hatsz át és

töltesz el mindenképpen a te hathatós édességeddel? Mikor nyitod meg előttem, mikor mutatod meg nekem azt a te drágalátos országodat, mely bennem vagyon, vagyis önmagadat, minden kincseddel egyetemben? Mikor egyesítesz magaddal tökéletesen, mikor alakítasz át engem és olvasztasz be magadba, hogy soha többé el ne távozzam tőled? Mikor távolítasz el tőlem minden akadályt, melyek utamban állanak, hogy veled egy szellemet alkossak és tőled soha többé külön ne választassam?

Oh te lelkem szerelme! Te szívem gyönyörűsége! Hallgass meg engem, ne az érdemeimre, hanem a te véghetetlen jóságodra légy tekintettel: taníts engem, világosíts meg engem, vezérelj engem, segíts meg engem minden tettemben-vettemben, mindenek felett és mindenekben, hogy csakis azt mondjam, csakis azt tegyem, amiről tudom, hogy kedves a te szemeid előtt.

Istenem, Szerelmem, Szívem, te édes Barátom, te örömöm és gyönyörűségem! Te erősségem és életem, te vilá-

gosságom, vezérelj engem! Bensőmnek Istene! Miért nem adod meg nekem szükségben szenvedőnek és a te segedelmedet kérőnek azokat, mikre reá szorulok? Te betöltöd az eget és a földet, miért csak éppen az én szívemet hagyod üresen? Te felruházod és feldíszíted a mezők virágait és liliomait, te táplálsz az égi madarakat, te gondoskodik a föld legkisebb férgéről is, miért feledkezel meg éppen csak én rólam, aki a te szeretetedért minden másról megfeledkezem?

Oh te mérhetetlen Jóság, de későn ismertelek meg téged! De lassan ébredtem szeretetedre, pedig te vagy a legrégibb és legújabb szépség! Micsoda szerencsétlen állapotban éltem, amikor téged nem szerettelek! Mily siralmas helyzetben voltam, amikor nem ismertelek téged?! Micsoda nagy lelki vak-ságban szenvedtem, amikor nem láttalak téged: amikor te bennem voltál, és én künn, szerfelett messze kerestelek, míg végre valahára mégis csak felleltelek téged! Ne tórd oh Úram, a te kegyességedre kérlek, ne tórd, hogy

ezután valaha is elhagyjalak és eltávozzam tőled!

És mivel neked egy dolgod igen tetszik és szíven talál, az t. i. hogy legyen olyan szemünk, melyek megláthatnak téged: add meg nekem Uram ezt a szemet, hogy szüntelen reád tekinthessek, azokat a kedves, vadgerlice szemeket, azokat a tiszta és szemérmes szemeket, azokat az alázatos és szelíd szemeket, azokat az áhítatos és könnybe lábadt szemeket, azokat a figyelmes és okos szemeket, amelyek megértsék a te akaratodat, és teljesítsék is: hogy én ilyen szemeket vessek reád, és te viszont ilyen szemekkel tekints le reám. Azzal a tekintettel nézz reám, aminővel a téged megtagadó Péterre néztél, és bűnének keserű megsiratására bírtál; melyet a tékozló fiúra vetettél, mikor a visszatérőhöz odafutottál és karjaidba zártad, és a béke csókját reá lehelted; mellyel reá néztél a publikánusra, ki szemét sem merte égre emelni; mellyel bűnbánatra indítottad Mária Magdolnát és arra készítetted, hogy lábaidhoz boruljon, azokat könnyeivel áztassa és

hajával törölgesse. Azokal a szemekkel tekints reám, melyeket az Énekek énekének menyasszonyára vetettél, amikor az téged szeretetére kényszerített és te kénytelen voltál elmondani: Mily szép vagy én barátnóm, mily szép vagy: szemeid mint a galamboké. (Én. 1.) Hogy az én tekintetem előtted kedves, szépségem elragadó legyen, oh ezt add meg nekem a te kegyelmed és hatalmad zálogául, hogy ezek lelkemet még fenségesebbé és ékesebbé tegyék.

Felséges, jóságos és kegyelmes teljes szent Háromság! Egy és egyedüli Isten, Atya, Fiú és Szentlélek! Taníts meg, kormányozz és segélj meg engem mindenekben! Mindenható Atya, a te mérhetetlen hatalmad nagyságára kérlek téged, hogy erősítsd meg és szilárdítsd meg emlékezetemet, hogy egyedül te reád gondoljak és töltsd be lelkemet szent és jámbor gondolatokkal.

Te legbölcsebb Fiú Isten, világosítsd meg a te örök bölcseségeddel az én parányi értelmemet, és ruházd fel azt a legfőbb igazságnak és az én nyomorult voltomnak ismeretével. Szentlélek

Isten, az Atya és Fiú szeretete! A te megfoghatatlan jóságoddal tedd meg, hogy én mindig a te szentséges akaratodhoz szabjam akaratomat, gyűjtsd fel azt a te igazi szeretetednek tüzével, hogy a gonosz sugallatok e tengerében a hullámok vize azt ne legyen képes kioltani.

Teljes Szentháromság egy Isten és én egyetlen javam! Vajha én egyedül annyira tudnálak szeretni és dicsőíteni téged, amennyire az összes boldog Lelkek szeretnek és dicsőítenek téged! Bár egyesíthetném magamban az összes teremtmények szeretetét és szabadon mind a te szeretetedre fordíthatnám és teljesen átnyújthatnám neked: habár jól tudom, hogy mindez elenyésző csekélység a te oly nagy szeretettel való szeretetedre, mint amekkora szeretetre te méltó vagy. Igazán méltóan csakis te szeretheted és dicsérheted magadat, mert nincs az a teremtmény, aki a te megfoghatatlan jóságodat kívüled értelmével felérni képes volna: ennek folytán egyedül te vagy képes azt oly elegendően szeretni, mint amennyire

érdemes vagy, azért azután egyedül a te isteni kebledben marad meg tökéletesen a szeretet igazsága.

Mária, Mária, Mária! Szentséges szűz Anya! Istennek Anyja, mennyország Királynője, világnak Nagyasszonya, Szentlélek hajléka, tisztaság Lilioma, türelem Rózsája, gyönyörűség paradicsoma, tisztaságnak tükre, ártatlanság edénye! Oh esedezz érettem, nyomorult, szűkölködő, számkivetésben lévő, vándor gyermekedért: legalább a te szereteted bőségének halvány árnyékát juttasd nekem. Istennek minden Szentjei, ti szent angyali Lelkek, kik égtek a ti Teremtők iránt való szeretettől: különösen ti Szeráfok, kik az eget és földet felgyújtjátok, ne hagyjátok magára az én nyomorult szívemet, hanem inkább tisztítsátok meg azt, mint Izaiás próféta ajkait, minden vétectől és tisztátalanságtól; és gyujtsátok azt lánggra a ti lángadozó, izzó szeretetetekkel, hogy szeressem a ti Uratokat, őt keressem, egyedül benne nyugodjam meg, és benne maradjak mindörökkön örökké, Amen.

XII. FEJEZET.

Az elmélkedés szabályai.

Mindaz, amit eleddig mondtam, csakis bőségesebb anyagot nyújt az elmélkedésre; de a mostani oktatás különleges figyelmet érdemel. Vannak ugyanis emberek, és meglehetősen sokan vannak, akik, mivel híján vannak a kellő és elégséges elmélkedési anyagnak, hamar beleunnak az elmélkedésbe és abba is hagyják azt. Most tehát, hogy elégséges anyagot szolgáltattam az elmélkedéshez, röviden előadom azt a formát és módszert, melyet az elmélkedésnél igyekezzünk betartani.

A szent elmélkedés legfőbb tanító mestere ugyan a Szentlélek Isten, de a tapasztalat számtalanszor bebizonyította, hogy bizonyos szabályok is keltenek ide; mert az az út, amely Istenhez vezet, bizony nehéz és telve van akadályokkal, éppen azért vezetőre szorulunk, e nélkül ugyanis sokan hosszú ideig tévelyegnek és nem lelnek a helyes ösvényre; de legalább is nem érik el olyan gyorsan, mint szeretnék

céljukat. Lássuk azért most ezeket a szabályokat.

1. Sohasem szabad a fentebb feltárt elmélkedési pontokhoz, valamint a megszabott időhöz annyira ragaszkodnunk, hogy bűnnek tartanánk, ha más tárgyra térnénk át, ámbár az nagyobb áhítatra gerjeszti lelkünket. Minden szent ajtosságnak, az elmélkedésnek is célja az áhítat, és így az, ami e célhoz hamarább elvezet, bizonyosan jobb is és alkalmasabbnak is tartandó. De ezt nem szabad csak úgy könnyedén, bármily csekély okból megcselekednünk; hanem csakis akkor, ha tényleg nagyobb előmenetelünkre szolgál, és ez világos is előttünk.

2. Az elmélkedésnél óvakodnunk kell a szerfeletti elgondolkozástól, inkább az akarat hatásos indulataival foglalkozzunk, mint az elmebeli kíváncsi okoskodásokkal. Nem is járnak helyes úton azok, akik az imádsághoz és az isteni titkokról való elmélkedéshez olyan formán fognak hozzá, mintha a néphez intézett beszédre készülnének, és arról gondolkoznának; ez az elmét

és lelkiületet csak elszórakoztatja, de magába szállást nem nyújt; ez inkább a nyilvánosság előtti szereplés, mint behatolás lelkünk mélyébe. Aki tehát helyesen akar elmélkedni, az ne tudálékosan, hanem alázatosan és öreg, tanulatlan nénikék módjára fogjon az elmélkedéshez; az legyen a szándéka, hogy átérezze és megízlelje az isteni dolgokat; ne az értelmét akarja élesíteni, ne nagy gondolatokat akarjon abból kihozni. Ez azoknak a dolga és vágya, akik a tudományukat akarják fejleszteni, kik tanulni kívánnak: azok ellenben, akik azért adják a fejüket elmélkedésre, hogy meghatódjanak, lánggra gyuljanak és az ájtatos áhitat könnyeit ontsák, azok a tanulást nem hajhásszák.

3. A második pontban már megmondtam, hogyan kell az értelmet mérsékelni és az akaratnak alárendelni. Azonban az akaratnak is kellő határt kell szabni. Ezeket a határokat hiba nélkül nem lehet átlépni, nehogy az akarat működése túlságos heves és kapkodó legyen. Azért tudnunk kell, hogy

az áhítatot erőnek erejével nem lehet kikényszeríteni: pedig vannak, akik azon a véleményen vannak. Ezek módfeletti és erőszakos szomorúsággal akarják magukat a könnyezésre és fájdalmas együttérzésre kényszeríteni, amikor Krisztus kínszenvedéséről elmélkednek és felejtik azt, amit oly szépen megmondott már Kásszián, hogy ezzel csak kiszáritják a lelküket, és alkalmatlanná teszik azt az isteni látogatásokra. Ezenfelül ez az erőszakoskodás rendszerint ártalmára szokott válni a testi egészségnek és nagyon gyakran ez a kellemetlen érzés, melyet legfőképpen az ilyen erőszakos fellépés vált ki, annyira közömbössé teszi a lelkiéletet, sőt megviseli a szellemet, hogy szinte fél a szent elmélkedéstől, mert hiszen magán tapasztalta, hogy neki mily nagy bajokat okozott. Azért a buzgó elmélkedő lélek, amikor Krisztus gyötrelmeiről elmélkedik, ne legyen aggályos, mert hogy nem nagy fokban érezte át a részvétet és együttérzést; hanem elégedjék meg azzal, hogy maga elé állítja Krisztust olyan helyzetben, ahogyan ő szenved-

hetett, és azután egyszerűen nyugodtan elnézegeti őt; elnézegeti pedig gyengédséggel, részvétellel és átérzéssel, már amint Isten az ő irgalmában megengedi, és nem akarja ezeket az indulatokat erőszakkal kicsalni magából. Megelégszik ezekkel; a többiekkel, miket Isten megtagadott vagy nem akart nyújtani, nem sokat törődik, miattuk nem emészti magát.

4. Már a mondottakból is kitetszik, hogy micsoda figyelem kívántatik meg az imádsághoz. Imádság közben ne legyen a szívünk langyos, elszórakozott, mélységesen levert; hanem eleven, hanem figyelmes, hanem az égiekre felemelkedett: de amint szükséges, hogy az Isten megkérlelésére figyelmesen, felemelkedő szívvel, és az érzékelhetőtől eltávolodottan járuljunk; úgy az is éppen úgy szükséges, hogy magát a figyelmet is bizonyos édesded mérséklet hassa át, nehogy ártson az egészségünknek; mert ez esetben csak megakadályozza és kioltja az áhítatot. Ez ellen cselekszenek némelyek, akik amit elméjükkel elgondolnak, arra igen

figyelmesek, és nincsenek tekintettel az erejükre és természetükre, és fejüket annyira megerőltetik, hogy csaknem teljesen hasznavehetetlenné válnak más dolgokra is. De vannak éppen ellenkezően olyanok is, akik attól való féltükben, hogy megárt ez nekik, annyira elhagyják magukat, hogy az imádság idejét csak ásítózással töltik, és oda sem figyelnek, hogy mi megy lelkületükben véghez. Természetesen az ilyenek minden haszontalan gondolatnak rabjaivá lesznek, és elszórakoznak.

Ezt a két végletet egyszerre elkerülhetjük, csak arra kell törekednünk, hogy egyrészt a szerfeletti figyelemmel fejünket meg ne erőltessük, másrésztől ne hagyjuk gondolatainkat szabadjára, ne engedjük, hogy túlságos hanyagságból és magunk elhagyásából azok tettségük szerint elcsapongjanak. Lám, aki makrancos lóval indul útra, rendkívül ügyel arra, hogy a gyeplőt ne fogja túlságos rövidre, de ne is engedje nagyon neki; hanem vele egyenletesen kormányozza a lovat, nehogy elragadja és veszélybe sodorja őt, vagy makran-

cosan helyben ágaskodják, és húzni ne akarjon: így nekünk is arra kell törekednünk, hogy figyelmünket zabolázzuk, de azért szorgalmasan ügyeljünk arra is, hogy gondolatainkat szabadjukra ne engedjük, bár ekkor is távol kell tartani magunkat minden erőszakosságtól és túlzásig vitt igekezettől.

Azt is meg kell jegyeznünk, hogy amiket most a figyelemről mondtam, leginkább az elmélkedés elején kerülendő. Gyakran megtörténik ugyanis, hogy míg az elmélkedés elején a figyelmet túlságig visszük, a fej elfárad, és már nincs erőnk magának az elmélkedésnek végzésére. Úgy járunk, mint azok az utasok, akik útjuk megkezdésekor gyors és hatalmas léptekkel sietnek útjuk végéhez, azután pedig kénytelenek több pihenőt tartani és lassan lépkedni.

5. Egy igen fontos szabályt ajánlok most az elmélkedésben buzgólkodók figyelmébe. Az áhítat hiánya ne téveszsen meg senkit. Pedig hányan elvesztik a kedvüket, sőt abbahagyják az elmélkedést, mert nem érzik hamarosan

azt az édes áhítatot, melyet elképzeltünk magukban. Nem jól teszik ezt, mert hosszas tűréssel és állhatatosan ki kell várniuk az Úrnak eljövetelét. Mert az isteni Felség méltósága, azután az emberi természet haszna, valamint az imádságnak nagy ügye nem egyszer megköveteli, de mindenkor illendő, hogy az isteni Felség palotájának kapujánál egy ideig várakozzunk. És hogyha némi várakozás után eljön az Úr, adjon lelkünk hálát neki az ő jóságos és kedves eljöveteléért; míg ha még tovább elmaradna, alázzuk meg előtte magunkat és valljuk meg, hogy nem is voltunk erre a kegyelemre semennyire se méltók.

És ha még ezek után is késne, viseljük el azt békén, és elégedjünk meg azzal, hogy magunkat és mindenünket bemutathatjuk neki kedves áldozatul, hogy a magunk akaratát megtagadhatjuk, hogy magunkat az ő kezeibe és hatalmába átadhatjuk, hogy keresztrefeszíthetjük minden rendetlen kívánságunkat, hogy vétkeinkkel és szenvedélyeinkkel harcba szállhatunk, és hogy

a magunk részéről minden lehetőét megtettünk. És bár nem is tudtuk érzékelhetően imádni az Urat, elég nekünk már az is, hogy lélekben és igazságban imádhattuk őt, mert ő ilyen imádókat keres.

De meg kell győződve lennünk arról is, hogy ez a legveszedelmesebb és legnagyobb félelmet keltő kísértés a jelen életben, hogy itt teszi Isten próbára az igazi és hűséges szolgálait, hogy itt választódnak külön a hitetlenektől; és aki ebből a nagy megpróbáltatásból épen és sértetlenül kerül ki, minden másban szerencsés eredményt ér el.

6. Ez a szabály nem sokban különbözik az ötödiktől, de azért éppen olyan fontos. Az Isten szolgájának nem szabad megelégednie azzal, hogy valami csekély érzékelhető gyönyörűséget merített az elmélkedésből, pedig sokan így tesznek, akik azt hiszik, hogy mihelyt nagynehezen kis könnyet morzsolhatnak ki szemükből vagy valami csekély megindulást éreznek szívükben, máris elérték az elmélkedés célját. Már pedig mint láttuk, az elmél-

kedés célja egészen más, és ez éppen nem elégséges annak megközelítésére. Ime a föld megtermékenyítésére sem elegendő, ha néha-néha egy-egy futó zápor elveri a port, mert az egy-kettőre leszalad és felszikkad; hanem szükség van arra, hogy bőséges eső hulljon alá, hogy szép, országos, csendes eső áztassa meg a földet és azt nyugodtan beihassa, mert csak ekkor hozhatja meg az óhajtott termést. Éppen így a lélek is reá szorul az isteni bőséges kegyelem esőjére, hogy a jócselekedetek gyümölcsét megteremhesse.

Méltán intenek tehát minket a lelki dolgokban felettebb jártas férfiak, hogy a szent elmélkedésre ki-ki annyi időt szánjon, amennyit csak tud, és bizonyosan hasznosabb egyfolytában több időt fordítani erre, mint megszakítva, részletekben elmélkedni. Az időnk amúgy is rövid, csaknem az egészét elképzeléssel, nyugodt meglátással és a szív magábaszállásával töltjük el, és nagyon sokszor megesik, hogy amikor már sikerült ezeket a kellemetlenségeket leküzdenünk, az elmélkedési időnek vége-

szakad. A mi most már az elmélkedési idő nagyságát illeti, nekem úgy tetszik, hogy egyfolytában egy vagy két órát átelmelkedni nagyon kis idő, mert jól tudjuk, hogy nem egyszer csaknem egész óra telik bele, mikorra szívünk hárfájának húrjait kellően hangolni tudjuk, vagyis míg el tudjuk zárni az érzéki dolgoktól. Már pedig némi időt kell arra is hagynunk, hogy a végzett elmélkedésből némi hasznot is merítsünk.

De azt sem mellőzhetem, hogy meg ne mondjam, hogy a lelkületünk sokkal alkalmasabb és megfelelőbb az elmélkedésre, amikor valamely szent és jámbor cselekedetet követ az: hisz jól tudjuk, hogy a jól kiszáradt fa könnyebben lángra kap, és így a már ekként előkészített szívet is könnyebben fellángoltatja a mennyei tűz. Mégis azt merem mondani, hogy a kora reggeli órák a legmegfelelőbbek és legalkalmasabbak az elmélkedésre, mert ekkor még nincs tele mindenféle gondolatokkal a fejünk, és szabadabb; ennek folytán szabadabban és buzgóbban

hozzáláthatunk az elmélkedéshez. Ha pedig valakit annyira lefoglalnak a dolgai és annyira lekötnek a teendői, hogy nem szentelhet órákat az elmélkedésre, legalább kövesse az evangéliumi szegény asszony példáját, legalább egy garast, egy-egy óranegyedet nyújtson az Úrnak, mert ha nem a hanyagság az oka annak, hogy csak ily keveset adunk neki, az aki minden teremtmény szükségletéről külön-külön gondoskodik, reánk is a legkegyelmesebben tekint.

7. A hatodik szabályhoz hasonló a hetedik. Az áhítatre törekvő embernek minden alkalmat meg kell ragadnia, mikor az Isten őt elmélkedésen kívül vagy az alatt különös vigasztalással látogatja meg és nem szabad semmiképpen sem megengednie, hogy ez az idő gyümölcsözetlenül múltjék el. Lám a vitorlás hajó is csendes szellő fuvalmára egyetlen óra alatt is nagyobb utat képes megtenni, mint máskor egy egész nap alatt. Így cselekedett Szent Domonkos is. Annyira vigyázott az isteni látogatásokra, hogy amikor úton volt és Isten közben különös látogatásban ré-

szesítette, előre küldötte útitársait, és magányosan hátramaradt vagy lassabban ment, míg csak ezt az égből számára küldött falatot teljesen meg nem emésztette. De akik mit sem törődnek a mennyei látogatásokkal, azokat méltán éri az a büntetés, hogy Isten is így tesz majd velük, hogy amikor ők keresik az Istent, nem találhatják fel őt.

8. Ez a nyolcadik szabály nagy horderejű és abban áll, hogy imádság közben az elmélkedésből átlépünk a szemlélődésre, mert hisz az elmélkedés lépcső a szemlélődéshez. Tudnunk kell ugyanis, hogy az elmélkedésnek az a hivatása, hogy az isteni dolgokat figyelmesen és buzgón megfontoljuk, majd ezt, majd azt alaposan vizsgálat tárgyává tegyük, hogy szívünkben valamely jámbor indulatot gerjesszen: akárcsak az, aki a kovát acéllal addig ütögeti, míg csak szikrát nem csihol ki. A szemlélődésnek pedig az a hivatása, hogy az elmélkedéssel kicsiholt szikrát taplón felfogja, fujdogálással terjessze és lángra lobbantsa a tüzet; vagyis hogy ezt a keresett és fáradsággal megtalált indu-

latot csendben és nyugalomban élvezhesse a lélek: nem bíbelődik sok okoskodással és szemlélettel az értelmé, hanem egyszerűen az igazságnak tiszta, őszinte látomásával is beéri.

Erre nézve mondotta egy szentatya: Az elmélkedés nem baj, ha fáradságos és kevés gyümölcsöt hozó is; de már a szemlélődés legyen minden teher nélkül és járjon roppant haszonnal: az elmélkedés keresse, a szemlélődés azt megtalálva élvezze; az elmélkedés rágja meg az eledelt fogaival, a szemlélődés fogyassza el a megrágottat élvezettel; az elmélkedés fontoskodjék és okoskodjék, a szemlélődés pedig egyszerű tekintettel szemlélje a megszeretett és megízlelt dolgokat. Hogy többet ne mondjak, az elmélkedés eszköz, a szemlélődés pedig a cél: az elmélkedés út és mozgás, a szemlélődés az élet befejezése és a cselekvés vége.

Ezek előrebocsátása után megértjük majd a lelkiélet mestereinek közszájon forgó mondását, melyet kevés olvasó tud igazán felfogni, hogy t. i. a cél elérésével minden eszköz megszűnik.

Ime a hajós is megpihen, mikor beér a kívánt kikötőbe; éppen így az elmélkedő is, mihelyt eljut fáradságos úton-módon a szemlélődés nyugalma és ízlelésére, abba kell hagynia az okoskodás és megfontolás kényelmetlen ösvényét; és be kell érnie azzal, hogy egyetlen egyszerű tekintettel az Isten jusson eszébe, és őt mintegy maga előtt lássa és azzal az indulattal, melyet ugyancsak ő ad meg, a szeretet, a bámulat, az öröm indulataira serkenjen, benne örvendezzen és azt élvezze.

Hogy mi tanácsolja ezt, annak is megmondom az okát. Mivel az elmélkedés célja a szeretetben és az akarat egyéb gerjedelmeiben áll inkább, mint az értelem elme-futtatásaiban; azért mikor már az akaratot foglyul ejtette az indulat és a keresett átérzést elérte, nincs már többé semmi értelme annak, hogy elmélkedjünk és okoskodjunk, hanem amennyire tehetjük, a léleknek minden erejét arra kell fordítanunk, hogy más lelki tehetségeink ebben a cselekedetben ne zavarjanak, el ne szóra-

koztassanak, elcsatangolásra ne csábítsanak.

Ezért egy tudós férfiú azt a tanácsot adja azoknak, kik úgy érzik, hogy az isteni szeretet lángjaiban égnek: hogy hagyjanak fel minden más, bármily finom és magas okoskodással és gondolattal; nem azért mintha azok rosszak volnának, hanem mert a nagyobb jónak útjában állhatnak. Ez pedig nem egyéb, minthogy mikor már elérkeztünk a célhoz, az elmélkedést hagyjuk el a szemlélődés kedvéért.

Hogy ezt megtehessük, mert most már részletekbe kívánok bocsátkozni, minden egyes elmélkedés végén, vagyis miután már elvégeztük az imádságot az isteni szeretet megnyeréséért, térjünk át a szemlélődésre. Kettős okunk is meg van erre. Mert egyrészt fel kell tételeznünk azt, hogy az elmélkedés fáradalma mégis csak felkeltette bennünk az áhítatot Istennel szemben; mert miként a Bölcs mondja: Jobb az imádságnak vége, mint a kezdete: másrészt az elmélkedésnek és imádságnak fáradalma után nagyon is megfelelő-

nek látszik, hogy engedjük az értelmet kissé megpihenni, hogy az a szemlélődés karjai között békén megnyugodjék.

Ekkor tehát ki-ki űzze el magától az összes csupa beképzelődéseket, melyek az elmét háborgathatnák; helyezze nyugalomba az értelmet; emlékezete egyedül Istennel foglalkozzék, és úgy lássa magát, mint aki Isten előtt van, de mégis tartózkodjék Istennek különös szemléletétől. Elégedjék meg azzal az ismerettel, melyet a hit nyújt, és ehhez az ismerethez kapcsolja akaratát és szeretetét, mert hisz egyedül ezzel ölelhetjük át az Istent és ebben áll az egész elmélkedés gyümölcse. Maga az értelem, bíz alig valamit képes felfogni az Isten ismeretéből, de az akarat a legtöbbet tudja szeretni.

El kell tehát magunkat távolítani az érzékelhető dolgoktól, vonuljunk vissza magunkba, a lelkünk mélyébe, ahol ott van az Istennek a képe. Itt azután szorgalmasan hallgatózzunk, mintha Istent egy magas toronyból hallanók vagy pedig szívünkbe zárnánk, vagy mintha nem volna ez égvilágon más terem-

mény, és csak mi, és Isten léteznénk egyedül.

De még ennél is többet mondok. Feledjük el még magunkat és összes cselekedeteinket is, mert amint egy szentatya mondja: az imádság csakis akkor minden tekintetben befejezett, amikor az imádkozó elmerülésében észre sem veszi, hogy az Isten előtt áll. Ezt pedig nemcsak az elmélkedés végén, hanem közben is, az egyes részek között is meg kell tennünk; valahányszor meglep minket az a lelki-álom: amikor az értelmet mintegy lenyűgözi bizonyos álomszerűség, de az akarat azért virraszt; és ezzel a legválasztékosabb eledellel táplálkozunk, ameddig az tart. De amikor már megemésztettük azt, ismét vissza kell térnünk az elmélkedéshez. Lám, a kertész is előbb megöntözi ugyan a kerti veteményeket, de nem egyszerre zúdítja rájuk az egész vizet, hanem közben vár egy keveset és mikor már beitta a föld az öntözést, akkor ismét elárasztja vízzel, hogy a föld teljesen átnedvesedjék és termékenyebbé váljék.

Hogy a lélek ez elszenderedésben micsoda lelkivilágosságot és örömet, valamint ennek az ajándéknak micsoda nagyságát érzi, hogy micsoda jóllakottság, szeretet, és benső békesség, micsoda vigasztalás tölti el keblét, azt emberi nyelv nem képes kifejezni. Ez a béke ugyanis minden érzést felülmúl; ez a boldogság akkora, hogy nála nagyobbat kigondolni sem lehet. Vannak egyesek, kik az isteni szeretet tüzetől annyira felgyulladnak, hogy bensőjüket minden előzetes elmélkedés nélkül öröm tölti el Isten szent nevének puszta hallatára. Ezek, hogy Istent szeressék, éppen úgy nem szorulnak megfontolásokra és okoskodásokra, miként az anya vagy a házastárs se szorul ösztönzésre, hogy gyermekét vagy házastársát szeresse. Vannak azután mások, kik Istenben annyira elmerültek és felszívódtak, hogy nemcsak elmélkedés közben, hanem ügyes-bajos dolgaik közepette is megfelelkeznek minden teremtett dologról, sőt önmagukról is az Isten szeretete miatt. Az isteni szeretet e hatásán éppen nem kell cso-

dálkozunk, mert hisz az emberben a világi dolgok szeretete sokkal nagyobb dolgokat is szokott művelni olyannyira, hogy egyesek beleőrülnek abba. Vajjon a kegyelemnek nem volna akkora ereje, mint amekkorát a természetnek és a bűnnek tulajdonítunk? Amikor tehát érzi a lélek magában az isteni szeretet működését, legyen az az imádság bármelyik részében, semmiképpen ne hagyja azt elmúlni, ha mindjárt az elmélkedés egész idejét töltené is el vele, és ha az elmélkedés tárgyát még csak nem is tenné megfontolás tárgyává, hacsak nincs arra különösen kötelezve. Mert Szent Ágoston szerint, amiként el kell hagynunk a szóbeli imádságot, ha az áhítatunkban akadályoz; akként el kell mellőznünk az elmélkedést is, ha az útjában áll a szemlélődésnek.

Amiként pedig szükséges elhagynunk az elmélkedést az indulatok miatt, és így a kisebbről átmenni a nagyobbra: akként néha az ellenkező is szükséges lehet, vagyis, hogy az indulatokat hagyjuk el az elmélkedés miatt. Akkor

t. i., amikor a megindulás úgy erőt vesz rajtunk, hogy egészségünket komoly veszély fenyegeti. És az elég gyakran megesik azokkal, akik a szent elmélkedésre meggondolás nélkül adják a fejüket, és ezt túlzásba viszik, mert csábítja őket az isteni édesség kedvessége. Ezek számára, mint egy szentatya mondja, az a legjobb orvosság, hogy a szemlélődést abbahagyják és más indulatokat ébresztenek magukban, mint p. o. a részvétet, és evégből egy ideig Krisztus kínszenvedéséről elmélkednek: vagy pedig a bűnről és e világ nyomorúságáról elmélkednek, hogy szívüket tehermentesítsék, és a túlságos figyelemtől elvonják.

MÁSODIK RÉSZ.

A Z Á H I T A T.

I. FEJEZET.

Miben áll az áhítat.

Nem tudom, van-e nagyobb szenvedés, mely érhetné az elmélkedő lelket, aki sok bajlódás és nehézség közepe tette végzi imádságát és elmélkedését, mint az, hogy elmaradnak az áhítat édes érzései, melyeket eddig gyakran tapasztalt imádság közben. Akkor ugyanis, amikor ezt érezzük, nincs éde sebb, nincs kellemesebb, nincs könnyebb, mint imádságban és elmélkedésben tölteni időnket: de ha hiányzik az, semmi sem terhesebb, semmi sem kellemetlenebb, mint imádkozni. Ami-

ként tehát előbb az imádságról és elmélkedésről és végzésének módjáról tárgyaltam, most nem tartom céltalannak, hogy beszéljek azokról, amik az áhítatot felkeltik és előmozdítják vagy éppen gátolják, sőt kiölik az ember lelkében; valamint azokról a kísértésekről, melyek a jámbor embereket ezekben a szent gyakorlatokban legtöbbször érik; végül néhány szabályt is adok, melyek e tekintetben igen hasznosak. Mindenekelőtt magából az áhítat meghatározásából indulok ki, hogy nyilván álljon előttünk, milyen és mekkora is az a gyöngy, amelynek megszerzéséért harcolunk.

Az áhítat az az erény, mondja Szent Tamás, mely az embert felkészültté és készségessé teszi az összes erények gyakorlására, és a jócselekedetekre serkenti. Már ez a meghatározás is eléggé kifejezi ennek az erénynek szükséges és hasznos voltát, mint amely többet foglal magában, mint amennyit az ész felfoghatna.

Ennek bőségesebb megértésére tudnunk kell, hogy a jámbor és igaz élet-

nek a legnagyobb akadálya az emberi természet romlottsága, mely a bűnnek a következménye. Ez az oka a bűnre való nagy hajlandóságunknak, emiatt esik oly rettenetes nehezünkre a jócselekedet. Ez teszi nehezzé és elviselhetetlenné az erényes életet, jóllehet az erénynél, ha azt önmagában szemléljük, nincs a világon kedvesebb, szeretetreméltóbb és szebb valami.

Az isteni bölcseség azonban gondoskodott számunkra megfelelő oszközkörről is, hogy leküzdhessük ezt a nehézséget. Miként az északi szél szétkergeti a felhőket és az égboltozat ismét kiderül: akként az igazi áhítat is elúzi lelkünkől az erényes élet minden kellemetlenségét és nehézségét, és minket készségesekké és fürgékké tesz a jámbor és jeles cselekedetek végzésére. Ez az erény annyira megérdemli az erény nevet, hogy egyuttal a Szentlélek különös ajándéka is. Mennyei harmat az: az imádság révén elnyert isteni segedelem és látogatás az: és az a sajátossága, hogy eltávolítja az imádságban és elmélkedésben előforduló nehéz-

séget : elúzi a tunyaságot, az isteni dolgok véghezvitelében fürgeséget nyújt ; az értelmet tanítja, az akaratot megerősíti ; a szívben felgyújtja az Isten iránt való szeretetet ; megfékezi a tiltott kívánságok lángjait ; az emberi dolgokat megunatja, és a bűnnek meggyűlölését előidézi ; azt, akit hatalmába ejtett és eltöltött, új buzgalommal, új lélekkel, új lelkesedéssel, és új vágyakkal tölti el a jó cselekvés dolgában. Mert miként az erős Sámson is erőben felülmult minden embert, míg haját le nem vágták : de hajától megfosztatva ereje is eltűnt, és éppen oly gyenge emberré vált, mint más emberek : akként minden egyes keresztény lélek is az áhítattól megsegítve és felüdítve erős és izmos, de nélküle gyenge és erőtlen marad.

Nagy és sok dicséretest lehet elmondani erről az áhítatról, de a legkiválóbb benne az, hogy bár csak egyetlen erény, mégis az összes többi erényekre ez ösztökél : éppen ezért aki az erények ösvényén könnyedén akar járni, ezt az erényt öltse fel sarkantyúk gya-

nánt, mert nélküle nem lesz képes a benne rejtőző makrancos és megvadult állatot féken tartani.

Az eddig mondottakból is nyilván kitetszik, hogy miben is áll az igazi és tényleges áhítatnak a lényege. Tehát nem áhítat még az a szívbéli gyengédség, sem a lelki vigasztalások bősége, melyet többször tapasztalunk imádság és elmélkedés közben: ha csak nincs az kapcsolatban bizonyos lelki készséggel és fürgeséggel a jó cselekvésre: különösen, mert nem ritkán előfordul, hogy az egyik a másik nélkül található fel, de ezt Isten az ő szolgálóinak megpróbálására engedi meg.

Ámbár nem merem letagadni azt, hogy ezek a vigasztalások gyakran hasznunkra vannak, és minket az áhítat és lelki készség nélkül is jeles és jámbor dolgok véghezvitelére segínek: és az is igaz, hogy az igazi áhítatot nem egyszer gyarapítják ezek a lelki vigasztalások és vágyakozások. Ennélfogva az Isten szolgálójának szabadon lehet kívánni és kérni a vigasztalásokat, nem mert gyönyörködni óhajt bennük, bár

ez is velük jár; hanem mert elősegítik és felettébb megnövelik bennünk az áhítatot, mely azután minket fürgékké tesz a jó cselekedetek véghezvitelében. Megmondotta ezt már a királyi próféta is, amikor magáról így énekel: A te parancsolataid útján futottam, amikor kitágítottad szívemet. Vagyis amikor szívemet a te vigasztalásaid édességével felüdítetted, mert ezek voltak ennek a készségnek okai.

Most tehát elmondom, hogy mely eszközökkel lehet az áhítat erényét megszerezni: és azt hiszem, hogy ezzel nagy szolgálatot teszek, mert ez az az erény, mely minden más erényre ösztönöz minket; és amikor feltárom azokat az eszközöket, melyekkel azt megszerezhetjük, csak előírom azokat az eszközöket, melyek útján az összes többi erényeket elsajátíthatjuk.

II. FEJEZET.

Kilenc segédeszköz az áhítat megszerzésére.

Sok minden elősegíti az áhítatot, közülük most néhányat kiválasztok.

1. Az áhítatot nagyon elősegíti az, ha ezt az ájtatosságot nemes és mindenre kész lelkülettel vállaljuk, hogy ezt a drága gyöngyöt magunknak biztosítsuk, bármily érdes és nehéz utat is kell evégből megtennünk, és bármennyit is kell érte szenvednünk. Mert annyi bizonyos, hogy semmi sem kiváló, ami egyszersmind nem nehéz is; már pedig az áhítat ilyen természetű, különösen a kezdet kezdetén.

2. Az áhítatot igen-igen előreviszi a szívnek gondos megőrzése a hiú és mihaszna gondolatoktól, az indulatoktól, az ideiglenesek szeretetétől, a zavaró, és izgató felindulásoktól. Hisz nyilvánvaló, hogy ezek mindegyike nagy akadálya az áhítatnak. Az áhítat ugyanis legelsősorban megköveteli a nyugodt és minden rendetlen érzelem-

től mentes szívet, akárcsak a citera húrjai az összhangolást.

3. Az áhítatnak nagy segedelmére van az érzékek, főleg a szemeknek, nyelvnek és füleknek fékentartása, mert legtöbbször ezek szórakoztatják el a lelket. A szemeken és füleken át ugyanis mindenféle képek és emlékek tükröződnek vissza lelkünkben, ezek azután megzavarják a lelket nyugalmát és békéjét, és felforgatják azt. Nem minden ok nélkül mondották azért egyesek, hogy a szent szemlélődéssel foglalkozóknak süketeknek, vakoknak, némáknak kell lenniök. Mert mennél kevésbé csatangol el a külvilágban, annál nagyobb nyugalomnak és összeszedettségnek örvend.

4. A magányosság is nagy mértékben előidézi az áhítatot. A magányosság ugyanis nemcsak a bűnalkalmakat távolítja el tőlünk, nemcsak azokat az okokat szünteti meg nálunk, melyek főszerepet játszanak abban, hogy szívünk és gondolkozásunk elszórakozzék; hanem a magányosság fellelkesíti az embert, hogy lelkét vonja el minden

érzéki dologtól, hogy magába szálljon, hogy Istennel szünet nélkül társalogjon: maga a szent magány helye is szüntelen erre int, ez ugyanis más társaságot a szent társalgáson kívül meg nem enged.

5. Nem mellőzhető, mert az áhítatot nagyon növeli bennünk, a jámbor és a lelki dolgokról szóló könyvek olvasása. Tömérdek anyagot szolgáltat ez a szemlélődéshez, az elmét elvonja a földiektől, felkelti az áhítatot és azt műveli, hogy örömetst elfoglalkozunk azoknak szemlélődésével, miket olvasás közben édesdeden megízleltünk; miért is megtörténik, hogy amitől túlárad a szív, az gyakrabban visszatér emlékezetünkbe.

6. Az áhítatot gyámolítja az is, hogy állandóan az Istenre gondolunk, hogy szüntelenül Isten szent jelenlétében képzeljük magunkat, hogy folytonosan az ő színe előtt állunk, és egyes rövid fohászokat gyakrabban elmondunk. Ezeket Szent Ágoston röpimáknak mondja. Ezek megőrzik a szív kapuját, egyre táplálják az áhítat melegét; minek foly-

tán a lélek a jámbor cselekedetekre és Isten imádására készségesebb és gyorsabb. Ez a legbiztosabb szabály azok számára, kiknek sem idejük, sem helyük nincs arra, hogy hosszasan elimádkozgathatnának, vagy elelmélkedhetnének. Ez az összes lelkiéletet előmozdító eszközök között a legkiválóbb, sőt a nagy elfoglaltságú embereknek egyetlen és csaknem egyedül álló segédeszközük. Ezek tehát, mivel semmi fáradságot nem ismernek, csak hogy lelki életet élhessenek, és ezért reászoktak a gyakori fohászokra, rövid idő alatt óriási előmenetelt tesznek a lelki élet útján.

7. A hetedik segédeszköz az áhítat előmozdítására a jó cselekedetekben való állhatatosság. Vannak meghatározott időszakok és helyek, melyeket egyformán felhasználhatunk; ilyenek elsősorban az éjszakai és hajnali órák, meg a szent helyek és magányos szobáskák, vagy a szabad természet. A Szentírás nem egy helyen tanúskodik arról, hogy ezek az imádságra hangolnak és segítenek.

8. Segítségére van az áhítatnak a

testi szigorúság és önmegtagadás is. Az ételekben való önmegtagadás, a rövidre szabott étkezés, a kemény fekvőhely, a vezeklő öv, az önostorozás, és más hasonlók. Ezek legtöbbször az áhítatból fakadnak, és azért az áhítatot, mint gyökerek, meglehetősen ösztökélik, megőrzik, ápolják, és táplálják.

9. Nagyban hozzájárulnak az áhítat megnövekedéséhez az irgalmasság cselekedetei, mert ezek bizalmat öntenek belénk, hogy bátran jelenhessünk meg Isten szent Felsége előtt, és majdan vele lehessünk: ezek elkísérik imádságainkat, és azt művelik, hogy könyörgéseink ne legyenek csak száraz szavak: ezek kivívják, hogy esedezéseinket az Isten hamarabb elfogadja, mert hisz jámbor és irgalmasságos szívből sarjadtak azok.

III. FEJEZET.

Az áhítat kilenc akadályja.

Az áhítatot sok dolog előmozdítja, de ugyancsak sok dolog hátráltatja, akadályozza is. Ha már kilenc fő elő-

segítőt sorakoztattam fel, a sok akadály közül most kilenc fő akadályt ismertettek meg.

1. Az első akadálya az áhítatnak a halálos bűnök, sőt mi több, a kisebb bocsánatos bűnök is. A halálos bűnök kioltják az áhítatot, míg a bocsánatos bűnök, ha nem is szüntetik meg bennünk a szeretetet, de annak hevét, pedig ezt mondhatnók magának az áhítatnak, lelohasztják és elfojtják. Ezért mindenképen kerülni kell a bűnöket, nemcsak azért, mert sok bajt zúdítanak ránk, hanem talán még jobban azért, mert sok jótól elesünk miattuk.

2. A második akadálya az áhítatnak az, hogy folyton érezzük az előbbi bűneink okozta lelkifurdalást, különösen, ha ez a mardosás szertelen, amikor is nyugtalanítja elménket, fejfájást okoz, és az embert a jó cselekedetek gyakorlására alkalmatlanná, sőt képtelenné teszi.

3. A harmadik akadálya az elkeseredés, vagy a szívszorongás és rendetlen szomorúság, mert hiszen ezekkel egy-

gyütt nem egykönnyen állhat meg, és nem is egyezhet a jó lelkiismeret gyönyöre és édessége, a belső lelki öröm.

4. Akadályozza az áhítatot a szerfeletti gond és igyekezet is. Ez akárcsak az egyiptomi felügyelőket, akik minden áron elnyomni akarták a zsidó népet, és agyon dolgoztatták őket, a lelkületet nyugtalanná teszi: és nem tűri, hogy a lélek édesen megpihenhessen és élvezhesse az imádságnak buzgó felkarolásából származó lelki élvezetet és örömet. Sőt mi több, jobban megzavarják a lelket, és a már megkezdett jámborsági gyakorlatoktól messze elsodorják.

5. A túlságos elfoglaltság, a reánk szakadó teendők özöne, mely minden időnket elrabolja, szintén nagy akadály a áhítat kifejlődésének. Ezek a lelket megfojtják, és nem engednek az embernek semmi időt, semmi nyugalmat, hogy az alatt Istennel elidőzhessen.

6. A hatodik akadály az érzéki gyönyörök és vigasztalások. Ezek ízetlenné teszik a lelkigyakorlatokat, ezek méltatlanná teszik az embert arra, hogy isteni vigasztalásokban részesüljön. Mint

Szent Bernát mondja: Nem méltó a Szentlélek látogatására az, aki a világi kedvteléseket hajszolja.

7. Az áhítatot megakadályozza az evésben és ivásban való rendetlen gyönyörködés, különösen a hosszas és költséges ebédek, vacsorák. Ezek az embert képtelenné teszik a szent virrasztásokra és jámbor gyakorlatokra. Jól tudjuk, hogy az eledelekkel túltömött, megterhelt gyomorral a lélek nem bír, nem tudja azt szabadon a magasabb dolgokra felemelni.

8. A nyolcadik akadály az érzékek és az értelem kíváncsisága. Amikor mindent hallani és tudni szeretnénk, a híreket lessük, elbeszélgetünk és hosszasan foglalkozunk mások hibáival. Ez bizony elrabolja a legdrágábbat, az időt, a lelkiéletet megzavarja, annak nyugalját felforgatja, és rettenetes elmébéli elszórakozást okoz. Ezek természetesen rendkívüli módon megakadályozzák az áhítatot.

9. A kilencedik akadály az áhítat kifejlődésének a megszokott jámbor gyakorlatok könnyelmű elhanyagolása.

Mert ezeket néha kénytelenek vagyunk elhagyni vagy elhalasztani, t. i. valami ájtatos vagy igazságos ok miatt. Az áhítatos lelkiület nagyon kényes valami, ha egyszer magunkra hagyott, nem igen vagy csakis nagynehezen tér vissza. Miként a fákat a maguk idején kell meglocsolnunk, és ha ez a locsolás a kelleténél később történik, egy-kettőre elszáradnak és kivesznek: akként az áhítatot is folytonosan kell a szent elmélkedések vizével öntöznünk, más-ként könnyen tönkremegy.

Mindezeket csak nagyon röviden és csak nagy vonásokban ismertettem, hogy annál könnyebben megmaradjon fejünkben: a gyakorlat és a tapasztalat majd bővebb ismeretére is megtanít minket.

IV. FEJEZET.

A legközönségesebb kísértések és azok ellenszerei.

Az áhítatnak nemcsak elősegítői és akadályozói vannak, hanem az elmélkedő és imádkozó embereket kísértések is gyötrik, még pedig veszedelmes

és gyakori kísértések, hogy emiatt szakítsanak a jámborsággal. Ezek már az áhítatos élet velejárói. A különböző kísértések legfőbbjei ezek: A lelki vigasztalások elmaradása; a sok mihaszna gondolatok serege; a hitetlen és istenkáromló gondolatok; az előrehaladásban való bizalmatlankodás; a saját élet-szentségünk szerfeletti hánytorgatása, a bennevaló vakmerő elbizakodás. Ezek a kísértések a lelki életet élőket nagyon sokszor előfognak, azért meg kell ismerünk, hogy mik az ellenszereik, hogyan szállhatnak velük szembe.

1. Az első kísértés a lelki vigasztalások hiánya. Mit kell ilyenkor cselekednünk? Nem szabad emiatt szokásos imádságainkat elhagynunk, bármennyire is ízetlenek is azok, bármennyire is úgy látszik, hogy semmi hasznunk sincs belőlük. Azután álljunk Isten szent színe elé, de úgy járuljunk eléje, mint halálra ítélték, mint tömérdek bűnnel terhelték, és itt az ő jelenlétében vizsgáljuk át lelkiismeretünk legbelsőbb rejtekét is, és kutassuk, vajjon nem éppen a bűneinknek köszönhetjük-e,

hogy ezt a kegyelmet elveszítettük. Ezután nagy bizodalommal kell kérnünk az Urat, hogy bocsássa meg nekünk ezt a bűnünket, hogy mutassa meg rajtunk az ő türelmének megbecsülhetetlen gazdagságát, hogy tűrjön el, és bocsásson meg nekünk, akik csakis megbántani tudjuk őt, és más semmit.

Ilyképpen bőséges eredménye leszen lelki szárazságunknak, mert az alkalom szolgál nekünk a mélységes meg-alázódásra, hisz látjuk, mennyire gonoszok voltunk és mily állhatatosan gyarapítottuk mindegyre a mi bűneinket. De alkalmat ad arra is, hogy az isteni jóság láttára, mellyel bűneinket megbocsátja és elfelejti, nagyobb és lángolóbb szeretetre gyuljunk iránta. És bár szent ájtatosságainkban lelkünk éppen semmi gyönyörűséget sem érez, azért emiatt még ne hagyjuk abba azokat, mert nem éppen szükséges az, hogy édes és ízes legyen ínyünknek az, ami a jövőben hasznunkra válik; különösen mikor a tapasztalat számtalanszor bebizonyította, hogy azok, akik a szent áhítatgyakorlatokban és elmél-

kedésben kitartanak, és a lelki szárazság idején sem hagyják el, hanem csak még nagyobb gonddal és figyelemmel végzik és amennyire tőlük telik, azokat tovább folytatják: azok gyakran vigasztalással és lelki örömmel kelnek fel az elmélkedésből, mert hisz jól tudják, hogy minden tőlük telhetőt elkövettek. Nem nagy erény, hogy az imádsággal hosszabb ideig elfoglalkozunk, amikor eláraszt minket az isteni vigasztalás; de abba nem hagyni azt akkor, amikor azok megszűnnek; de ezt az elhagyatottságot nyugodt lelkülettel elszenvedni: ez már kiváló tanubizonyosága ennek az erénynek. Ilyenkor tündöklük az alázatosság, ilyenkor tűnik ki a türelem, ez fényes tanujele a jócselekedetekben való állhatatosságnak.

Egyébként is szükséges, hogy a lelki szárazság idején nagyobb gondot és igyekezetet tanusítsunk magunkkal szemben; magunk megőrzésén buzgóbban fáradozzunk; lelkiismeretünket őszintebben vizsgáljuk meg; és alaposabban figyeljük meg minden gondolatunkat, szavunkat és cselekedetünket. Mert

amikor a lelki öröm és fürgeség hiányzik, pedig ez a lelki hajózás fő-fővezője, a kegyelem elmaradását szorgalmasabb igyekezettel és vigyázattal kell pótolni.

Amikor tehát észrevesszük, hogy ily állapotba kerültünk, meg kell jól gondolnunk, amit Szent Bernát mond, hogy t. i. a virrasztásokat, pedig nagy segítségünkre volnának ezek, elnyomta az álom és ledőltek azok a falak, amelyek oltalmaztak téged: ennek folytán az üdvösségnek minden reménységét a fegyverekbe kell helyezned s mert a várfalak már nem védenek meg téged, csakis fegyveres kézzel keresheted üdvödöt. Minő nagy dicsőségben lesz része annak a léleknek, aki küzdve küzd és győzedelmeskedik az ellenségén, és babérkoszorúzott fővel hagyja el a küzdőteret! Hisz harcba bocsátkozott paizs nélkül, összemérte fegyvereit a nap hevében, árnyék nélkül ellenségével; erősebbnek bizonyult segítség nélkül: egyedül harcolta végig az ütközetet: de annyira összeszedte erejét, úgy megerősítette lelkét, mintha ezer fegyveres állana mögötte.

Ez a megpróbáltatás a legkeményebb, ebből ismerszik meg az Isten szolgálójának jósága és őszintesége, ez választja külön az igazakat a hamisaktól.

2. A második kísértés az alkalmatlan és haszontalan gondolatok sokasága, melyek az imádkozó embert imádságában megtámadják, és bizony nagyon kellemetlenek szoktak lenni. Ez ellen a legjobb orvosság, hogy bátran szembezállunk velük, és nem tűrjük, hogy rajtunk uralkodjanak. De legyünk óvatosak, és ne engedjük, hogy ez a küzdelem nagy fáradságot követeljen és lélek-aggodalommal járjon; mert hisz ez olyan dolog, hogy nem annyira a mi erőnktől, mint inkább Isten kegyelmétől függ és mélységes alázatosságot kíván meg. Ezért ha valakit meglep ez a kísértés, forduljon minden aggság nélkül, minden tétovázás nélkül Istenhez, mert hisz ez nem bűn vagy legfeljebb csak bocsánatos bűn lehet: és nagy önmegadással és szívbeli áhítattal mondja: Nézd, Uram, mivé lettem! Ugyan mit is lehetne elvárni tőlem, mint az ilyes kellemetlen szagokat?

Ugyan várhatsz-e másmilyen gyümölcsöt erről a földről, melyet a születendő világ kiindulásakor már megátkozta, mint tövist és bojtort? Hozhat-e valami jót, teremhet-e, ha te, Uram, minden rossz hajtástól meg nem tisztítod? Elmondva ezeket, ismét felvesszük az elmélkedés fonálát: és türelmesen kivárjuk az Úr látogatását, aki soha el nem hagyja az alázatosakat. Ha pedig még ezek után sem ülnek el az ártalmas gondolatok hullámai: akkor is csak tovább álljunk ellenük, szedjük össze minden erőnket, legyünk állhatatosak, hogy férfiasan visszavessük ezeket a gondolatokat. Ez az állhatatos küzdelem, higgyék el nekem, nagyobb haszonnal és érdelemmel jár, mintha az elmélkedés közben a legnagyobb vigasztalásokat élveztük volna.

3. A harmadik kísértés a káromló gondolatok Istennel szemben. Tudnunk kell azonban, hogy mennél kellemetlenebb ez a kísértés a jámbor emberre nézve, annál veszélytelenebb is, azért a legmegfelelőbb ellenszere az ilyes gondolatok megvetése. Azokíül ne fe-

lejtsük, hogy a bűnös gondolatok érzete még nem bűn, hanem csak a benne való gyönyörködés, a beleegyezés. Már pedig az istenkáromló gondolatok nem nyujtanak semmi élvezetet, sőt rettenetesen bántanak minket, és azért inkább büntetések azok, mint bűnök. És mennél jobban fáj nekünk ez a kísértés, ezek a káromló gondolatok mennél jobban elkeserítenek, annál messzebb állunk a bűntől. A legjobb gyógyszer az ilyen káromló gondolatok felkeltekor, hogy nem ijedünk meg tőlük, hogy megvetjük és semmibe sem vesszük azokat, mert amikor nagyon félnünk, maga ez a félelem gyakran növeli a kísértés erejét, és vakmerőbben lépnek fel.

4. A hit ellen való gondolatok a negyedik kísértés. Ezek ellen nincs más menekvés, minthogy aki ilyen gondolatoktól szenved, egyrészt az emberi állapot gyengeségét és gyarlóságát állítsa maga elé, másrészt lássa meg az isteni Felség nagyságát és hatalmát: mindig arra gondoljon, amit Isten megparancsolt, és tartózkodjék minden kí-

váncsiságtól, és ne akarja az Isten műveit kutatni, ne akarjon kíváncsian behatolni azokba: mert hisz tudnunk kell, hogy az isteni művek az emberi értelem befogadó képességét messze felülmulják. Azért tehát, aki belépni óhajt az isteni művek szentélyébe, tegye azt végtelen alázatossággal és tisztelettel, szemei a szelíd galambéi és ne a hamis kígyóéi legyenek, a tanítvány szívével hallgassa az igéket, és ne vakmerő ítélő-bíróként. Ha ide belépünk, a gyermek egyszerűségével tegyük, mert a gyermekded lelkületük előtt tárja fel Isten az ő titkait. Ne azzal törődjék, hogy kikutassa Isten műveinek okait, vagy hogy tudja azokat: zárja le az ész szemeit: és csak a hit szemeit tartsa nyitva, mert a hit szemei azok a kezek, melyekkel az Isten műveit megérintenünk, megtapintanunk kell. Ha csak emberi dolgokról van szó, oda elégséges az emberi ész szeme: de már az isteni dolgok meglátására éppen nem megfelelők, mert akkora világosságot elfogadni képtelen.

Mivel ez a kísértés is olyan, hogy

az embernek nagyon nehezeére esik, és nincs vele egybekötve semmiféle gyönyörködés, úgy kezelendő, mint az előző kísértés. Semmibe sem kell vennünk, mert hisz a vele járó kellemetlenség miatt a lelket bűnnel beszennyezni nem képes, mivel nem lehet bűn ott, hol az akarat teljes ellentétben áll.

5. Vannak néhányan, kiket nagy félelem tölt el, és tömérdek beképzelés háborgat, amikor éjnek idején félre kell menniök, és az emberektől vissza kell vonulniok az imádság miatt. Ez is kísértés, ellenszere pedig az, hogy legyünk bátor lelkűek, és állhatatoskodjunk az imádságban: mert ezt a félelmet nem elmeneküléssel, hanem harcolva győzhetjük le. Azután bízunk kell abban, hogy sem az ördög, sem senki más nem árthat nekünk, csakis, ha Isten megengedi azt. Azután azt sem szabad felednünk, hogy Isten őrizetünkre angyalt rendelt, akik nagyobb gondot viselnek reánk bensőleg, mint bárki más az imádságon kívül segíthet rajtunk kívülről: esedezéseinket felfogják és felviszik a mennyekbe, és megaka-

dályozzák, hogy ellenségeink minket a jóban gátoljanak, törekvéseiket megsemmisítik.

6. A hatodik kísértés az álmoság. Ez sokakat igen bánt az elmélkedés idején, és három oka lehet ennek az elbóbiskolásnak. Nem egyszer az alvás szükségessége, majd a betegeskedés, végül a gyávaság és az ördögi mesterkedés. Ha a szükség az oka, ez esetben tudnunk kell, hogy a testnek is meg kell adni a magáét, mert ellenkező esetben a lélek sem kaphatja meg azt, ami őt megilleti. A testi szükséglet útjában áll majd. Ha betegeskedésből származik, ez esetben nagyon vigyázzunk arra, hogy miatta ne igen izgassuk magunkat, és ne kínozzon ez minket, mert nem bűnös dolog az. Álljunk azonban ellene szerényen, már amennyire erőnkből telik: egyszer buzgón, majd ismét némi kis erőszakkal, hogy azért az egész imádság kárba ne vesszék, mert imádság nélkül ebben az életben semmiként sem vagyunk biztonságban.

De ha ezt az álmoságot a magunk gyávasága szüli, vagy az ördög mester-

kedéséből fakadna ; ilyenkor nincs más és jobb menedékünk, mint az önmegetadás. Ilyenkor ne igyunk bort, sőt még vizet is csak keveset, éppen csak annyit, amennyivel szomjúságunkat lecsillapíthatjuk : térden állva, vagy más testi helyzetben, mely kifáraszt és kényelmetlen, imádkozzunk : ostromozzuk meg magunkat, vagy másként kellemetlenkedjünk testünknek : hogy szemünkből kiverjük az álmodást. De mégis csak az a legnagyobb segítségünk ezzel és más kísértésekkel szemben, hogy attól kérünk segédelmet, aki kész azt mindenkor megadni, csak legyenek, akik azt búzgón és állhatatosan kérik.

7. Megkísérti a jámborokat a bizalmatlanság és elbizakodás is, ez a két egymással merőben ellentétes érzés is.

A bizalmatlanság ellenszere annak megfontolása, hogy nem lehet egyedül a magunk erejére támaszkodnunk, hanem leginkább az Isten kegyelmére vagyunk utalva. Isten pedig annál készségesebben megsegít minket, mennél kevésbé bízunk a magunk erejében, ha minden reménységünket az Isten

jóságába vetjük, neki pedig semmi sem lehetetlen.

Az elbizakodás ellenszere pedig abban áll, hogy meggyőződünk arról a nagy igazságról, hogy mi sem bizonyítja világosabban és biztosabban az ember távollétét az igazi életszentségtől, mint az, hogy magát az életszentséghez közel-lévőnek hiszi.

Ezt a lelki kevélységet és büszkélkedést alaposan lenyomja annak meg-gondolása, hogy mik is vagyunk. Ezt pedig meglátjuk, ha a már Krisztussal együtt uralkodó szentek és a még most is élő jámborok életét tükör gyanánt magunk elé állítjuk, és összehasonlítjuk velük magunkat, mert ekkor észre kell vennünk, hogy bizony hozzájuk képest semmik vagyunk.

8. A nyolcadik kísértés a rendetlen tudás és tanulási vágy. Ennek gyógy-szere annak a tudata, hogy az erény annyira felülmúlja a tudományt, amennyire meghaladja az isteni bölcsesség az emberi okosságot. De ebből azt is levonhatjuk következtetésül, hogy mennyire észszerű több időt és fárads-

ságot fordítanunk az isteni, mint a földi bölcsesség elsajátítására. És bár a világ bölcsesége meg is tudná adni mindazt a kiválóságot, mit kívánni lehet; egy nyomorúságot még sem kerülhet el, azt t. i. hogy az élettel együtt veszendőbe megy. És van-e nyomorúságosabb valami, mint egy szempillantással elveszíteni mindazt, amit oly sok költséggel és verejtéssel szereztünk? Mind semmi, amit ezen a világon tudhatunk: nem hasznosabb-e tehát magunkat az isteni szeretetben gyakorolnunk? Ennek gyümölcse állandóan érik, benne mindeneiket meglátunk és megismerünk. Azután az ítélet nagy napján nem azt kérdezik tőlünk, hogy miket olvastunk; hanem, hogy miket cselekedtünk: nem azt kutatják, hogy milyen finom választékossággal beszéltünk, hanem, hogy mily erőnyesen éltünk.

9. A kilencedik kísértés, hogy megdöbbenés nélkül akarunk mások lelki üdvösségén buzgólni. Ennek legkiválóbb gyógyszere az, hogy csakis annyira igyekezzünk felebarátunk lelki hasznára lenni, hogy mimagunknak ebből kára

ne legyen; hogy csakis annyi időt vesződjünk mások lelki ügyeivel, hogy e mellett a magunkét el ne hanyagoljuk: hogy mások lelkének orvoslására csakis annyi időt fordítsunk, amennyi elég arra, hogy az ő szívüket az áhítatban és magábaszálltságban megerősítsük. Ez az amiről Szent Pál mondja: járni lélek szerint, vagyis, hogy az ember inkább Istenben mint önmagában legyen. Mivel pedig ez minden jónak kezdete és gyökere, mivel ezen fordul lelki üdvünk, arra kell törekednünk, hogy mennél hosszasabban és mélységesebben imádkozunk, hogy szívünket ebben az áhítatban és magábaszálltságban megtartsuk. Ehhez nem elég akármilyen imádság, hanem hosszas és mélységes imádság kell.

V. FEJEZET.

Fontos intelmek.

1. Az, ami a lelkiélet ösvényén a legnagyobb nehézséget okozza, nem más, mint hogy meg kell tanulnunk, miként közeledjünk Istenhez és hogyan társa-

logjunk el vele családiásan. Nem is szabad senkinek erre az útra lépnie vezető, kiváló tanítómester nélkül. El kell sajátítania első sorban a szükséges szabályokat és intelmeket. Ezek közül a legfőbbeket most a szokásos rövidséggel előadom.

Első helyen áll ezek között, hogy tanuljuk meg azt, mi is e lelkigyakorlatoknak legfőbb célja, melyet azután nem szabad soha szem elől tévesztenünk.

Tudnunk kell tehát, hogy az Istennel való társalkodás önmagában véve a legédesebb és legkellemesebb valami, abban nyoma sem lehet a keserűségnek, mint a bölcs mondja. Ebből szokott azután származni az, hogy sokakat annyira megkap ez a csodálatos és szokatlan édesség ereje, — hisz nála nagyobbat elképzelni sem lehet, — hogy az Istenhez járulnak és különböző lelkigyakorlatokat vállalnak: mint lelkiolvasást, imádságot, elmélkedést, a szentségekhez való gyakori járulást: de leginkább a miatt a roppant gyönyörködés miatt, melyben ilyenkor részesülnek. Ezek a főcélnak azt veszik,

ami őket ezekre rábírta, vagyis ezt a csodálatos édesség vágyát és teljesülését. Rettenetes tévedés ez, és sokan beleesnek ebbe. Mert nemde minden cselekedetünknek végső célja szükségképpen az, hogy velük Istent szeressük, őt teljes szívvel keressük? Már pedig ezek inkább szeretik és keresik magukat, a maguk kedvtöltését és gyönyörködését mint az Istent. Ezek egy úton haladnak a pogányokkal; mert azok vallották szemlélődő bölcselkedésük céljának ezt. De meg mint a lelkiélet egyik tanítómestere mondotta, van az ilyen ájtatóságban valamicske a fősvénységből, kéjelgésből és lelki torkosságból is, már pedig ez nem kevésbé ártalmas, mint a testi mértéktelenség.

De ebből a tévedésből egy másik nem kisebb tévely is származik, az t. i. hogy akik ebbe a hibába esnek, úgy magukat, mint másokat e lelki vigaszok bősége és hiánya szerint ítélik meg: mert abban a hitben élnek, hogy csakis azok vannak a tökéletesség birtokában, akiket ez a lelki vigasztalás eláraszt; és csakis oly mértékben, mint amily

mértékben abban részesülnek. Ez pedig roppant nagy tévedés.

Mind a két tévedésnek legjobb gyógyszere az az általános tanítás, hogy kiki igyekezzék meggyőzni és tudni azt, hogy az összes jámborsági gyakorlatoknak, de a lelkiéletnek is az a célja, hogy teljesítsük az isteni parancsolatokat, és mindenben megtegyük az Isten szent akaratát. Ehhez azonban szükséges, hogy előbb megöljük magunkban a saját önös akaratunkat, hogy az isteni annál könnyebben uralkodhassék rajtunk. Ez a kettő ugyanis homlok egyenest ellenkezik egymással. Ezt a nagy győzedelmet azonban kivívni nem tudhatjuk, hacsak Isten minket nagy kedveskedéssel és szinte hízelgéssel nem gyámolít. Ezért kell az imádságban buzgón gyakorolni magunkat, hogy így ezeket a kedvességeket megnyerjük, és eme munkánkat jól és a kívánt célnak megfelelően végezhessük be.

Ebből a célból azután már szabad kérnünk és esedeznünk, hogy Isten adja meg nekünk az imádságban a benső vígasztalásokat. Így cselekedett a szent

próféta Dávid is, amikor mondotta: Add Uram nekem vissza a te üdvözítésed örömét: a te fő Lelkeddel erősíts meg engem. Ezekből már eléggé világosan kitetszik, hogy micsoda szándékot kell ezekben a jámbor gyakorlatokban magunk elé tűznünk, és hogy micsoda mértékkel kell mérnünk úgy a magunk, mint mások lelki előhaladását. Nem az Istentől nyert lelki vigasztalások sokasága és kiválósága mértéke szerint, hanem a szerint, hogy miket szenvedett el állhatatosan az Istenért, egyrészt, hogy teljesítse Isten szent akaratát, másrészt, hogy megtörje saját akaratát.

Hogy minden lelki olvasásunknak és imádságunknak ezt kell céloznia, annak bizonyításául elegendő a 118. zsoltárra hivatkoznom, mely így kezdődik: Boldogok a szeplőtelenek az úton, kik az Úr törvényében járnak. Ez a zsoltár 168 versből áll, a leg-hosszabb valamennyi között; de nem találunk benne egyetlen verssort sem, melyben említés ne volna az Úr törvényéről, az ő parancsainak megtartá-

sáról. A Szentlélek már úgy sugallta azt, hogy az emberek tanuljanak belőle, hogy erre a célra kell felajánlaniok minden lelki olvasásukat és imádságaikat. Akik erről az útról letérnek, belesnek az ellenség elrejtett töreibe, és ez az ördögi szellem elhitei majd velük, hogy nagy valamik azok, amik semmik voltaképpen. Ezért a lelki dolgokban valóban tapasztalt férfiak azt mondják, hogy a valódi erény igazi próbaköve nem az a gyönyörködés, melyet az imádság közben érzünk, hanem a türelem a viszontagságokban, a magunk megtagadása, az isteni akarat őszinte és sértetlen teljesítése, az ő törvényeinek buzgó megtartása: ámbár ezeknek teljesítésére éppen úgy reá segít minket úgy az imádság maga, mint azok a vigasztalások, melyeket imádság közben nyertünk.

Tehát ha valaki a mondottak után azt szeretné tudni, hogy mennyire haladt előre az Úrnak útján, csak azt kell néznie, hogy mennyire növekedett benne napról-napra a külső és belső alázatosság: hogy milyen békén viselte el az

őt ért sérelmeket: hogy hogyan tűrte mások gyengéit: hogy hogyan érzett együtt felebarátainak tökéletlenségeiben; hogy mily szilárd bizodalma volt Istenben a viszontagságok idején: hogy mint fékezte nyelvét: hogyan őrizte meg szívét: hogyan tartotta vissza testét minden tiltott vágyakozástól: hogyan vetette az a lélek uralma alá, hogy viselkedett a jó- és balsorsban: hogyan, mily komolyan és megfontoltan végezte minden cselekedetét. És mindezek felett vajjon teljesen meghalt-e a világnak és gyönyöreinek, minden tisztelet és méltóság után való vágyakozásnak? És akkor, ha ezek szerint méri előmenetelét, hogy miként járt el mind-ezekben, már észre is veszi, hogy milyen véleményt alkosson előmeneteléről. Mert előmenetelünknek mértéke nem az, hogy miket kaptunk vagy nem kaptunk az Istentől.

Két kezünk van, az egyik, mégpedig az ügyesebb, szüntelenül az önmegtadagadason legyen, a másik pedig az imádságon nyugodjék: mert az önmegtadagadást soha tökéletesen el nem sajátít-

hatjuk a jámbor imádságok segedelme és az isteni dolgok szemlélete nélkül.

2. Ha már nem szabad a lelki vigasztalásokat és gyönyöröket kívánni, hogy megpihenjünk azokban, hanem csakis azért, hogy előmenetelünkben segítségünkre legyenek: annál kevésbé szabad látomások, kinyilatkoztatások és más ilyenek után vágyakozni. Ezek ugyanis roppant veszedelemmel járhatnak azokra, akik nem eléggé alapozódtak meg az alázatosságban. És nem is kell senkinek sem félnie attól, hogy ezek elől menekülve, vagy visszavonulva Isten előtt engedetlen vagy bántó módon viselkedne; mert amikor Isten az ő jóságában valamit kijelenteni akar, azt olyképen intézi, hogy bármennyire küzdjön is ellene, vagy meneküljön is előle, maga is bizonyos lesz később a kijelentésről, úgyannyira, hogy azon kételkedni vagy miatta éppen félni többé képtelen.

3. Vigyázzunk arra, hogy az Istentől nyert vigasztalásokat és lelki élvezeteket ne azonnal beszéljük el másoknak, és ne is hozzuk nyilvános-

ságra : egyedül csak lelkiezetünk előtt tárjuk fel azokat. Ezért int minket a mézajkú Szent Bernát, hogy minden jámbor ember ágya fölé nagy betűkkel írja fel ezeket a szavakat : Az én titkom az enyém ! Az én titkom az enyém !

4. Legyünk mindig azon, hogy Isten iránt a lehető legnagyobb alázatossággal és tisztelettel viseltessünk. Ugyanannyira legyünk ilyenek, hogy soha ne képzeljük magunkat Isten előtt valami magasan állónak, soha se véljük, hogy az Istennek már annyira kegyében vagyunk, hogy szinte felesleges gyakrabban magunkra fordítani szemünket, a magunk lelki hasznára tekintenünk, hogy szárnyainkat már összevonhatjuk, és ez oly hatalmas Fenségnek jelenlétében magunkat mélységesen nem kell már megaláznunk. Ilyenképen cselekedett már Szent Ágoston is, ki mint írják róla, megtanulta, hogy félelemmel és rettegéssel örvendezzék Isten előtt.

5. Említettem már, hogy az Isten szolgájának minden áldott nap határozott időt kell kijelölnie, amikor egyedül Istennel foglalkozik. Most pedig azt

hangsúlyozom, hogy e rendszeres időn kívül még időt kell szakítanunk arra is, mikor minden ügytől és elfoglaltságtól, bármilyen szent és jámbor dolgok legyenek is azok, visszavonulunk és teljesen átadjuk magunkat a jámborság gyakorlatainak, lelkünket feltápláljuk a lelki eledlek bőségével, és kövérségével, hogy mindazokat az eléseket, melyeket nap-nap után észreveszünk magunkon, jóvátegyük és az újabb előre haladásra újabb erőre tegyünk szert. És bár ezt bármely időben megtehetjük, de kiváltképen tegyük meg ezt az év egyes nagyobb ünnepei előtt, vagy a viszontagságok idején: hosszabb utazások után, fárasztóbb és megerőltetőbb munka után, amelyek tömérdek elszórakozásra nyújtottak alkalmat, felőrölték szívünk nyugodalmát: hogy így elménket elvonva minden érzékelhető dologtól, szinte kényszerítsük a magába szállásra.

6. Vannak egyesek, akik nem elég okosak és megválogatók az ájtatossági gyakorlatokban, amikor elárasztja őket a lelki vigasztalás és igen gyakran

megesik, hogy ez a szerencse a legnagyobb veszélyekbe sodorhatja őket. Mert tapasztalják, hogy Isten teli kézzel szórja nekik az ő adományait, és hogy mily édes és kellemes az Istennel való társalgás; magukat és egész lényüket mérték nélkül erre adják, az elmélkedés idejét megtoldják, a virasztásokat és testi gyötréseket megsokszorozzák; de úgyszólván, hogy a természet, mert hosszasabban ily nagy terhet hordozni képtelen, ezért megbosszulja magát. Innen származik az, hogy sokan irtóznak a lelkigyakorlatoktól; sőt vannak, kik ennek folytán nemcsak a testi munkára, hanem az imádságra, elmélkedésre és más lelki dologra is teljesen alkalmatlanná válnak. Ide nagy szükség van a helyes megválasztásra, leginkább a kezdet kezdetén, amikor még nagyobb a buzgalom és a vígasztalás: de a tapasztalat és bölcs beosztás teljesen hiányzik. Ezért minden napra elő kell írni az étlapot, a munkateret, nehogy azután az út közepén legyünk kénytelenek megállapodni.

De vannak azután oly lustálkodó és ásítozó teremtések is, akik belekapaszkodnak a bölcs mérséklet árnyékába és szerfelett engedékenyek testükkel szemben, menekülnek minden munka és kellemetlenség elől. Ez általában mindenkire nézve veszedelmes, de különösen az a kezdőkre nézve. Mert mint Szent Bernát mondja: „Lehetetlen, hogy sokáig állhatatosan megmaradjon valaki a lelki élet útján, aki annak megkezdésekor máris elég okosnak tartja magát, és bár még csak újonc, de már azt hiszi magáról, hogy bölcs; bár még csak ifjú és máris úgy viselkedik, mint valami öreg.

Nehéz eldönteni, hogy a kettő közül melyik a veszedelmesebb és károsabb; csak annyi bizonyos, mint Kempis Tamás is mondja, hogy a megfontolatlanság gyógyíthatatlanabb; mivel míg a test egészséges, van még remény, hogy a lelki tespedtségéből kigyógyulhassunk, de a szertelenségtől elgyengült ember talán soha sem képes felemelkedni a régi buzgóságra.

Van azonban egy másik veszedelem

is, mely innen származik és az előzőknél sokkal ártalmasabb. Azok esnek ebbe bele, akik már megtapasztalták a maga mivoltában az imádság megbecsülhetetlen erejét, és gyakorlatból ismerik azt. Csakhogy éppen az a baj náluk, hogy bebeszéli maguknak, hogy a lelki élet eredményessége ettől függ, hogy ebben feltalálható minden, hogy ez egyedül is elégséges az üdvösségre, és ennek folytán a többi erényt elhanyagolják és ezzel csak elgyengítik magukat.

És mi ennek a következménye? Mivel a többi erény mintegy alapja és támasztéka a lelki élet épületének, nem csoda, ha ezek hiánya miatt az egész építmény összedől. Tehát mennél hevesebben hajszoljuk csakis ezt az erényt, annál kevesebb a hasznunk és előhaladásunk. Az Isten szolgájának nem is szabad csakis egy erényre szegezni szemeit, bármily különleges és kiváló legyen is az, hanem egyformán fel kell karolnia minden erényt. Lám, a citera sem szól és ad szép dallamot, hacsak egy húron játszunk ; de éppen

így a lelki élet egybehangzásához és dallamosításához sem elég egyetlen erény, oda a többieknek hozzájárulása is szükséges. Ime, az óra sem jár, ha a fogaskerekéből csak egy fog is kitörik ; de a lelkiéletben sincs másként, ha ennek az óraszerkezetében egyetlen fog, vagyis erény hiányzik, az egész szerkezet felmondja a szolgálatot.

8. Mindazt, amit eleddig az áhitat támogatásáról mondtam, úgy kell venni, mint előkészítést, mint amik az embert alkalmassá teszik az isteni kegyelem vételére és az azzal való férfias együttműködésre, de mégis úgy, hogy reményét ne azokba, hanem az Istenbe vesse.

Ezt az intelmet azért adom, mert vannak egyesek, akik az itt tárgyalt szabályokat az istenes élet művészetének veszik : mert úgy gondolkodnak, hogy amiként a mesterségekben is a szabályszerű betanulás folytán hamarosan nagy tökéletességre jutnak és mesterekké válnak egyesek, így az 'is, aki ezeket az irányelveket tette váltja, rövid idő alatt eljut a kívánt tökéletes-

ségre. De ezek megfelelnek egy nagyon fontos körülményről, arról t. i., hogy ezzel ők az Isten kegyelmét művészetté akarják tenni, hogy az Isten ingyenes adományát emberi szabályok és mesterségek eredményének minősítik, pedig napnál világosabb, hogy csakis az Isten mérhetetlen irgalmaságának köszönhetőek.

Ezért ezeket az intelmeket, szabályokat úgy kell vennünk, nem mintha emberi ügyeskedéstől függenének, hanem mint a kegyelem eszközeit. És annak, aki valóban ilyenképen fogja fel azokat, tudnia kell, hogy az élet-szentség vagyis az imádság és elmélkedés, valamint az áhítat elérésére fő fő eszköznek a mélységes alázatosságot, a saját nyomorúságunk és hitványságunk ismeretét, de kapcsolatban az Isten irgalmasságában való nagy bizodalommal, kell elfogadnunk. És e kettőnek ismeretéből szemünkből folyton csergedezzenek, akárcsak két forrásból a könnyek, valamint az állhatatos imádság, hogy az, aki ebben az állapotban az alázatosság kapujánál jelent-

kezik, általa elnyerje vágyainak teljesülését, és a vettekért Istennek alázatosan hálát adjon, és ne bízzék semmit se a saját fáradozásaiban, sem semmi más valamiben.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
------------------	---

ELSŐ RÉSZ.

Imádság, elmélkedés.

I. fejezet. Az imádság és elmélkedés hasznossága	7
II. fejezet. Az imádság anyaga .	13
Elmétkedés hétfőre. A bűn	16
Elmétkedés keddre. Az élet nyomorú- sága	26
Elmétkedés szerdára. A halál	34
Elmétkedés csütörtökre. Az utolsó ité- let	43
Elmétkedés péntekre. A pokol gyöt- relmei	51
Elmétkedés szombatra. A mennybéli boldogság	58
Elmétkedés vasárnapra. Az isteni jó- témények	66

III. fejezet. Az elmélkedés ideje és hatása	74
IV. fejezet. Hét elmélkedés Krisztus kínszenvedéséről és hogyan kell Krisztus kínszenvedéséről elmélkedni	76
Elmélikedés hétfőre. Az utolsó vacsora	80
A legméltóságosabb Oltáriszentség szerzése	84
Elmélikedés keddre. Krisztus az Olajfák hegyén és Annás házában . .	88
Elmélikedés szerdára. Krisztus Kaifás előtt, Péter tagadása, a megostoroztatás	96
Elmélikedés csütörtökre. Krisztus tövissel koronázása, ecce homo, elítéltetése, vesztőhelyre vitele, kereszt-hordozása	105
Elmélikedés péntekre. Krisztust keresztre feszítik, hét szava a keresztről	116
Elmélikedés szombatra. Krisztus oldalának általverése, keresztről levétele és temetése	127
Elmélikedés vasárnapra. Krisztus alá szállása a pokol tornácába, feltámadása és többszörös megjelenése, mennybemenetele	134

V. fejezet. Az imádság kellékei	144
VI. fejezet. Az előkészület	147
VII. fejezet. Az olvasás	151
VIII. fejezet. Az elmélkedés	153
IX. fejezet. A hálaadás	155
X. fejezet. A felajánlás	162
XI. fejezet. Esedezés, könyörgés	164
XII. fejezet. Az elmélkedés szabályai	177

MÁSODIK RÉSZ.

Az áhitat.

I. fejezet. Miben áll az áhitat	198
II. fejezet. Kilenc segédeszköz az áhi- tat megszerzésére	204
III. fejezet. Az áhitat kilenc akadályá	208
IV. fejezet. A legközönségesebb kísér- tések és azok ellenszerei	212
V. fejezet. Fontos intelmek	226

4.

ALKANTARAI SZENT PÉTER

IMÁDSÁG, ELMÉLKEDÉS

244 oldal, ára 1.60 P.

5.

NIEREMBERG ÖZSÉB S. J.

VEZÉRELVEK, TANÁCSOK

256 oldal, ára 1.70 P.

